

Carlota MOLAS GUAL

LA COMUNICACIÓ POLÍTICA DE JORDI PUJOL

*Treball Fi de Carrera
dirigit per
Albert MARUNY*

*Universitat Abat Oliba CEU
FACULTAT DE CIÈNCIES SOCIALS
Llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques*

2012

En general, los hombres juzgan más por los ojos que por la inteligencia, pues todos pueden ver, pero pocos comprenden lo que ven.

NICOLÁS MAQUIAVELO

Resum

En el treball que es desenvolupa a continuació s'analitza el perfil comunicatiu de Jordi Pujol i Soley, expresident de la Generalitat de Catalunya. L'objectiu de l'estudi és analitzar els diferents elements de la vida personal i professional de l'expresident posant-los en relació amb la seva faceta comunicativa per tal d'acabar determinant els elements clau de la seva comunicació política.

El treball s'inicia amb una breu biografia, personal i professional, de l'expresident de la Generalitat de Catalunya que dona peu a l'anàlisi de les facetes que el posicionaren com a líder. Seguidament, s'estudia l'electorat i el procés mental que aquest desenvolupa al rebre informació per part dels polítics per, finalment, acabar estudiant en detall la comunicació política a nivell verbal, vocal i visual del subjecte d'estudi.

Resumen

En el trabajo que se desarrolla a continuación se analiza el perfil comunicativo de Jordi Pujol i Soley, expresidente de la Generalitat de Cataluña. El objetivo del estudio es analizar los diferentes elementos de la vida personal y profesional del expresidente poniéndolos en relación con su faceta comunicativa para acabar determinando los elementos clave de su comunicación política.

El trabajo se inicia con una breve biografía, personal y profesional, del expresidente de la Generalitat de Cataluña que da pie al análisis de las facetas que lo posicionaron como líder. Seguidamente, se estudia el electorado y el proceso mental que este desarrolla al recibir información por parte de los políticos para, finalmente, estudiar en detalle la comunicación política a nivel verbal, vocal y visual del sujeto de estudio.

Abstract

The work being done analyzes the communicative profile of Jordi Pujol i Soley, expresident of the Generalitat of Catalonia. The aim of the study is to analyze the different elements of the personal and professional live of Catalonia's expresident related to his different communicative facets in order to determinate the key elements of his political communication.

The paper begins with a personal and professional brief biography of the expresident of the Generalitat of Catalonia which gives rise to the analysis of his facets that positioned him as a leader. Next, we study the electorate and the mental process that it develops when receiving information from politicians to finally study deeply the verbal, vocal and visual political communication of the study subject.

Paraules clau / *Keywords*

<i>Agenda setting</i>	<i>Frame</i>	Sucursal	Espiral del silenci	Progressista
Líder	Comunicació	Política	Nacionalisme	Catalunya

Sumari

Introducció.....	9
1. Història de Jordi Pujol.....	10
2. El lideratge del President.....	12
2.1. La pedagogia de Jordi Pujol	14
2.2. L'home global amb projecció local.....	15
2.3. L' <i>agenda setting</i>	17
2.4. L'ésser democràtic i religiós.....	19
3. Electors emocionals.....	20
3.1. Conservadors i lliberals.....	25
3.2. Marcs conceptuals.....	28
3.3. L'espiral del silenci català.....	30
4. La comunicació verbal.....	33
4.1. Comunicació electoral.....	33
4.2. El discurs polític de Jordi Pujol.....	38
4.3. Estratègies comunicatives complementaries.....	45
4.4. Manipulació comunicativa.....	46
4.5. El demagog	47
4.6. Adaptació als formats comunicatius.....	49
5. La comunicació no verbal.....	56
5.1. Comunicació visual.....	56
5.2. Comunicació vocal.....	59
5.3. Anàlisi: Discurs de Jordi Pujol en motiu de la Diada de Catalunya de 1999.....	59
Conclusions.....	61
Bibliografia.....	64
Annexes.....	69

Introducció

La comunicació política de Jordi Pujol és el títol del treball que a continuació es desenvolupa. Un estudi del perfil comunicatiu de l'expresident de la Generalitat de Catalunya que va governar durant vint-i-tres anys consecutius, de 1980 a 2003. El motiu d'haver seleccionat a Jordi Pujol com a subjecte de l'anàlisi comunicativa d'aquest treball es deu al seu posicionament com a referent en comunicació política a nivell espanyol i, especialment, a nivell català. A Espanya hi ha molts polítics que podríem haver analitzat, però hem cregut interessant estudiar el president català més influent a nivell estatal i a nivell autonòmic català, des de la restauració de la democràcia. L'anàlisi també resulta atractiva per la influència que les seves intervencions públiques encara tenen en l'actualitat, després d'haver-se allunyat de la primera línia de la política fa quasi 10 anys.

El que es pretén amb el desenvolupament d'aquesta anàlisi és determinar els elements comunicatius que han influït en l'hegemonia política de Jordi Pujol i que l'han posicionat com a referent comunicatiu. Per tant, el treball es desenvolupa amb la voluntat de conèixer en més detall la trajectòria comunicativa de Jordi Pujol i la influència que aquesta ha tingut en la seva acció política.

La hipòtesi que s'investigarà al llarg del treball consisteix en determinar si la comunicació duta a terme per en Jordi Pujol, des del 1980, ha influït decisivament en la seva carrera política. En cas de que s'arribi a la conclusió de que la hipòtesi plantejada és certa, la voluntat del desenvolupament d'aquest treball és, també, posar de manifest els elements comunicatius que ho corroboren.

La metodologia que s'ha seguit en l'anàlisi comunicativa de Jordi Pujol s'estructura en quatre etapes. La primera consisteix en la recopilació, lectura i reflexió d'informació relativa a la comunicació política amb obres d'especialistes en aquesta temàtica a nivell local com l'Antonio Gutiérrez, la Margarita Bassols, en Pau Canaleta o en Toni Aira, i a nivell mundial com en George Lakoff, la Noelle Neumann, en Dick Morris o en Frank Luntz. Un cop sintetitzada i estructurada la informació, s'inicia la segona etapa, la qual consisteix en la recopilació de discursos pronunciats per Jordi Pujol, des del 1980 fins al 2012, en diferents formats comunicatius: entrevistes televisives, de ràdio i de premsa escrita; discursos d'investidura, de cap d'any i en motiu de la diada de Catalunya; llibres publicats pel polític català; conferències pronunciades per l'expresident al llarg de la seva vida; articles publicats per especialistes en comunicació política, i articles publicats per

Jordi Pujol a través de la seva Fundació. Un cop recopilats i sintetitzats, s'inicia la tercera etapa que consisteix en l'anàlisi dels seus discursos polítics en base als coneixements adquirits en les dues primeres fases. Finalment, amb l'estudi detallat dels discursos polítics de l'expresident i la recopilació d'informació referent a la comunicació política s'inicia l'última etapa. Aquesta consisteix en la síntesi i selecció de tota la informació recopilada per seguidament estructurar-la i organitzar-la de forma coherent per, finalment, procedir a l'exposició escrita de l'anàlisi de manera clara i entenedora.

En quant a la estructuració del treball, aquest s'organitza en cinc epígrafs que conviden al lector a seguir un recorregut analític del perfil comunicatiu de Jordi Pujol. En el primer epígraf es resumeix la història del subjecte d'estudi, a nivell personal i professional, per tal de conèixer les etapes més significatives de la seva vida i disposar d'elements suficients per comprendre l'abast de la seva comunicació. Seguidament s'estudia el seu lideratge a partir de l'anàlisi de les facetes que el posicionen com a tal. Un cop exposats tots els elements significatius sobre la vida personal i professional de l'expresident, s'analitza la figura de l'electorat amb l'objectiu d'entendre com la política influeix en la ment del grup de persones d'una societat que tenen capacitat de votar. Finalment, s'inicia l'anàlisi de la comunicació verbal, vocal i visual de Jordi Pujol. Per tal d'exposar els atributs característics de la seva comunicació política d'una forma il·lustrativa s'analitzen, de forma exhaustiva, alguns dels discursos que ha pronunciat des del 1980 fins l'actualitat. El treball finalitza amb la resolució de la hipòtesi plantejada en aquesta introducció.

1. Història de Jordi Pujol

El subjecte d'estudi d'aquest treball és l'expresident de la Generalitat de Catalunya, en Jordi Pujol i Soley. La vida d'aquest personatge públic és popularment coneguda i, per tant, probablement no caldria detallar-ne la seva història. Tot i així, és indispensable deixar constància – abans d'endinsar-nos en l'anàlisi comunicativa – dels fets clau que han marcat la seva trajectòria professional i personal. Accions que ens permetran establir les bases per comprendre més fàcilment el desenvolupament analític que realitzarem al llarg del treball. En aquesta secció l'objectiu no és plasmar la biografia pura de Jordi Pujol, sinó resumir-ne les etapes més importants de la seva vida de tal forma que, en el transcurs de l'anàlisi comunicativa, es pugui relacionar el que s'estudia amb l'etapa biogràfica a la qual correspon.

Jordi Pujol va néixer el 9 de juny de 1930 en el número 15 del carrer de Septimània de Barcelona. Casat amb Marta Farrusola, és pare de 7 fills i avi de 17 néts. De família de Premià de Mar, per part de pare, i de Premià de Dalt, per part de mare. Prové d'una família de classe mitjana, humil i treballadora. La seva vida personal i política ha estat marcada pel paisatge desolador que va deixar la Guerra Civil, quan ell tenia 11 anys, que li va fer entendre la necessitat que tenia Catalunya de ser reconstruïda. Aquesta idea ha estat l'eix de la seva política, principalment en la primera legislatura quan es va endinsar en el projecte de “construir Catalunya”. Amb l'objectiu de refer el país que la guerra havia destruït va començar la seva autoformació d'escriure i llegir en la llengua catalana, estudis que va continuar amb la carrera de Medicina.

Amb la dictadura del general Francisco Franco, Jordi Pujol enceta l'etapa d'activista polític i cultural. En aquests anys, va lluitar en la resistència contra el règim franquista defensant la democràcia i la identitat catalana que tant va ser perseguida durant la dictadura. Actes que l'arrossegaren a ser empresonat el mes de maig de 1960, arran dels fets del Palau de la Música, acusat d'organitzar campanyes democràtiques i catalanistes. Ja empresonat, va seguir lluitant en defensa d'aquests ideals en la clandestinitat, fins el 1962 quan va ser alliberat. Un cop fora de la presó, Jordi Pujol va liderar i col·laborar en importants iniciatives culturals, econòmiques i socials com la creació de Banca Catalana, la fundació del Centre d'Informació, Recerca i Promocions (CIRP) o el desenvolupament de l'enciclopèdia general de la llengua catalana, entre moltes altres iniciatives d'igual importància. Totes aquestes accions es van dur a terme amb l'objectiu d'establir els ciments sobre els quals Jordi

Pujol volia reconstruir Catalunya. El període del 1964 al 1974, en què va liderar aquestes iniciatives, se'l coneix com l'etapa de "fer país".

Al 1974 va començar la seva trajectòria política, període conegut com l'etapa de "fer política" que comença amb la fundació de Convergència Democràtica de Catalunya, nascuda al capdamunt de Montserrat, amb l'ànim de convertir-se en el pal de paller del nacionalisme català. Del 1974 al 1980 Jordi Pujol es va dedicar a definir les idees, conviccions i objectius del país que volia construir. Aquest procés té el seu origen en les reflexions que el van acompanyar des de que tenia 11 anys quan va ser testimoni de la pèrdua dels drets del seu poble castigat per la guerra civil primer i per la dictadura després. Al 1977, un cop restablerta la democràcia, va ser diputat al Congrés de Madrid com a representat de Pacte Democràtic i conseller sense cartera del Govern provisional de Catalunya que presidia Josep Tarradellas, recent arribat de l'exili. Al 1979, Jordi Pujol va dimitir del càrrec de diputat amb la voluntat de presentar-se a les eleccions del Parlament de Catalunya de les quals en va ser elegit President, al 1980 – per majoria simple -, amb el naixement de CiU, coalició de CDC i UDC.

Jordi Pujol va ser reelegit president de la Generalitat de Catalunya en sis legislatures seguides en les quals va mantenir la defensa de la nació catalana com a eix vertebrador del seu programa electoral. Tal i com consta en la biografia detallada en la web de la seva Fundació¹, les principals línies a seguir dels vint-i-tres anys de Govern de Jordi Pujol es basaren en la institucionalització de la Generalitat de Catalunya i en la identificació d'aquestes amb els catalans; en l'establiment del model econòmic i social, amb una vessant democràtica, europeista, de diàleg social, de defensa de l'empresa i de l'economia de mercat. En el reequilibri territorial marcat per l'oferta turística, l'excés demogràfic de l'àrea metropolitana, la política agrícola i d'aigua, l'establiment de l'estat del benestar i el desenvolupament d'infraestructures d'alt nivell. Finalment, cal destacar que gràcies a la seva visió europeista, englobada en el primer punt i que ha estat present en tota la seva carrera política, Jordi Pujol va ser elegit - l'any 1992- president de l'Assemblea de Regions d'Europa.

Un cop retirat del Govern que presidia, al 2003, Jordi Pujol va seguir sent – i segueix sent - un personatge clau en la política i en la societat catalana. Al 2005 va crear el Centre d'Estudis Jordi Pujol (CEJP), una fundació privada sense ànim de lucre que va ser constituïda amb l'objectiu de difondre el pensament de l'expressident de la

---

¹ Extret del Centre d'Estudis Jordi Pujol: <http://www.jordipujol.cat/ca/jp/biografia> (setembre, 2012).

Generalitat de Catalunya. En l'actualitat, Jordi Pujol segueix defensant la convicció que el va portar a "fer política", és a dir, la defensa de la nació catalana. La seva destacada trajectòria política ha provocat que les seves intervencions públiques, que encara ara segueix oferint, no passin desapercebudes entre l'opinió pública i els mitjans de comunicació de masses.

2. El lideratge del President

Un cop exposada, de manera breu i concisa, la vida de Jordi Pujol ens endinsem en l'anàlisi del seu lideratge. És important remarcar que el tema que aquí ens ocupa no és ideològic, ni el d'oferir una visió crítica de les seves accions polítiques sinó de desenvolupar una anàlisi del perfil del President com a comunicador. Per comprendre la seva faceta comunicativa i poder valorar l'abast del seu discurs polític és necessari analitzar primer la seva postura de líder. En aquesta secció també analitzarem els perfils que l'han permès posicionar-se com a tal, és a dir, la seva faceta de pedagog, de polític local amb pensament global i d'ésser mediàtic, democràtic i religiós.

El lideratge és molt important en política. Tot i que a efectes pràctics no és així, aquest és un perfil que haurien de complir tots els presidents d'un país o organització. Com a punt de partida d'aquesta anàlisi, cal discernir les diferències existents entre el concepte d'autoritat i el de lideratge. L'autoritat és l'exercici del dret o poder de manar, de regir, de governar; atribut que va implícit en la figura de president. En canvi, el lideratge és la condició de ser líder, posició concedida pels liderats per qualitats socials, morals o ètiques; requisit indispensable per ser un bon president. La persona en particular i la societat en general necessita un cap que estableixi els horitzons a assolir, que la dirigeixi, que l'animi i li doni suport en el trajecte. Per dur a terme aquesta tasca de forma eficaç, és necessari que el líder disposi d'alts coneixements tècnics però, especialment, d'òptimes capacitats de gestió de persones. L'autoritat s'aconsegueix per via legal, el lideratge mitjançant la credibilitat i la confiança que el poble li concedeix al líder per les seves qualitats personals.

Jordi Pujol va saber posicionar-se com a líder del poble català gràcies, principalment, al desig i l'estima que sentia sobre el que liderava, és a dir, Catalunya. També hi va incidir la seva confiança en que el país desprestigià a causa de la guerra i la dictadura era capaç de renéixer, amb la l'esforç i rigor de tot el seu poble.

Pensem que no hem d'ocultar al país cap de les dificultats que hi ha, ni cap de les limitacions en les quals ens movem. I, sobretot, que no li hem d'ocultar que només ens en sortirem a través del rigor i de l'exigència en la nostra conducta ciutadana, a través del treball i a través de l'esforç.²

Apuntàvem en l'inici d'aquesta secció que un líder ha de ser capaç d'establir les línies a seguir del seu Govern i, posteriorment, de dirigir i animar al poble a assolir els horitzons preestablerts. Per complir amb aquests requisits és imprescindible que el líder es degui a unes conviccions i a uns valors sòlids per tal de no vacil·lar en el lideratge proactiu. Aquest aspecte queda evident en els sis discursos d'investidura que Jordi Pujol va pronunciar en els quals enumera i argumenta les accions que conformen el seu projecte de país, basades en fermes conviccions: "Refermo la meva convicció que Catalunya és una nació i que tingui dret que sigui reconeguda la seva personalitat en el terreny cultural i lingüístic, com políticament i institucionalment."³ Com queda evident en aquest fragment extret del discurs d'investidura de 1984, Jordi Pujol va saber definir amb claredat les idees en les que creia. A més, va saber defensar-les amb convicció i passió, per transmetre-les a la població amb credibilitat i dosis d'emoció contagiosa. Gràcies a aquesta transfusió emocional va aconseguir que la majoria del poble català se les fes seves, com a mínim en les dues primeres legislatures en les que va governar amb majoria absoluta.

Jordi Pujol ha sabut treure profit del llenguatge de les emocions i ha estat un líder proper que no ha renegat dels propis sentiments. L'expresident va saber aprofitar la situació d'incertesa i de pèrdua d'horitzons que vivia el poble català -després de la guerra, la post-guerra i la dictadura- per posicionar-se com a líder del moviment nacionalista català. Aquest fet es deu a que la figura del líder polític apareix amb més facilitat quan es posiciona davant d'un moviment per liderar-lo. Davant d'aquesta situació conflictiva li va ser més fàcil establir-se com a líder perquè la societat prenia més atenció al seu discurs i era més partidària dels canvis socials.

En aquesta línia, es podria afirmar que el conflicte principal que va liderar Jordi Pujol va ser la recuperació de la identitat catalana i la lluita pel seu respecte, principalment davant d'Espanya. Un moviment que englobava un cúmul de conflictes a gestionar com el deficient funcionament de l'assistència primària, l'escassa autonomia de

---

² Veure Annex 1 (pàg. 69) .

³ Veure Annex 2 (pàg. 76).

Catalunya, els desequilibris de renda espanyols, la insuficiència de la competitivitat de l'economia catalana, la LOAPA, la LOFCA, etc..

2.1. La pedagogia de Jordi Pujol

Jordi Pujol ha estat un polític pedagog, ha fet servir un llenguatge comprensible, proper, clar i persuasiu. A més, ha estat capaç d'oferir solucions fàcils i ràpides a problemes complexos i profunds. Les qualitats naturals de Jordi Pujol l'han permès ser considerat un bon líder comunicatiu, ja que s'ha de tenir en compte que un líder carismàtic no és una pura creació de màrqueting. L'expresident s'ha mostrat davant l'opinió pública com un ésser reflexiu, expeditiu i equànim. Racional a l'hora d'establir les línies a seguir i al confeccionar l'acció política, i emocional en el seu discurs. Jordi Pujol ha sabut fer ús de la seva intel·ligència, astúcia i habilitat comunicativa per encaminar els discursos, les preguntes i les respostes cap al seu terreny, cap als marcs conceptuals que li eren favorables. Ha sabut convertir un error en un encert i ha tingut la capacitat de treure profit del discurs de l'adversari de manera àgil. S'ha mostrat responsable i, alhora, valent en qüestions espinoses, afrontant-ho sempre amb energia i ganes de fer. La seva conducta i el seu estil de vida humil i discret l'ha allunyat de les elits i l'hi ha permès inspirar confiança i mostrar-se proper a les preocupacions dels electors. A més, ha mostrat capacitat d'adaptació a les noves corrents socials que el poble defensava i defensa.

Jordi Pujol ha portat a terme diferents projectes de país que tenen el seu punt comú en les conviccions, fermes i sòlides, que les sustenten. Conviccions que li venen de lluny, conviccions que va començar a establir en l'etapa de "fer país". La bona comunicació de Jordi Pujol es deu, en bona part, a la claredat de les idees que bastien el seu discurs i dels valors que tenia present al desenvolupar-lo. D'exemples que ho demostren n'hi ha molts, només cal llegir un dels sis discursos d'investidura que va pronunciar o alguna de les intervencions públiques que va oferir. En qualsevol d'aquets discursos es constata un desenvolupament estructurat de les idees, de forma clara i precisa. Discursos entenedors que cridaven l'atenció de l'espectador per la seva pròpia capacitat de persuasió. També cal destacar la faceta d'estadista de Jordi Pujol; perfil que s'atribueix al polític que desenvolupa la seva acció política en base a la millora del país per a les pròximes generacions i no per motius electorals.

Jordi Pujol va posar en pràctica un lideratge proactiu amb la passió, l'entusiasme i la il·lusió contagiosa com a mecanismes clau per portar-lo a terme. "Quin preu té ser

president de Catalunya per un català com jo? (...) Quin honor més gran podria haver-hi?”⁴, pregunta l'expresident de manera retòrica.

També cal destacar que s'ha mantingut en una situació de prudència limitada, el que li ha permès assumir els canvis que s'han anat produint. Negativament, ha provocat la sensació entre la opinió pública de que no volia establir-se en una posició concreta per tal de no formar part del costat perdedor. Tot i això, Jordi Pujol sempre s'ha mantingut fidel als seus valors morals que s'han configurat com una peça clau de la seva política i el seu discurs. Com afirmava el novel·lista francès Balzac, “l'home no està obligat a ser més prudent que tota una nació”⁵. La prudència de Jordi Pujol, aconseguida a partir del control de les seves passions, li va permetre fer creïble l'ambició que tenia per una Catalunya millor. Si el polític vol aconseguir fites massa ambicioses perd la credibilitat i pot acabar postulant-se com a fracassat permanent.⁶ L'ambició controlada el va convertir en un polític equànim i ponderat. Tot i que, aquesta prudència, en ocasions extremista, l'han arrossegat a l'ambigüïtat que l'ha acompanyat al llarg de la seva vida política i que ha contagiats als posteriors líders convergents. Com hem mencionat, la prudència és positiva perquè, al cap i a la fi, un president es deu al seus ciutadans i als seus canvis d'opinió i preferències. De totes formes, la prudència en excés que permet, per una banda, tenir més capacitat d'adaptació als canvis, per l'altra, arrossega al polític a una imatge de desencís o, dit popularment, de “no mullar-se”. S'ha popularitzat l'expressió “Fer la puta i la Ramoneta” i s'ha associat al joc de posicions contràries dels convergents, que en temes concrets es posicionen de maneres diferents, amb ambigüïtat. Aquesta situació porta a l'espectador a no saber del cert la posició que defensa el seu candidat i transmet la sensació de que aquest vol abastar totes les posicions per tal de formar part del carro guanyador. Fet que transmet poca confiança i pèrdua de credibilitat en la defensa de les idees i les conviccions que s'amaguen rere els projectes que es porten a terme.

2.2. *L'home global amb projecció local*

A Maquiavel, considerat el creador de la ciència política moderna, li agradava parlar amb els mercaders i els comerciants per ser capaç de fer propostes realistes i mobilitzadores a partir de l'observació i del coneixement de la realitat. Paral·lelament, Jordi Pujol ha transmès sempre proximitat mitjançant la seva preocupació pels problemes de la gent de carrer aturant-se per informar-se sobre la

---

⁴ Entrevista a Jordi Pujol del 4 de març del 2012 (Salvados, La Sexta).

⁵ BASSOLS, M. *El llenguatge dels polítics*. Barcelona: Eumo Editorial Sau, 2007 (pàg.74).

⁶ BASSOLS, M. *El llenguatge dels polítics*. Barcelona: Eumo Editorial Sau, 2007 (pàg.81).

vida dels ciutadans que representava. D'exemples que ho corroborin en podem trobar molts. Un el trobem en el segon volum de les seves memòries on explica que en la primera legislatura, quan encara no havia pres possessió del càrrec de president, va visitar el barri de Bellvitge de l'Hospitalet on uns homes que jugaven a petanca el van reconèixer i li van explicar la situació del barri. Aquests, li van explicar les dificultats amb les que havien de fer front dia rere dia i li van dir a l'expresident que ells eren conscients de la dificultat que suposava canviar tot el que es considera que s'ha d'arreglar en una sola legislatura però que ells "només que cada any d'una cosa se'n conegués una millora"⁷ ja hi firmarien. Jordi Pujol explica que d'aquesta experiència en va treure profit i que va plasmar la idea dels ciutadans de Bellvitge de l'Hospitalet en el seu primer discurs d'investidura de la següent manera: "El nostre programa ha estat preparat (...) amb el criteri que no hi ha res pitjor que prometre el que després no es podrà complir; que no hi ha res pitjor que crear falses expectatives"⁸. Un altre exemple de proximitat, de coneixença local, seria l'anècdota que explica José Bono en el seu nou llibre, *Les voy a contar*⁹. L'expresident del Congrés dels Diputats explica que un dia sobrevolaven Catalunya amb un helicòpter – ell, el conseller de territori i el president de la Generalitat de Catalunya- quan Jordi Pujol va ser capaç d'adonar-se que en el paisatge que observaven havia hagut un canvi. Va percebre que en el territori que sobrevolaven, hi havia una nau industrial que s'havia fabricat recentment perquè no en tenia constància de la seva infraestructura en aquell terreny. El que demostra aquesta anècdota és que Jordi Pujol es mostrava empàtic amb els problemes dels ciutadans de Catalunya i era curiós amb el que hi estava relacionat. Aquesta faceta de l'expresident és molt valuosa, ja que és necessari que el polític tingui un coneixement local del territori per evitar convertir-se en un polític virtual. A més, li permetrà adquirir un perfil més càlid, tot i que després es converteixi en un depredador mediàtic.

La rellevància de l'acció política resideix en discernir els temes fonamentals d'interès pels ciutadans. Per encertar en aquesta tasca, és imprescindible que el polític sigui conscient de que a la societat, en general, el que realment l'importa són els assumptes locals. La gent no té un visió global del món, és per això que el polític ha de connectar amb la realitat local per aproximar-se al votant. En resum, el polític ha de pensar de manera global per actuar localment¹⁰. El pensament global que

---

⁷ PUJOL I SOLEY, J. *Memòries. Temps de Construir (1980-1993)*. Barcelona: Ed. Proa, 2007 (pàg.19).

⁸ Veure Annexe 1 (pàg. 69).

⁹ BONO, J. *Les voy a contar*. Planeta, 2012.

¹⁰ COLOMÉ, G. *El príncipe mediático*. Barcelona: Ed. Mediterrània, 2004 (pàg.110).

afirmàvem que ha de tenir un president es feia visible amb el sentiment europeista de Jordi Pujol, que anhelava fer conèixer Catalunya a la resta d'Europa i, també, del món. Un dels fets més reconeguts de l'acció política de Jordi Pujol al capdavant del Govern és la internacionalització de Catalunya al món i, especialment, a Europa. "El nostre món és el món", ho simplificava de forma eficaç en un eslògan. La seva política ha estat molt marcada pel seu sentiment europeista que el portà al 1992 a ser elegit president de l'Assemblea de Regions d'Europa. "Aspirem a una presència franca, clara i forta de Catalunya a Europa i a una possibilitat i alhora capacitat de projecció internacional en tots els terrenys."¹¹

2.3. *L'Agenda setting*

La teoria de *l'agenda setting* defensa que els mitjans de comunicació de masses mantenen un alt grau d'influència sobre la societat al determinar la informació que és rellevant a partir del temps que es dedica a difondre cada notícia i l'espai a través del qual s'en fa difusió. La influència dels *mass media* sobre la opinió pública és cabdal en quant a la informació referent a la política.

Anteriorment afirmàvem que la figura de Jordi Pujol es resumeix millor com a polític pedagog que com a seductor mediàtic. Tot i això, cal puntualitzar que va saber fer-ne un bon ús de la seva faceta mediàtica i que va treure molt rendiment dels mitjans de comunicació al llarg de la seva carrera política.

Abans d'endinsar-nos a analitzar la influència política dels mitjans de comunicació cal posar de manifest el paper que va jugar Jordi Pujol en la creació de la ràdio i la televisió autonòmica de Catalunya. L'objectiu d'aquest projecte era defensar la llengua i construir la consciència de catalanitat i, finalment, també va servir per ajudar a Jordi Pujol en la seva agenda política, en bona part perquè una de les premisses era que les notícies transmeses pels informatius havien de ser preferentment catalanes. Primer amb la creació de Catalunya Ràdio, iniciada al 20 de juny de 1983, i amb TV3 després, de la mà d'Alfons Quintà, al 10 de setembre de 1983 amb traves en la concessió de la freqüència a utilitzar per part de Madrid.

La rellevància que els mitjans de comunicació han adquirit en la societat moderna ha provocat que els líders polítics hagin hagut de canviar el seu públic objectiu. Actualment l'estratègia consisteix en dirigir-se als "líders d'opinió", és a dir, a la població que està més sotmesa a la informació, els quals són els encarregats de

---

¹¹ Veure Annex 5 (pàg. 95).

filtrar, seleccionar i transmetre la informació més important al seu grup social. També es dirigeixen als “creadors d’opinió publicada” que seran els encarregats de transmetre la informació als “líders d’opinió” a través dels mitjans de comunicació de masses¹². Aquest canvi en el plantejament de la comunicació política ha implicat que els polítics hagin hagut d’educar a la premsa i als enquestadors sobre els marcs conceptuals per entendre’ls correctament. L’opinió pública cada vegada exigeix als polítics més solucions als seus problemes quotidians, convertint al clàssic polític educador en un seductor mediàtic. El poder dels mitjans de comunicació és tan fort i extens que, fins i tot, s’ha convertit en el seleccionador dels elements de seducció que ha de tenir un líder polític. També es postula com a guanyador quan existeix un clima de doble opinió, és a dir, quan el que pensa la població sobre un candidat guanyador es contradiu amb el que diuen els *mass media*.

L’acció mediàtica en política és consubstancial, el polític que no està present als mitjans deixa d’existir per a la opinió pública. Per aquest motiu, és important formar part de l’espai comunicatiu i informatiu materialitzat amb les rodes de premsa, les entrevistes o els debats polítics. Alhora d’establir l’estratègia mediàtica d’un polític, cal tenir en compte que la gent no escolta davant un televisor, ja que l’espectador finalment reté un percentatge molt baix del que es diu per la televisió.

Una de les estratègies que defineixen més clarament la comunicació política que Jordi Pujol, i el seu govern, va dur a terme en els anys en què va ser president, és l’anomenada *agenda setting*. Aquest concepte neix als anys 60 i 70 quan es posa en evidència el poder que tenen els mitjans de comunicació sobre l’opinió pública i fa referència al seu poder per establir les qüestions públiques més rellevants i que, per tant, la opinió pública ha de parar esment. Conseqüentment, la majoria d’informació sobre temes d’interès públic que té la societat, són adquirits a través dels mitjans de comunicació i no per experiències directes. En aquest sentit, es pot afirmar que els mitjans de comunicació representen l’autoritat i són els encarregats d’estructurar la societat del coneixement. Bàsicament, la funció dels *mass media* consisteix en convertir un tema (*issue*), sovint conflictiu, en informació a comunicar a la opinió pública. D’aquesta manera, mitjançant la transmissió d’informació sobre uns *issues* concrets, els mitjans de comunicació confeccionen l’agenda política, és a dir, estableixen quins temes són els més importants d’aquell moment i per tant, les qüestions públiques en les que la societat ha de reflexionar. Les dades de l’Institut

---

¹² COLOMÉ, G. *El príncipe en campaña*. Barcelona: Ed. Mediterrània, 2005 (pàg. 51).

de Ciències Polítiques i Socials (ICPS¹³) corroboren l'afirmació de que *l'agenda setting* va afavorir a Jordi Pujol, ja que TV3 va ser la televisió més seguida pels seus fidels (el 62,5% al 2002 segons ICPS) i aquesta, nacionalista catalana, seleccionava els temes lligats a aquest concepte i els exposava com a primordials, fet que afavoria i recolzava el discurs i l'acció política de Jordi Pujol i CiU.

2.4. *L'ésser democràtic i religió*

No podem donar per enllestida la secció en el que analitzem les qualitats de Jordi Pujol com a líder i els factors que el posicionaren com a tal sense analitzar primer el seu sentiment democràtic i el seu lligam religió. Aquests últims aspectes són imprescindibles per entendre la figura de Jordi Pujol com a persona, com a líder polític, com a comunicador i com a president de la Generalitat de Catalunya.

Com s'ha exposat en la primera secció, Jordi Pujol es va entregar a la lluita contra la dictadura, fins i tot dins de la presó, fet que ha marcat la seva política i que l'ha portat a defensar amb convicció, sense vacil·lar, el seu sentiment democràtic. Queda constància d'aquest sentiment en múltiples ocasions, una de les quals la trobem en el primer discurs d'investidura en el que exposa que el seu partit, CiU, acceptarà la resolució del Parlament, sigui quina sigui, sempre i quan es basi en valors purament democràtics.

Un dels valors democràtics que defensava era el d'"unitat", un terme que està present en bona part dels seus discursos. A més, en la seva comunicació ha volgut deixar clara la seva voluntat d'integració de totes els ciutadans de Catalunya i la importància de reconèixer als immigrants com a tals, no només per una qüestió moral sinó pel benefici que aquests aportaven a Catalunya quan tenia problemes demogràfics. Aquesta voluntat de transmetre la integració de tot el poble s'escenifica a partir de l'eslògan "Som 6 milions", a partir del qual van voler transmetre la idea de que tota la gent que vivia a Catalunya formava part del poble català, provinguessin de fora o no. Tots units eren el poble català, un sol poble.

Com apuntàvem en l'inici, la religiositat de Jordi Pujol ha estat un factor que també ha marcat la seva acció política, ja que és un sentiment molt arrelat a la seva persona. Segons l'enquesta realitzada per l'ICPS¹⁴ l'any 1989, del total de 2200 persones enquestades, 1170 eren creients no practicants i 666 creient practicants.

---

¹³ Extret de l'ICPS, 2002: <http://www.icps.es/sondeigs.asp> (octubre, 2012).

¹⁴ Extret de l'ICPS, 1989: <http://www.icps.es/sondeigs.asp> (octubre, 2012).

Per tant, tal i com demostren les dades exposades, el seu sentiment religiós va jugar al seu favor ja que la pràctica totalitat de la població catalana d'aquell moment era partidària del perfil religiós. Per tant, la faceta democràtica i religiosa de Jordi Pujol el va afavorir en la seva trajectòria, ja que s'ha de comprendre que en els anys en què va Governar aquest era l'ideal d'home de la societat catalana, i espanyola.

3. Electors emocionals

En l'epígraf anterior hem desglossat les actituds i aptituds que posicionen a Jordi Pujol com a líder per tal de comprendre l'abast de la seva comunicació política. Per tal d'analitzar en Jordi Pujol com a comunicador cal entendre primer el funcionament mental de l'electorat en relació a la política. És a dir, com els electors reben la informació transmesa pels polítics, com la processen i com, finalment, decideixen el seu vot cap a una formació política o altra. D'aquesta manera, entenent el processament d'informació per part de l'electorat, podrem analitzar l'eficàcia del discurs d'en Jordi Pujol i la seva influència sobre aquest grup de gent.

És òbvia la importància de conèixer en detall la percepció i la reacció de l'elector envers el discurs polític, però igual de important és comprendre la complexitat del seu pensament i les seves accions. Limitar-se a confeccionar continguts per a definir propostes sense analitzar abans el decisor és una aposta assegurada al fracàs. Tal i com el Dr. Frank Luntz, assessor polític nord-americà, constata en el subtítol del seu llibre *Words that work*, “no és el que dius, és el que la gent sent¹⁵” (“*it's not what you say, it's what people hear*”), és a dir, el discurs polític cobra sentit a partir de les reaccions i percepcions dels receptors i no en els continguts comunicats per l'emissor.

Jordi Pujol és conegut per la seva capacitat memorística i pel seu interès en la gent de carrer, una estratègia que li ha aportat bons resultats. En aquest línia, durant els vint-i-tres anys de Govern va saber escoltar, interpretar, assimilar i entendre el que el poble anhelava i ho va saber plasmar en les seves propostes polítiques. Aquestes accions les va transmetre a partir d'un discurs polític d'alt nivell – com justificarem més endavant – i va saber comunicar i connectar, en últim terme, amb els electors.

---

¹⁵ LUNTZ, F. *Words that Work. It's not what you say, it's what people hear*. New York: Hyperion ebook, 2007.

“La política ha d’entendre la seva relació amb la societat com una relació d’aprenentatge i no d’ensenyança¹⁶”, afirma el sociòleg alemany, Niklas Luhmann. La política es deu a l’electorat. Sense aquest grup de persones que expressen la seva intenció de vot, per motius habitualment inconscients, la política, tal i com la coneixem actualment, no tindria sentit ni valor democràtic. Els electors són éssers emocionals que, sense ser-ne conscients, basen bona part de les seves decisions quotidianes -i polítiques- en el sistema cognitiu. És per això que l’anàlisi dels mecanismes utilitzats per l’electorat en la presa de decisions polítiques, cap a unes sigles o altres, va més enllà de la psicologia i la sociologia i s’endinsa, actualment, en la neurociència. La ment humana és complexa però no inexplicable, tot i que la majoria de decisions preses en la vida quotidiana s’allunyen de la racionalitat i de la consciència plena dels motius d’aquesta resolució. En comunicació política és indispensable tenir present que els electors no sempre voten en funció dels seus interessos materials sinó que el sentiment identitari i els valors propis hi juguen, sovint, un paper clau i transcendental en la decisió final. Segons Quint Tul·li Ciceró, “els ciutadans canvien d’opinió per propi profit, expectativa i voluntat d’esperit”. La intenció de vot sempre s’havia justificat en base a la influència dels factors culturals, educacionals i ambientals en l’elector, però la neurociència, que està cada vegada més de moda en política, demostra que els factors biològics també en són determinants.

A més de la dificultat per preveure el sentit del vot de l’electorat, els grups polítics, principalment els que es troben en l’oposició, es veuen evocats a afrontar la reticència de les persones en canviar de formació política. Aquest canvi és un procés lent que dona resposta a noves experiències, observacions, informacions i opinions. La reticència en el canvi de vot està demostrat científicament, ja que quan el cervell rep una explicació que no encaixa amb el que aquest considera correcte, la rebutja per tal d’evitar que no penetri. En aquest mateix sentit, tot allò que no concordi amb el que apriorísticament ha estat instal·lat –sigui correcte o no- el cervell ho rebutja per tal d’evitar conflictes interns. Per aquest motiu no és tasca fàcil fer canviar el parer de la gent en determinats àmbits i és objectiu dels *spin doctors*, estratèges i assessors dels professionals de la política, esbrinar la fórmula de penetrar en el cervell aparentment infranquejable dels humans.

---

¹⁶ GUTIÉRREZ-RUBÍ, A. *Filopolítica: Filosofía para la política*. Revista Fundación Rafael Campalans. [article revista] (Tardor 2010). Disponible també a Internet: http://www.gutierrez-rubi.es/wp-content/uploads/2010/10/Filopol%C3%ADtica_FRC.pdf

Una premissa bàsica per a convèncer a la gent sobre uns fets determinats consisteix en optar per la via de l'emoció, ja que tot i ser els fets totalment racionals i lògics, si no van lligats a conviccions emocionals o morals, hi hauran moltes possibilitats de que no es presti suficient atenció. Ted Brader, polític i comunicador de la Universitat de Michigan, resumia en l'article *Teoría de la Inteligencia Afectiva* de la següent manera:

Les emocions tendeixen a anticipar-se per definir les decisions polítiques de les persones, i les emocions positives alliberen el camí per l'ingrés de missatges que confirmen les idees preconcebudes, mentre que les negatives semblen conduir a la reflexió, tot i que no modifiquin el sistema de creences previ.¹⁷

La comunicació política és un procés complex en el qual el polític, el partit i, per descomptat i principalment, els assessors polítics, determinen les estratègies a seguir per mantenir el vot dels seus seguidors i provocar el canvi de pensament dels adversaris que permeti que aquests els hi siguin fidels. Per aconseguir aquest canvi de pensament en l'elector és important recórrer al discurs emocional - tal i com apuntàvem anteriorment - que influeixi en l'atenció, la memòria i el raonament lògic dels electors. Com explica l'expert en comunicació política, Antoni Gutiérrez-Rubí, en el seu llibre *La Neuropolítica*: "la millor manera per arribar al cervell d'un elector és a través del seu cor"¹⁸.

Començàvem aquest anàlisi afirmant que l'ésser humà és un ésser emocional i és en aquesta naturalesa humana on resideix la clau del discurs polític de Jordi Pujol. L'expressió és un comunicador dotat d'intel·ligència emocional, és a dir, dotat de la capacitat de reconèixer els propis sentiments i els aliens i dotat de l'habilitat de gestionar-los. Jordi Pujol va saber comprendre que el funcionament mental de la percepció i la decisió política de l'electorat no es basa en la reflexió racional del contingut transmès pel polític, sinó que és justificat per un cúmul de relacions entre les emocions, la cognició, l'aprenentatge i l'acció. D'aquesta manera, va dotar els seus discursos, i la seva acció política, de referències al nacionalisme català i va saber bastir les seves idees de programa en clau de valors referents a la identitat catalana que finalment els electors van abraçar. El 126è president de Catalunya, Jordi Pujol, va saber posicionar-se en el segment no penetrat del sentiment nacional català, tal i com es desprèn del seu primer discurs d'investidura com a President pronunciat el 14 d'abril de 1980: "El nostre programa

---

¹⁷ BRADER, T. *Affective Intelligence and Beyond: Next steps in research on emotion in politics*. Political Communication Report, 2006. Disponible a: https://www.apsanet.org/~polcomm/newsletter/1603_2006_fall/roundtable_brader.html (Consultat: octubre 2012).

¹⁸ GUTIÉRREZ-RUBÍ, A. *La Neuropolítica*. (Revista de la Fundació Rafael Campalans; hivern 2009) [article] Disponible a Internet: <http://www.gutierrez-rubi.es/2009/11/17/la-neuropolitica-conocer-el-cerebro-para-liderar-las-ideas/>

(...) serà un programa nacionalista. Si vostès ens voten, votaran un programa nacionalista, un govern nacionalista i un president nacionalista¹⁹.” I en el discurs d’investidura al cap de quatre anys, el 29 d’abril de 1984, ho seguia recordant i afegia: “(...) El nord constant i principal de la nostra acció ha estat la defensa de Catalunya i de la seva identitat, i ho continuarà essent.”²⁰

Jordi Pujol va ser capaç d’arribar a les emocions del poble posicionant-se com a guia per a la transformació de Catalunya, com a líder d’una Catalunya millor, després dels quasi quaranta anys de dictadura i repressió que s’havien viscut en tot l’estat espanyol. Un exemple d’aquesta voluntat de lideratge i responsabilitat és el discurs que va pronunciar al novembre de 1981 en motiu del trentè aniversari del Cercle Català de Negocis:

Hablo como un político que tiene como responsabilidad principal consolidar una línea –a veces quebrada- de autogobierno catalán. Que tiene también como responsabilidad principal alcanzar el respeto de la personalidad colectiva de Cataluña, así como su reforzamiento. Y que tiene también como responsabilidad principal conseguir que Cataluña sea, dentro de España, un elemento dinámico, un factor de progreso, de estabilidad, y por supuesto un apoyo incondicional a la democracia²¹.

L’expresident va saber “fer pensar” i “sentir”, a bona part de la societat catalana, les idees que ell defensava sobre el nacionalisme català i va aconseguir que part de l’electorat se les “fes seves”, convertint aquest pensament en un vot al seu favor. Aquesta acció estava provocada per les idees clares i mobilitzadores que sustentaven el seu discurs emocional, ja que sense aquestes, el discurs hauria estat buit de contingut i no hauria aconseguit el seu objectiu: penetrar en el cervell de l’electorat. La capacitat de l’expresident d’emocionar a l’electorat es basa en el seva pròpia habilitat i voluntat per implicar-se de forma passional en els canvis que proposava, en les noves idees que defensava, en els reptes que impulsava per aconseguir una Catalunya millor, una Catalunya incubadora d’oportunitats i creixement constant, testimoni d’una cultura viva i coneguda arreu. “Som el territori, la llengua, la cultura, la mentalitat i la consciència de país. (...) Som la superació de la decadència que va estar a punt de fer-nos morir²²”. Propostes que van ser acceptades per la societat insaciable de nous projectes i somnis.

---

¹⁹ Veure Annexe 1 (pàg. 69).

²⁰ Veure Annexe 2 (pàg. 76).

²¹ PUJOL I SOLEY, J. *El caminant davant del congost. Quan tot és difícil. I necessari*. Barcelona: Ed. Proa, 2012. (pàg. 95).

²² Discurs de Jordi Pujol en motiu de la Diada de Catalunya de 1999. Extret del web de la Generalitat de Catalunya.

Després de tants anys de depressió, la societat catalana necessitava conversar per allunyar la incertesa, necessitava el plantejament de propostes de futur per no sentir-se sense horitzons. Jordi Pujol va ser l'esperança necessària i urgent que anhelava el poble català i es va perfilar en la primera legislatura com a superhome en el qual la majoria va confiar i abrigallar. Per aconseguir-ho va utilitzar en nombrosos discursos la paraula "construir", el concepte "construir Catalunya". Un missatge clar i concís sustentat amb una idea molt potent: el propòsit de recuperar la Catalunya que la guerra i la dictadura van fer quasi desaparèixer, reconstruir el territori, la cultura, la identitat catalana. És interessant observar que si s'hagués utilitzat un altre terme amb el mateix significat, com bastir, no s'hauria obtingut el mateix resultat. Això es deu a que la paraula "construir" és comprensible per a tothom i és un "tema" associat a un marc conceptual que transmet la idea de crear alguna cosa des de zero, a crear alguna cosa que no existeix o que s'ha destruït i, en el context social en el que va ser utilitzada, es va fàcilment associar el tema "construir" en la creació del que la dictadura havia destruït. Tal i com el mateix President constatava en el seu primer discurs d'investidura:

Votaran un determini: el de construir un país, el nostre. Votaran la voluntat de defensar un país, el nostre, que és un país agredit en la seva identitat. Votaran una ambició: la de fer de Catalunya no pas un país gran per la seva força material, que serà sempre limitada, sinó un país gran per la seva cultura, el seu civisme i la seva capacitat de convivència²³.

Encara ara les intervencions de Jordi Pujol transmeten a molts catalans la figura del defensor d'una Catalunya que no depenia d'Espanya, emocions que estan incrustades físicament en el sistema neuronal de la votants que s'hi va sentir pròxims. Aquest record és conseqüència del discurs polític emocional que va utilitzar durant els quasi vint-i-quatre anys de Govern que va estar marcat pel concepte "sucursal" utilitzat al 1980, que més endavant analitzarem. En els anys en què va governar, Jordi Pujol va insistir en la relació de la seva persona amb la cultura catalana, entesa com a identitat nacional, fins al punt que actualment encara ara persisteix aquesta relació. Això és així, perquè els records que no s'obliden són els records emocionals. Com per exemple, tots els ciutadans que van assistir a la passada manifestació de l'11 de setembre de 2012 no oblidaran mai aquell record perquè és purament emocional. Segurament no recordaran exactament el que va succeir però el que de ben segur recordaran és el "jo hi vaig ser". Jordi Pujol va carregar d'il·lusió el sentiment català i el va saber contagiar de tal forma que la majoria de gent se'l va fer seu i va lluitar per l'abast d'aquests horitzons a través del vot a CiU.

---

²³ Veure Annexes 1 (pàg. 69).

(...) Som un poble en perill de desnacionalització i també de ruptura interna profunda i radical. (...) No vegin en el que acaba de dir un signe de desànim. Catalunya és un poble del qual (...) han dit molts cops que ens havíem acabat, però que sempre hem tornat. I ara mateix estem tornant, estem superant un període difícil, d'amenaça mortal, i aquest Parlament mateix, aquest acte d'avui, en són la prova. (...) Un govern nacionalista català com el que jo us presento, que si un objectiu prioritari ha de tenir és la defensa, l'enfortiment i la projecció d'allò que fa que, a través dels segles, Catalunya hagi estat Catalunya: la seva llengua, la seva cultura, l'evidència de la seva història, el sentiment i la consciència de col·lectivitat, la defensa dels seus drets polítics, la voluntat de ser.²⁴

Tot i que, els fets explicats anteriorment van donar suport al discurs de “constructor de Catalunya”, els pactes amb el Partit Popular i el Partit Socialista li van fer perdre credibilitat al seu discurs nacionalista, ja que els electors ho detectaven com un contradicció entre els fets i les paraules. El clima d'opinió era d'incredulitat envers les paraules del President. Per a molta gent era difícil d'entendre que Jordi Pujol, postulat com a defensor del poble i la cultura catalana, pactés amb partits polítics que duïen a terme polítiques anti-catalanes. La gent es va cansar del joc de “la puta i la Ramoneta”. El Govern de Jordi Pujol va donar suport al PSOE quan aquests tenien conflictes interns de corrupció i en ple procés del cas Gal; fet que li va repercutir negativament perquè s'associava la seva política amb la defensa de la corrupció de partit i amb la lluita contra al terrorisme a qualsevol preu. El pacte de l'hotel Majestic amb el PP és un altre cas clar de contradicció d'ideals, ja que al 1996 CiU va donar el seu recolzament al Partit Popular perquè José María Aznar fos investit president de l'estat espanyol. Segons Jordi Pujol, que la seva prioritat sigui la defensa de Catalunya i que ell es senti primer català no és incompatible amb el fet de sentir-se espanyol també i argumenta que els pactes que va dur a terme van ser fidels sempre al seu objectiu, la millora de Catalunya. Tot i així, els electors ho percebien com una contradicció d'ideals.

3.1. Conservadors i lliberals

Per a la societat en general els valors morals són més importants que totes les altres qüestions que poden formar part del contingut del discurs polític com les guerres, el terrorisme o l'economia. És per això, que la moral de les persones és clau en la decisió final del vot. Com afirmava el polític alemany, Theodor Heuss: “Lo decisiu per actuar en política és la passió moral”. Tot i així, és necessari tenir en compte que els

---

²⁴ Discurs de Jordi Pujol en motiu de la Diada de Catalunya l'11 de setembre de 1999 extret del web de la Generalitat de Catalunya. Disponible a Internet: http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriaId=1353&galeriaNom=Rodes+de+premsa+-+Arxiu+1999&departament=&canal=&isRodesPremsa=true

canvis d'humor de l'elector estan basats en aspectes quotidians i econòmics com el salari, el nivell de vida o les hipoteques i no per motius polítics. Com es pot interpretar, els valors morals són clau en les decisions polítiques. En base aquest paràmetre podem diferenciar tres grups de persones: els conservadors, els lliberals i els "bi-conceptuals". Els principals estudis referents a aquestes diferències estan realitzats als Estats Units, on l'anàlisi de la política està molt més desenvolupada i, per tant, els termes utilitzats s'han d'entendre en clau americana. És a dir, els conservadors pertanyen als partits polítics de centre-dreta a Europa i els lliberals els que pertanyen a grups ideològics de centre-esquerre, on entraria CiU – segons el seu posicionament ideològic expressat en el seu programa electoral. Entre ambdós grups es presenten principalment diferències cognitives i de models familiars. Els conservadors són partidaris del model de pares estrictes que es basa en l'autoritat del cap de família (o cap de govern) envers als seus fills (o ciutadans) que es justifica per la seva major capacitat de decisió i d'actuació pel bé del fill (o societat). En canvi, els lliberals o progressistes, pertanyen al model de pares protectors que es basa en la facilitació dels recursos necessaris, per part del pare (o president), al seu fill (o societat) per tal de que aquest en un futur sigui capaç de realitzar-se per si sol. Els valors d'aquest model familiar són la llibertat, perquè el fill es realitzi lliurement en la seva vida; la prosperitat i les oportunitats, per tal de tenir llibertat; l'honestedat; la empatia; la comunicació sincera, per tal d'obrir un diàleg comprensiu en les dues direccions, i el respecte a la comunitat, ja que aquesta influirà en el creixement del fill i dels seus valors.

Hi ha diferents tipus de progressistes, que tot i que defensen els mateixos valors es diferencien per la prioritat que li donen a cadascun d'aquestes. En Jordi Pujol el podríem categoritzar com a progressista de la política identitària els quals pensen que "ha arribat l'hora de que el seu grup oprimat es rescabali, tingui la seva part del pastís"²⁵. "Som la superació de la decadència que va estar a punt de fer-nos morir, som la recuperació econòmica i social del s.XVIII i s.XIX i la recuperació cultural i política"²⁶.

Com hem exposat en la biografia Jordi Pujol és pare de 7 fills, avi de 17 néts i practicant d'una religiositat sincera. Els valors implícits lligats al seu estil de vida provoquen que Jordi Pujol activi l'estereotip de pare protector i amb ell, els valors

²⁵ LAKOFF, G. *No pienses en un elefante: lenguaje y debate político*. Madrid: Ed. Complutense, 2007. (pàg. 14).

²⁶ Discurs de Jordi Pujol en motiu de la Diada de Catalunya de l'11 de setembre de 1999. Extret del web de la Generalitat de Catalunya. Disponible a Internet: http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriad=1353&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+1999&departament=&canal=&isRodesPremsa=true

d'aquest grup de persones. La moral progressista es basa en l'empatia i, consegüentment, en la responsabilitat, conceptes que també formen part del discurs polític del President.

No ens volem refugiar en les dificultats polítiques, evidents d'altra banda, del moment, per donar voltes als temes, per defugir els problemes, per posposar les coses, per fer veure que fem sense realment fer. Convergència i Unió, senyores i senyors Diputats, pretén, perquè aquesta és la seva responsabilitat, governar efectivament i efectivament atacar els problemes del país, evidentment d'acord amb el Parlament i sempre que el Parlament ens ho permeti²⁷.

Els conservadors mostren estils cognitius més estructurats i persistents que els lliberals. Responen millor quan la resposta òptima és fixe, i tenen poca sensibilitat neurocognitiva respecte a la resolució de conflictes, ja que aglutinen més matèria gris a l'amígdala dreta que en el còrtex cingulat anterior del cervell, encarregat de gestionar els conflictes. Segons l'estudi fet per Jacob Hirsch de l'Universitat de Toronto, els conservadors es caracteritzen per la resistència al canvi, per l'ordre i la bona educació, i el seu objectiu és preservar la societat existent. En canvi, els lliberals s'associen a l'igualitarisme i la compassió, són empàtics i accepten el canvi. Són més sensibles a la complexitat informativa, a l'ambigüitat i a les novetats i per tant, no són sensibles a la por, a la incertesa ni als conflictes. Conseqüentment, responen millor quan la resposta òptima no està predeterminada i modifiquen més fàcilment patrons de resposta habituals. La neurociència ho justifica amb la demostració de que les persones lliberals tenen més matèria gris al còrtex cingulat anterior que s'encarrega de la gestió dels conflictes.

Entre un 35% i un 40% de la gent pertany al model de pare estricte, el qual s'activa mitjançant la por i la incertesa, i un 35%, aproximadament, és partidària del model de família protectora. La resta de persones tenen en equilibri el sentit de l'ordre i la igualtat i, en conseqüència, utilitzen els dos sistemes morals, el conservador i el progressista, que els apliquen en diferents àmbits. Són els anomenats "bi-conceptuals" o moderats. L'objectiu del polític és activar el seu model a la gent de "centre", ja que són els indecisos i, per tant, els que poden modificar el seu vot més fàcilment. Els polítics busquen que aquest grup de persones adoptin la seva visió del món i el seu sistema moral en la presa de decisions polítiques per tal d'acabar provocant una acció favorable, el vot relatiu a les seves sigles. En les últimes eleccions americanes hem pogut observar com els dos candidats a la presidència,

---

²⁷ Veure Annexe 1 (pàg 69).

Barack Obama i Mitt Romney, concentraven els seus esforços i recursos en les televisions hispanes per tal de transmetre el seu model a aquesta comunitat. Aquesta estratègia es justifica perquè la comunitat hispana dels Estats Units es categoritzen com a “indecisos”, que no estan arrelats a cap de les dues posicions ideològiques i que, per tant, la seva decisió final serà clau en els resultats electorals.

David Amodio²⁸, professor associat de Psicologia i Ciències Neurològiques de la *New York University*, exposava en un article a *Los Angeles Times* que l'envelliment està lligat a posicions més conservadores al produir-se canvis en la part frontal del còrtex del cervell que gestiona els conflictes, veient-se aquesta capacitat disminuïda. Per tant, una persona que ideològicament ha estat sempre lliberal pot inclinar-se cap a posicions més conservadores al envellir-se perquè la matèria gris del còrtex cingulat anterior disminueix. En contrapartida, els estudis demostren que les persones conservadores aglutinen més matèria gris en l'amígdala dreta, encarregada de gestionar la por i la decepció. En base aquests estudis es podria interpretar que en Jordi Pujol ha evolucionat de forma contrària. És a dir, que es mostra més lliberal en l'actualitat declarant-se independentista que en els anys de Govern quan pactava amb el PP i el PSOE –apropant-se així a Madrid. També es podria fer la lectura a la inversa, és a dir, que té més risc aconseguir l'apropament a Espanya que la emancipació de Catalunya, ja que en els anys en què va Governar l'opinió pública catalana es posicionava a favor de la unió amb Espanya, i actualment és creixent l'opinió separatista. Una de les explicacions podria ser el fet de que no s'ha demostrat científicament si la presència de més matèria gris en una o altra part del cervell és la que inclina el vot cap a una o altra direcció o si és la ideologia la que provoca l'aglutinament de matèria gris al còrtex cingulat anterior o a l'amígdala dreta.

3.2. *Marc conceptuais*

La hipòtesi plantejada en l'inici d'aquest treball és determinar si la faceta comunicativa de Jordi Pujol ha influït en la seva carrera política. Per poder-ne treure conclusions és important entendre primer com ha influenciat el seu discurs entre els seus votants. Per poder-ho analitzar cal estudiar el procés – inconscient – d'assimilació de les paraules expressades per Jordi Pujol per part de l'electorat i comprendre la importància de les estructures mentals en aquest procés. La importància dels marcs conceptuais, descrits per George Lakoff en el seu llibre *No*

---

²⁸ AMODIO, D.. *Los Angeles Times*. Disponible a Internet:
<http://www.latimes.com/news/obituaries/la-sci-politics10sep10,0,2687256.story>

pienses en un elefante - en ocasió de les eleccions americanes del 2004-, radica en el fet de que la gent pensa en termes de marcs conceptuals i de metàfores.

Els marcs conceptuals són estructures de pensament basades en idees que defineixen la forma en la que veiem el món, conformen els horitzons que ens plantegem, els plans que desenvolupem i la nostra manera d'actuar. Si canviem de marc canviem la nostra manera de veure el món, el nostra sentit comú. Totes les paraules es defineixen en funció d'un marc conceptual. Les paraules clau generen imatges, consoliden marcs conceptuals i acaben derivant al sentiment d'una o altra emoció. Els conceptes clau utilitzades per en Jordi Pujol en el seu discurs són Catalunya, unitat, construir, sucursal, país, nació, identitat catalana, respecte, integració, autonomia, entre d'altres.

La clau de l'estratègia comunicativa de Lakoff resideix en repetir contínuament frases que evoquen el teu marc conceptual i definir qüestions importants en funció d'aquests marcs per tal de que el llenguatge utilitzat sembli normal i quotidià. Com per exemple "Catalunya no és la sucursal d'Espanya", repetit una i altra vegada per l'expresident.

Els marcs conceptuals relacionats amb la política són diferents entre conservadors i progressistes perquè aquests es defineixen en termes morals i la moral de cada una de les posicions ideològiques són diferents. En política, els marcs s'utilitzen en el discurs polític i en el traçat de l'acció política. El canvi de marc és el canvi social. En aquesta línia, és molt important ser conscients de les dimensions cognitives de la política ja que els marcs conceptuals creats són inconscients i per tant, podem no ser conscients del nostre propi pensament metafòric. George Lakoff, investigador nord-americà de lingüística cognitiva, ho explicava així:

Els fets són importants. Són crucials. però cal emmarcar-los adequadament perquè es converteixin en una part eficaç del discurs públic. Hem de saber que un fet té a veure amb els principis morals i amb els principis polítics. Hem d'emmarcar aquests fets de la manera més eficaç i honesta possible. Un emmarcat honest dels fets comportarà altres marcs que puguin contrastar-se amb altres fets²⁹.

Els marcs conceptuals són molt importants alhora de convèncer a l'electorat, però és imprescindible que aquests *issues* i aquests *frames* siguin suportats per idees clares i concises. Un marc conceptual que no estigui sustentat per una idea no serveix

---

²⁹ LAKOFF, G. *No pienses en un elefante: lenguaje y debate político*. Madrid: Ed. Complutense, 2007. (pàg. 87).

perquè transmet paraules sense contingut, que no provoquen cap reflexió ni cap canvi de pensament.

3.3. *L'espiral del silenci català*

Els resultats electorals no es poden entendre com a fets aïllats, sinó que cada aspecte relacionat amb aquests és sensible de ser analitzat. La resolució final d'una campanya electoral s'explica a partir del conjunt de factors, interns o externs a la política, que afecten al context global d'aquesta i que poden acabar distorsionant-ne el resultat. Com estem observant, la ment de l'ésser humà és determinant per entendre situacions aparentment il·lògiques o fins i tot, improbables. Una d'aquestes situacions es va viure a partir del 1980 amb l'hegemonia del partit convergent de Jordi Pujol al capdavant del Govern de la Generalitat de Catalunya. Aquest fet, s'explica a partir de la teoria desenvolupada per Noelle-Neuman, l'espiral del silenci que analitzarem a continuació.

Totes les dades analitzades durant les eleccions de l'abril de 1980 preveïen el triomf del Partit Socialista Català per quart cop consecutiu, després de guanyar les eleccions generals de 1977 i 1979, i les municipals de 1979. Jordi Pujol i els seus assessors polítics perfilaven el discurs polític que convencés als seguidors de UDC i PSO-PSC i els permetés entrar dins l'opinió pública. Cal apuntar que la importància de l'opinió pública es deu a que contribueix en el procés de creació de l'opinió i és clau en la presa de decisions en una democràcia perquè promou la integració social garantint un nivell suficient de consens sobre els valors i objectius comuns per tal de que es puguin prendre decisions i dur a terme accions. Per aquest motiu, era tant important que el nou discurs polític de Jordi Pujol quallés en la que anomenem opinió pública. No es pot infravalorar el seu poder ni pretendre entendre fàcilment el seu funcionament, ja que les idees que estan àmpliament acceptades per aquest grup de persones, no es basen en la racionalitat sinó en les creences de la majoria de l'opinió pública. Per tant, la desaprovació d'una determinada opinió és purament emocional basada en l'instint de protecció i de defensa d'uns propis interessos o creences que cohesionen i permeten arribar a un consens amb la major part de la població. La vessant més racional de l'opinió pública s'expressa en la defensa de la participació democràtica i en la defensa de la manipulació que l'Estat o els mitjans de comunicació poden fer sobre aquesta. CiU, de la mà del publicista Joaquín Lorente, va desenvolupar l'estratègia que els permetria crear un clima d'opinió amb el que s'afiliarien partidaris de les sigles contràries. Així doncs, l'estratègia es basava en potenciar el discurs catalanista per tal d'emocionar als ciutadans que estaven deseparats davant dels discursos polítics dels partits fortament lligats a Espanya.

Per tal de diferenciar-se de la resta de partits mitjançant la fórmula del catalanisme, va sorgir el concepte de “sucursal” liderat per l’eslògan creat per Joaquín Lorente “Catalunya no és una sucursal”. Bàsicament, van crear un nou tema, “sucursal” convertint-lo en un nou marc conceptual lligat a un nou llenguatge, clar i convincent, que ha permès relacionar CiU i nacionalisme fins l’actualitat. Una relació a llarg termini forjada fa més de 30 anys. El clima d’opinió que van establir estava basat en les aspiracions de Jordi Pujol i per tant, del partit convergent, de liderar Catalunya, de posicionar-se com els defensors del poble català que no depenien de Madrid per aconseguir un futur millor per a Catalunya. Aquest nou “tema” va arrelar entre la opinió pública i es va convertir en espiral del silenci, és a dir, es va posicionar com a opinió majoritària silenciant les demés.

Les persones tenen la capacitat de captar el clima d’opinió majoritari. A partir de 1984, la repetició del mateix missatge per part de Jordi Pujol, “Catalunya no és una sucursal”, es va convertir en l’opinió socialment acceptada. Els seguidors convergents no replicaven aquesta afirmació perquè aquest “tema” havia penetrat en el seu sistema neuronal i no el jutjaven per evitar conflictes interns. Per altra banda, aquesta acceptació per majoria va provocar que els adversaris polítics de CiU no es manifestessin per manca d’un discurs amb continguts potents per fer-li front, fet que li va afavorir molt a Jordi Pujol.

L’ésser humà té per naturalesa por a l’aïllament social, a la marginació, fet que provoca que quan una persona forma part de l’opinió minoritària no s’expressa, calla. D’aquesta manera, la opinió majoritària silencia a la minoritària “obligant” als que la recolzen a ser fidels a la majoria i a amagar-se del partit polític que volien votar *a priori*. Això provoca que, conseqüentment, les eleccions es guanyin (o perdin) abans de començar, tal i com va succeir de 1984 a 1995 a Catalunya. Tot i témer l’aïllament social per votar en direcció contrària a la majoria, hi ha electors que es limiten a no expressar públicament la seva defensa ideològica per ser tolerats però, finalment, no modifiquen el seu vot. Aquesta actitud es deu a que en determinats moments, les pròpies conviccions poden ser més fortes que l’efímer sentiment de felicitat – provocat per l’estímul que se sent al formar part d’una gran majoria que s’uneix per defensar una mateixa causa – i, per tant, s’opta per silenciar la veu interior per ser tolerat pels demés. Podríem posar com a exemple el sentiment independentista que es va viure arran de l’11 de setembre de 2012, quan donava la sensació de que a Catalunya la majoria dels seus ciutadans es proclamaven

obertament independentistes. Tot i aquesta percepció, les enquestes realitzades per diferents diaris – com La Vanguardia – mostraven dades contràries.

Aquesta actitud imitativa que els humans duen a terme per evitar l'aïllament social, i que és la base de la teoria de l'espiral del silenci, és més forta que la conducta d'imitació que té com a únic objectiu adquirir experiències i trobar la solució òptima de manera més eficaç. La conducta imitativa és freqüent entre els éssers humans. Una altra teoria que corrobora la teoria de Noelle Neumann és la del “carro guanyador” que sempre s'havia explicat per l'actitud pretensiosa dels éssers humans però que actualment s'explica per la por a la marginació social. En paraules de Tocquerville: “ la gent tem més l'aïllament que a l'error”.

Segons la hipòtesi de l'espiral del silenci, quan l'expectativa sobre el partit guanyador va molt per davant de l'evolució efectiva de la intenció de vot, es deu a la diferència de disposició – d'entusiasme – de les dos bandes a expressar els seus punts vista on poguessin ser percebuts³⁰.

És a dir, quan entre la opinió pública sembla que un partit va molt per davant de l'altre però les enquestes d'intenció de vot no demostren aquest marge ampli, significa que les dos bandes no estan expressant el que pensen. És a dir, pot ser que el bàndol minoritari expressi l'opinió majoritària per tal de no sentir-se marginat, però segueixen essent afins a les seves conviccions i, per tant, no canvien el seu vot. Això pot provocar sorpreses d'últim moment en els resultats electorals.

L'espiral del silenci català també queda evident en el fet de que durant sis legislatures seguides CiU va ser el partit polític que va rebre més vots per part de la societat catalana a nivell autonòmic, però que en les eleccions generals era el partit socialista el que adquiria més seguidors. L'opinió generalment acceptada és que a nivell autonòmic els socialistes quedaven silenciats, per por a la marginació, i apostaven pel vot socialista en les eleccions generals. Aquest grup d'electors estava format, generalment, per fills d'immigrants procedents de la resta d'Espanya que tot i haver nascut a Catalunya i, per tant, ser catalans no compartien el sentiment nacionalista català. Aquest és un clar exemple del poder de la teoria de l'espiral del silenci i de les seves conseqüències.

La teoria de Noelle-Neuman es trenca quan apareix un argument que no es deixa silenciar per l'opinió fins llavors majoritària i per tant, quan s'obre un debat entre

---

³⁰ NOELLE-NEUMANN, Elisabeth. *La espiral del silencio. Opinión pública: nuestra piel social*. Barcelona: Ed. Paidós, 1995. Capítol 2: El test del tren.

diferents discursos i s'esvaeix el monòleg. L'espiral del silenci català, començat al 1984, s'acaba al 1995 principalment per l'aparició d'un nou clima d'opinió que apostava pel canvi, després de vint-i-tres anys d'hegemonia política. D'aquesta manera reapareix la pluralitat política a Catalunya, amb un debat ampli en l'opinió pública on desapareix el monòleg i reapareix el diàleg plural.

4. La comunicació verbal

Un cop resumida la vida de Jordi Pujol i analitzada la seva posició de líder i el funcionament mental de l'elector en el procés que acaba s'inicia l'estudi de la comunicació política de l'expresident. Per analitzar en profunditat la comunicació d'una persona cal centrar-se en tres paràmetres: el verbal- referent a la paraula-, el vocal – referent a la utilització de la veu per transmetre les paraules, és a dir, el timbre, el to o l'èmfasi– i el visual, referent a tota la informació que la persona transmet sense parlar. En aquest epígraf ens centrarem en l'anàlisi de la comunicació verbal, en format oral i escrit, de Jordi Pujol des del 1980, quan va ser investit president per primer cop, fins al 2012, l'any en que es desenvolupa aquest treball. Els paràmetres restants seran analitzats en els epígrafs que prossegueixen aquesta secció.

4.1. Comunicació electoral

Primer de tot ens centrarem en l'anàlisi de la comunicació propagandística relativa a les eleccions en què Jordi Pujol es presentava com a candidat, és a dir, els eslògans utilitzats des del 1980 fins al 2003 per la formació política convergent a les eleccions del Parlament de Catalunya. Cal deixar clar que en aquesta secció no s'analitza la comunicació propagandística difosa per Jordi Pujol al llarg de les sis legislatures sinó únicament la comunicació relativa a la propaganda electoral. Amb l'anàlisi d'aquests missatges es podrà entendre més fàcilment el contingut dels discursos emesos per Jordi Pujol al llarg dels vint-i-tres anys de Govern. A partir d'aquest breu estudi no es poden treure conclusions meritòries o demeritòries del nostre subjecte d'estudi ja que els missatges relatius a la propaganda electoral estan molt pensats i elaborats i no depenen de les capacitats comunicatives del polític que les transmet. Tot i que no sigui massa vinculant amb les seves habilitats, creiem necessari fer-ne l'anàlisi per a poder establir el context global de la seva comunicació.

Els eslògans són recursos comunicatius molt importants en comunicació política, sobretot, en campanya electoral. Es tracta de la simplificació dels missatges clau

que ha de transmetre el polític per tal de que siguin comprensibles per a tothom sense que el receptor hagi de reflexionar per entendre'l. A més, aquest ha de ser fàcil de memoritzar per tal de ser recordat. Els eslògans acostumen a ser missatges carregats i densos compostos per conceptes primaris, persistents, assidus i molt repetitius. L'eslògan és un element propagandístic que serveix per transmetre idees concretes i convèncer sobre un ideologia o sobre les capacitats d'un candidat a partir de la utilització d'un llenguatge emmarcat cautelosament pel marc conceptual que més convé a la formació política. El procés d'emmarcar les idees serveix per establir una comunicació directe amb l'elector basant-se en temes que ja s'han comunicat amb anterioritat i que cal reforçar. L'objectiu dels eslògans és atreure l'atenció mitjançant elements emocionals i la transmissió de poques idees que es repeteixen reiteradament. L'objectiu final dels eslògans és aconseguir una acció, el vot, i per abastar-ho s'utilitza el llenguatge del poble, clar i comprensible per a tothom.

Un dels aspectes a destacar de la comunicació política de Jordi Pujol és l'encert en transformar l'eix de comunicació principal del partit, *Catalunya com a nació*, en missatge, utilitzant un nou llenguatge polític basat en l'*issue* "sucursal". Com ja explicàvem en l'epígraf anterior, l'any 1980 CiU, assessorat pel publicista Joaquín Lorente, va utilitzar un nou marc conceptual basat en l'eslògan "Catalunya no és una sucursal", gràcies al qual es va establir com a defensor de la minoria catalana i com a únic representant de Catalunya. Aquesta estratègia comunicativa va portar Jordi Pujol a ser investit president de la Generalitat Catalunya l'any 1980.

Partint del concepte "sucursal" es va desenvolupar el missatge "Catalunya no és una sucursal" que era clar per a tots i assimilable per a bastants del qual se'n van derivar altres eslògans. Per exemple, "No! No! No! Aquest poble no pot ser una sucursal" – el qual, amb un to reivindicatiu utilitza les exclamacions com a recurs estilístic per atreure l'atenció i es compona d'una negació amb to imperatiu per a persuadir. L'eslògan "Catalunya: vols ser tu una sucursal?" també utilitza, en aquest cas la interrogació, els recursos estilístics per atreure l'atenció i, mitjançant aquesta, involucra directament al poble de Catalunya transferint-li tota la responsabilitat del vot i al·ludint-lo per a suggerir el que no volen que sigui Catalunya. "En els nostres mítings no portem ningú de Madrid. Perquè no depenem de Madrid" es compona d'una afirmació irrefutable amb talls en el missatge que faciliten la seva memorització i no deixa cabuda a la reflexió ja que queda evident perquè no depenen de Madrid. A més, reforcen el tema "sucursal", base del nou llenguatge polític que van crear. Aquest altre, "Catalunya no pot ser una sucursal ni un conillet d'experiments", utilitza l'al·literació per a suggerir i per atreure l'atenció, repetint el

mot “Catalunya” i “sucursal” per a facilitar-ne la memorització i utilitza un to imperatiu per a persuadir a l’elector. Al 1980 també es va recórrer a un altre eslògan que no estava relacionat amb el tema “sucursal”, sinó que es tractava d’un eslògan de partit en el que s’utilitzava la figura del líder, és a dir, Jordi Pujol, com a component clau del missatge simplificat. L’eslògan, “L’home per aixecar Catalunya”, reforça el “construir Catalunya” del que parlàvem en el primer epígraf, el qual dóna a entendre que Catalunya estava destrossada i que s’havia de bastir de nou. També es va utilitzar: “Ara convé votar Jordi Pujol” –deixant explícit el que convenia per Catalunya– i “L’home per aixecar Catalunya, no per dividir-la”- missatge en el que queda clara la voluntat de refer Catalunya, de fer-la respectar sense haver-se de desvincular de l’estat espanyol, missatge que va donar suport als futurs pactes *pujolistes* amb formacions centrals. Aquests eslògans van quallar, també gràcies a la transmissió del primer missatge emès per Jordi Pujol, com a membre de “Pacte Democràtic per Catalunya” al 1977, recent instaurada la democràcia: “El teu primer vot per Catalunya”, que al·ludia a la pàtria d’una forma clara, precisa i persuasiva i que s’establí com el primer missatge de l’eix comunicatiu que va seguir durant el quasi mig quart de segle que va durar el seu lideratge.

Al 1984, es va utilitzar l’eslògan “Fem i farem” que parteix de la idea de que ja s’han fet coses per Catalunya i de que es seguiran fent. En aquesta línia comunicativa, ja hem vist que el discurs de Jordi Pujol ha estat molt marcat per les referències del que s’ha fet en el passat, pel recordatori del que s’està fent en el present i per l’establiment dels objectius del que es farà en el futur, estratègia que queda plasmada, de forma simple i clara, en aquest eslògan utilitzat en les eleccions al Parlament de Catalunya de 1984. També es va utilitzar: “El nostre país, Catalunya. El nostre vot Convergència i Unió”, vinculant directament Catalunya amb CiU. En aquest mateix any, es va utilitzar l’eslògan “Ningú farà més per Catalunya”, com a eslògan del candidat, posicionant de nou a Jordi Pujol com a constructor de Catalunya, defensor de la minoria catalana i únic representant del poble català sense vinculacions a Madrid. L’eslògan utilitza l’exageració per idealitzar el candidat i s’utilitza de nou el concepte “Catalunya” com a recurs repetitiu per a facilitar-ne la memorització. Quatre anys més tard es va tornar a recórrer al concepte “Catalunya” formulant el missatge de la següent manera: “Tot per Catalunya”. De nou s’utilitza l’exageració i el discurs positiu per a idealitzar, en aquest cas, la formació política. La utilització de la hipèrbole fa entendre que tot el que es faci al llarg de la legislatura serà per Catalunya, per aixecar-la i millorar-la. Aquest posiciona la defensa del poble català com a objectiu primordial, reforçant des d’una altra perspectiva el concepte “sucursal”, ja que no es fa referència en cap moment a l’Estat espanyol.

Al 1988 es va utilitzar “Jordi Pujol, el President”, posicionant el candidat com a únic president possible al Parlament de Catalunya, després de ser reelegit president en les dues anteriors legislatures. Amb aquest eslògan no suggereix que Jordi Pujol pugui ser el president sinó que el posiciona com a tal. És una afirmació positiva amb to imperatiu que no dóna cabuda al dubte ni a la reflexió.

En la quarta legislatura, marcada pels Jocs Olímpics del 1992, es va utilitzar l'eslògan “Catalunya avança: Ara més”, donant per finalitzada l'etapa de “construir Catalunya” i iniciant l'etapa “de millorar Catalunya”. Amb el tall en el missatge es pretén facilitar-ne la seva memorització i es recorre de nou al terme “Catalunya”, posicionant-se com a concepte clau del Govern convergent. Aquest missatge s'ha d'interpretar partint de la base que en aquest mateix any es celebraven a Catalunya els primers, i únics, Jocs Olímpics celebrats a l'estat espanyol. Tenint en compte l'oportunitat d'internacionalització i obertura al món que això suposava a més de, per descomptat, la millora del país que es desencadenaria amb l'adaptació del territori als requisits de l'esdeveniment esportiu. Però un eslògan encara més clar d'aquesta voluntat d'avançar lligada també als JJOO és: “Un nou impuls per a Catalunya”. En aquesta mateixa línia es va formular l'eslògan de 1995: “Catalunya va més lluny”, un cop s'havia projectat Catalunya a l'exterior gràcies a les Olimpíades de 1992, seguien apostant per l'etapa “de millorar” i seguir lluitant per Catalunya. Un altre eslògan utilitzat en aquest any que seguia la mateixa línia comunicativa va ser: “Portem Catalunya més lluny. Vinga!”.

Finalment, en l'última legislatura en què Jordi Pujol es va presentar com a candidat a la presidència de la Generalitat de Catalunya van seguir apostant per Catalunya i també en el seu millor actiu, les persones que hi viuen, utilitzant: “Catalunya, primer” i “A Catalunya, primer les persones”. Aquest eslògan vol donar a entendre que tot i que s'aposti per polítiques d'uropeïtzació i Jordi Pujol pacti amb partits centrals, l'objectiu primordial del Govern és Catalunya. En el segon eslògan, utilitzen el joc de paraules fruit del missatge principal per donar a entendre que el més primordial del seu Govern són les persones.

Com s'observa en aquest concís anàlisi, la formació política convergent va utilitzar, des de 1980 a 2003, el concepte “Catalunya” en tots els eslògans de les sis legislatures en què Jordi Pujol era candidat a la presidència; en el de 1984, “Fem i farem, no es cita directament tot i que en recorda l'emblema català. Això es deu al posicionament, iniciat al 1980, de que CiU era l'única formació política que lluitava

pels interessos dels catalans, amb la mirada posada en Catalunya i no en Espanya. La utilització persistent i assídua de l'anàfora amb el mot "Catalunya", servia per a la memorització i el record de les legislatures anteriors.

Una de les principals característiques que han de complir els eslògans per ser exitosos és que aquests han d'estar basats en el passat del partit, no es pot oblidar el recorregut històric de la comunicació que s'ha dut a terme. Els eslògans s'han de reforçar uns amb els altres i amb la utilització eficaç dels recursos retòrics i estilístics han d'aconseguir atreure l'atenció, persuadir, suggerir, idealitzar i facilitar-ne la memorització.

Amb els eslògans analitzats es pot afirmar que CiU va saber captar les expectatives dels votants i transmetre la seva voluntat de satisfer-los a partir de recursos emocionals. Els eslògans són un bon indicatiu de la trajectòria seguida per un polític i la formació política a la que està vinculat. En aquest cas, es pot observar el recorregut de la política de Jordi Pujol i, consegüentment, de la seva comunicació, apostant primer per la construcció de Catalunya i les ganes de "fer", passant per l'etapa de millorar-la i projectar-la a l'exterior, i acabar recordant que l'objectiu primordial de tots els anys de Govern de Jordi Pujol va ser "Catalunya".

Aquests missatges estaven bastits de connotacions a la ideologia nacionalista de la formació convergent i oferien imatges positives que responien al desig del votant mitjançant la utilització d'elements emocionals, que com hem dit en el segon epígraf, són els missatges que més fàcilment es recorden i que més fàcilment arriben a la ment de l'elector. Un altre element que comparteixen tots aquests eslògans és l'emmarcament del missatge utilitzant el mateix llenguatge que es reforçava amb cada intervenció del President i que va tenir la seva eficàcia a llarg termini facilitant que fins a l'actualitat el missatge segueix-hi estant present.

Jordi Pujol no només es va posicionar com a líder del poble català sinó que també, en els anys en què va governar, es va establir com a inspirador de la seva coalició, fet que es transmet a partir dels eslògans utilitzats en les eleccions generals i municipals. Els eslògans utilitzats en les eleccions generals han servit com a reforç del missatge en les autonòmiques, seguint apostant per la defensa de Catalunya i la vinculació única amb el seu nacionalisme. Aquesta estratègia queda evident amb els eslògans utilitzats en les legislatures de 1982, 1989 i 1996, respectivament: "Que el teu vot no deixi Catalunya sense veu", "Convergència i Unió. L'únic grup parlamentari català a Madrid" i "Fem que Catalunya sigui clau". A nivell municipal, es

corroborar aquesta estratègia d'apostar per la minoria catalana amb els següents missatges: "Vota un Ajuntament clar i català" (1979); "A casa, els partits de casa" (1983); "Els municipis fem Catalunya" (1987), i "Catalunya comença al teu Ajuntament" (1991).

A nivell europeu es va apostar per transmetre la voluntat de projectar Catalunya a l'exterior i les ganes de "fer" estretament vinculades a Jordi Pujol. Tot i que no es citi "Catalunya" en els eslògans de les eleccions europees, queda implícit la seva defensa i la seva projecció. Queda corroborat amb els eslògans utilitzats: "Veu i vot a Europa" – apostant per la capacitat de decidir a Europa i per fer sentir Catalunya més enllà de les fronteres espanyoles- i "La via directe a Europa", afirmant de forma rotunda que CiU és la formació política que portarà Catalunya a Europa. Els eslògans utilitzats l'any 1994 i 1999 s'han d'analitzar partint de la base de que CiU va establir coalició amb el PSM-Nacionalistes de Mallorca i la Unitat del Poble Valencià posicionant-se com els defensors dels Països Catalans a Europa i comunicant: "Amb força a Europa" i al 1999 "Amb tu fem Europa" quan es van unir a PSM-EN, Bloc Nacionalista Valencià i Unitat Catalana.

4.2. El discurs polític de Jordi Pujol

Si analitzem la comunicació verbal de Jordi Pujol, deixant de banda els missatges purament electorals, podem observar unes característiques que es repeteixen al llarg dels vint-i-tres anys de Govern, del període de "fer país" anterior a la presidència i de l'etapa posterior, un cop retirat de la primera línia de la política. Tot i així, seria erroni afirmar que la comunicació emprada per l'expresident hagi estat estàtica. Més aviat, es pot afirmar que els recursos comunicatius fruit de la seva natural habilitat per a tal procés – i una millora basada en l'experiència – es poden observar en la majoria dels seus discursos.

Jordi Pujol ha estat una persona que pel seu perfil personal i professional ha expressat la seva opinió en innumerable ocasions, de forma escrita o oral, fet que dificulta l'estudi en profunditat de cada un dels discursos que ha transmès al llarg de la seva vida. L'anàlisi que presentem a continuació està basat en l'estudi de diversos discursos pronunciats – de forma verbal o escrita - per Jordi Pujol des de la seva etapa d'activista fins a l'actual posició d'ex-president abastant un ventall ampli de formats comunicatius: rodes de premsa, llibres, articles, conferències, entrevistes, discursos institucionals.

A nivell global podem qualificar la comunicació política de Jordi Pujol com a eficaç. El discurs polític que ha utilitzat al llarg de la seva vida professional es caracteritza principalment – però no únicament - per una bona utilització del relat basada en la claredat d'exposició de les idees i del llenguatge emprat, en la simplificació de missatges complexos convertint-los en comprensibles per a tothom - sense menysprear-los - i en la radicalitat de la seva comunicació fruit d'una ferma convicció en el que transmetia. Un altre motiu de l'eficàcia del seu discurs és la utilització de recursos emocionals per penetrar en la ment de l'elector i l'ús de recursos estilístics per cridar l'atenció, despertar l'interès i provocar un acció final, el vot.

A continuació analitzarem una a una les característiques mencionades per entendre l'abast que cada element té en l'elector i el paper que juga en el context global de la política desenvolupada per l'expresident. Un cop analitzat el relat, l'ús de recursos emocionals i l'ús de recursos estilístics, analitzarem altres elements que – en igual importància – han influït i han caracteritzat la comunicació política del subjecte d'estudi d'aquest treball a nivell verbal.

Començarem analitzant la utilització del relat, una estratègia que s'ha posat de moda en la política moderna a causa dels bons resultats que, gràcies a aquesta, han obtingut els líders americans. La retòrica no és cosa del segle XXI ni del segle XX. Aquesta disciplina -aplicada en diferents àmbits- té el seu origen en la Grècia clàssica on s'estudiava el llenguatge per aconseguir-ne el màxim efecte persuasiu. Tot i que la retòrica ja ve de lluny, aquesta ha evolucionat. L'evolució de la retòrica ha estat marcada per la voluntat manipuladora, persistent i mediàtica dels que l'han utilitzat i “popularitzat”. És a dir, té la voluntat de modificar el pensament del receptor mitjançant la persuasió i la convicció com a eina per resoldre qüestions pràctiques. I com es pot entendre per la menció d'aquesta disciplina en aquest punt de l'epígraf, aquest estudi i sistematització de processos i tècniques d'utilització del llenguatge és àmpliament utilitzada pels polítics que exerceixen com a tals en l'actualitat.

Ara per ara, però, ens centrarem en el relat i en el seu paper dins la comunicació de Jordi Pujol. Per entendre la influència que té aquesta tècnica comunicativa en l'elector cal remuntar-se en la infància de qualsevol persona, marcada per la explicació de contes per part dels adults. L'explicació d'històries, de generació en generació, ha facilitat la predisposició de l'ésser humà per escoltar-les i la necessitat que aquest sent per explicar-les. Des de petit, l'home està sotmès a la explicació de relats que segueixen –habitualment- la mateixa estructura: introducció, nus i desenllaç. Aquest procés de rebre, analitzar, interpretar i reflexionar sobre el que

se'ns transmet, a partir d'una història, el tenim tant interioritzat que no necessitem fer un gran esforç per a realitzar-lo. A més, s'ha de tenir en compte que la pràctica d'explicar històries crea una estructura receptiva i un clima emocional favorable per assimilar el que es transmet. L'estreta vinculació entre els tres components que conformen l'estructura del relat permet que si el receptor només recorda un d'aquests tres, els altres dos apareixen per sinergia. És a dir, no és necessari fer un gran esforç memorístic del relat complet, sinó que amb el record d'una de les tres parts, les altres dues es recorden per vinculació de manera instantània.

Les tres característiques bàsiques del relat són la claredat, la simplicitat i la radicalitat. Com apuntàvem en la introducció, aquestes tres qualitats han estat presents en els discursos polítics de Jordi Pujol. La claredat és una qualitat molt important per evitar caure en l'ambigüitat i en la transmissió de missatges buits de contingut. Jordi Pujol va saber bastir els seus discursos de frases senzilles, formades pel subjecte, el verb i el predicat. Frases fàcilment interpretables per a la majoria dels receptors. Per aconseguir la transmissió clara dels missatges que es vol fer arribar als electors, cal primer de tot tenir clares les idees que es volen transmetre. Un discurs que no està sustentat per idees ben definides acaba convertint-se en l'expressió de paraules, ordenades una rere l'altre, sense sentit ni significat. La fermesa en la que defensava les seves idees i les seves conviccions, que ja esmentaven en el segon epígraf, s'observa en els discursos de l'expresident.

La majoria de discursos transmesos per en Jordi Pujol han estat estructurats amb una introducció inicial en el que l'emissor contextualitzava el que diria a continuació fent una reflexió de les accions que havia fet el seu Govern en el passat, per procedir a recordar el que estaven duent a terme en el present per, finalment, explicar el que farien en el futur, utilitzant – habitualment – l'enumeració per a facilitar-ne la recepció i l'assimilació. En definitiva, per a fer-ho, més clar. La comunicació verbal de Jordi Pujol no ha estat marcada per la utilització de termes excessivament tècnics o inusuals, sinó que ha estat caracteritzada per l'ús del llenguatge del poble. També cal apuntar que ha estat capaç d'adaptar el seu discurs al públic al que es dirigia, utilitzant uns termes o altres en funció de la capacitat de comprensió de l'auditori. Tot i que el llenguatge emprat per l'expresident no hagi estat massa complex – sobretot comparant-lo amb altres polítics-, cal apuntar que si que ha utilitzat un llenguatge elaborat que un líder no hauria d'abandonar mai per tal de no perdre la seva posició de capdavanter. I per tal de que la seva credibilitat i confiança no minvi. En aquest mateix sentit, podríem resumir la seva comunicació com a entenedora. Per a escenificar amb un exemple la claredat en el discurs polític

de l'expresident, recorrerem al discurs d'investidura de 1980, en el que Jordi Pujol havia d'exposar per primer cop les seves línies a seguir. En aquella ocasió era imprescindible que fos clar per tal d'establir eficaçment els seus objectius en el seu primer contacte com a President. Jordi Pujol definia els eixos del seu Govern de la següent manera: "Actuar més en sentit de país que per interessos partidistes. Tenir un concepte global de país, tant des del punt de vista territorial com social. Practicar un nacionalisme integrador i amb unes fortes arrels humanistes. Configurar un nacionalisme de centre-esquerra." I les línies d'actuació en quant a la institucionalització de la Generalitat de Catalunya i identificació amb els catalans:

Reformar el poder de la Generalitat davant de les institucions catalanes i espanyoles. Aconseguir que el català sigui una llengua vehicular en l'ensenyament. Tenir mitjans de comunicació pública en català referents de qualitat. Projectar internacionalment Catalunya des de 3 vessants: cultural, econòmic-comercial i polític. Generar autoestima nacional de país³¹.

Com es pot observar dels fragments plasmats, Jordi Pujol es recolzava sovint de les enumeracions per a clarificar les idees, les quals han estat ben definides i estructurades per tal d'evitar confusions. També cal apuntar que tot i que aquest discurs és institucional, el qual es va pronunciar davant d'un públic amb altes capacitats de comprensió, les paraules escollides no són massa tècniques ni complexes. En la línia de les paraules utilitzades per Jordi Pujol, també cal especificar que – influenciat per personatges com en Pompeu Fabra, en Miquel Martí i Pol o en Salvador Espriu – sovint utilitza termes catalans que ja no s'utilitzen però que reforcen la seva coneixença de la llengua i la seva voluntat de fer renéixer el català i de lluitar per la seva vida activa.

La segona característica que citàvem en la introducció és un concepte que cal analitzar-lo cautelosament per tal de no treure'n interpretacions errònies. Quan parlem de simplicitat ens referim a la qualitat del discurs polític d'allunyar-se de les frases complexes que confonen al receptor. Podríem parlar també de senzillesa, però no de vulgaritat o familiaritat. Aquest atribut ve molt marcat per l'estructuració de les frases, formades pel subjecte, el verb i el predicat i no canviant-ne l'ordre per tal de donar la percepció d'intel·lectual. Ja que l'efecte que causa és el contrari, és de petulant. Afegíem també que el discurs de Jordi Pujol ha estat nodrit d'un to radical basat en les fermes conviccions que defensava i defensa. És a dir, la claredat de les seves paraules i la cega defensa de les idees que exposa provoca que en la

---

³¹ Veure Annex 1 (pàg. 69).

manera de transmetre-ho s'apreciï un to directe i impositiu, no deixant cabuda al dubte ni a la vacil·lació. Aquest últim punt és important en la naturalesa de ser del relat, el qual converteix un projecte polític – abstracte i fictici – en realitat a partir de la seva comunicació. En Jordi Pujol ha sabut pensar de forma complexa i expressar-ho de forma clara i entenedora, és a dir, ha sabut resoldre problemes complexes amb solucions simples. També cal destacar la capacitat de suggestió que caracteritzava la comunicació de l'expresident.

El temps verbal generalment utilitzat per Jordi Pujol és el present, dotant així el seu discurs de dinamisme i activitat. Utilitza també el passat per a contextualitzar el present, això es deu al fet de que el seu recorregut personal i professional són clau en la seva comunicació ja que constantment s'ha nodrit d'històries passades per fer-ne entendre de futurs o si més no, per dotar-les de credibilitat i validesa. Generalment, utilitza el futur al final dels discursos dotant de més radicalitat el seu discurs amb l'ús, sovint, de l'imperatiu per reforçar la voluntat del Govern en la defensa d'un determinat projecte o d'una determinada convicció. Analitzant alguns dels milers de discursos emesos per Jordi Pujol podem observar que només en contades ocasions ha utilitzat el condicional. Aquest és un encert, ja que aquest temps verbal va lligat a la indecisió i el dubte, i un bon polític no pot vacil·lar davant les idees que defensa sinó que s'ha de mostrar segur i ferm.

Un bon relat perdura. I per a què aquest perduri cal que persuadeixi i aconsegueixi mobilitzar a l'espectador. Cal tocar la fibra sensible i emocionar per aconseguir que el missatge penetri en la ment de l'elector. Cal transmetre passió, il·lusió i confiança per a ser convincent, creïble i respectat com a líder. En el tercer epígraf afirmàvem que Jordi Pujol està dotat d'intel·ligència emocional, una qualitat que ha sabut traslladar a la seva comunicació.

Alhora de transmetre un missatge és important tenir en compte les emocions ja que aquestes influeixen en un alt grau en la memorització d'aquest i en el seu raonament lògic. Per aconseguir emocionar, primer de tot el comunicador ha d'emocionar-se amb el que diu i amb el que transmet. És mitjançant la vertadera passió pel que es diu que s'aconsegueix fer sentir les idees que s'amaguen rere el discurs. S'ha de crear una xarxa d'idees i missatges que perdurin. Els missatges emocionals són els que més fàcilment es recorden, tot i així s'han de repetir i reforçar al llarg dels anys. Els missatges no poden ser independents sinó que s'han de regir per una estratègia comunicativa de la que, tot i que evolucioni, se n'ha de mantenir l'essència al llarg dels anys. Per exemple, Jordi Pujol va iniciar la seva etapa de president amb el

concepte “sucursal”. Rere el missatge “Catalunya no és una sucursal”, Jordi Pujol i, per tant, CiU, transmetien la idea de que eren la única formació política que no depenien de Madrid, que eren catalans i lluitaven pels conciutadans. Una idea que encara ara manté el partit polític, tot i que el terme “sucursal” ja no formi part del discurs comunicatiu del partit i del seu líder, Artur Mas. Ni va seguir formant part de la comunicació de Jordi Pujol al llarg de les cinc legislatures posteriors en les que també va ser investit president. Sinó que, amb uns termes o altres, s’ha transmès el mateix concepte, la mateixa idea, la mateixa convicció. Al final, la finalitat de la creació del concepte “sucursal” ha consistit en crear un nou marc conceptual a partir d’un nou llenguatge. Un marc conceptual comprensible pels nacionalistes catalans que encara ara emmarca el llenguatge relatiu a aquest sentiment, que encara ara perdura i que ha permès seguir avançant en aquesta línia comunicativa.

Jordi Pujol i CiU, de la mà de Joaquín Lorente, van saber dotar d’emocions un nou llenguatge que encaixava amb la situació ideològica de la transició. Aquest “esperit de la transició” - plasmat de manera clara en els discursos de l’expresident – va activar la via afectiva de l’elector penetrant en el seu psiquisme que es va reforçar amb l’exposició racional dels avantatges i inconvenients relatius al lideratge de Jordi Pujol davant del moviment de la transició catalana. Va saber construir vivències emocionals aconseguint l’acció del vot de suficients electors com per ser reelegit president durant sis legislatures seguides. Per aconseguir aquesta acció, va bastir el seu discurs en base a vivències emocionals. Jordi Pujol, va utilitzar una comunicació èpica, emocional i transformadora recolzant-se amb recursos estilístics com les metàfores. Davant la difícil realitat en què vivia la societat catalana, després de la dictadura, només un discurs capaç de generar il·lusió col·lectiva i impulsar-ne el seu compromís podia oferir-li confiança.

La metàfora és un recurs estilístic que permet entendre els conceptes abstractes difícils de raonar i que permet transformar les paraules en imatges. És fàcil trobar metàfores en la comunicació de Jordi Pujol, ja que constantment hi va recórrer per a escenificar de forma clara determinades idees difícils de transmetre. Les metàfores també reforcen els marcs conceptuals que, bàsicament, són la manera en què pensen les persones, són el seu sentit comú. La narrativa que ha utilitzat Jordi Pujol al llarg dels anys com a president, i sobretot en l’actualitat com a expresident, és la competitivitat. Segons George Lakoff, “la competitivitat té cinc metàfores naturals: una guerra, una raça, una competició esportiva, un joc de la competència i

la depredació de gos-menja-gos³². Jordi Pujol ha utilitzat la guerra econòmica per a mobilitzar la societat buscant resultats a llarg termini, per un “futur” desitjable. Així mateix, ha apel·lat a la raça transmetent que “estem darrera d’altres nacions” i animant a prosperar en educació, investigació per la innovació, infraestructures o en energia renovable. I ha utilitzat la crítica del “café para todos” com a “defensa de la nació”. L’eficàcia d’aquesta última metàfora, àmpliament coneguda, que encara ara en l’actualitat s’utilitza, radica en la seva naturalesa senzilla i comprensible per a la majoria que il·lustra la situació en què es generalitzava la voluntat de Catalunya de tenir autonomia a totes les regions espanyoles. És tan potent el contingut de la metàfora, que aquesta s’ha utilitzat en diferents contextos com a expressió per a transmetre la generalització d’una idea. L’ús dels recursos estilístics – com el joc de paraules, les metàfores, l’exageració o les repeticions- permet dotar els discursos de dinamisme i persuasió i facilitar-ne la memorització. Cal destacar també la utilització de recursos retòrics en el contingut dels missatges com la hipèrbole, l’anàfora, l’el·lipsi o l’al·literació. “I ho ha fet Catalunya. Tot Catalunya”, “Amb tu fem Europa”.

Un altre atribut del seu discurs és la reiterada utilització de la paraula “nosaltres” la qual insta al poble a intervenir, a formar part del projecte. Després de la persecució de la identitat catalana durant la dictadura franquista, la societat catalana necessitava recuperar l’autoestima i la seva identitat. Necessitava sentir-se útil i respectada, tenia el desig d’involucrar-s’hi i que la deixessin participar. És per això que, tot i que pugui semblar insignificant, va ser molt encertada la decisió de basar la seva comunicació en la segona persona del plural, posicionant-se com a portaveu i fent còmplice a l’elector de les decisions que prenia el Govern.

Congratulem-nos de poder viure en un moment així de pau i d’una situació general de benestar. (...) Ens podem fondre si no ens sabem adaptar al nou temps. (...) Ens cal mantenir ferma la nostra identitat. (...) Tenim ben enfocada la nostra economia. (...) Som capaços de treure’n un bona profit de les noves tecnologies³³.

Com és habitual en política, l’expresident utilitzava i utilitza freqüentment eufemismes per evitar utilitzar termes espinosos, és a dir, per suavitzar el llenguatge. Tot i que en ocasions és necessari utilitzar eufemismes, en situacions greus les persones agraeixen, especialment, el fet de rebre la informació pel seu nom. No es pot tractar l’electorat com a inepte, no es pot negar la seva capacitat per adonar-se de l’ús de paraules suavitzadores. Un clar exemple d’aquest fet, és la reticència de

---

³² LAKOFF, G. Bloc de George Lakoff: *The new Obama narrative*. (28 de gener de 2011). Disponible a Internet: <http://georgelakoff.com/blog/page/3/>

³³ Veure Annex 6 (pàg. 101).

l'expresident del Govern espanyol, José Luis Rodríguez Zapatero, d'utilitzar el terme "crisi". Tota la societat espanyola era conscient del seu significat i la relacionava directament amb la situació del moment 2008, però la voluntat del President de negar-ho, una vegada i una altra, va fer créixer el sentiment generalitzat de que el Govern amagava la veritat, és a dir, mentia per interessos electorals. Per tant, tot i que l'ús d'eufemismes pugui ser intel·ligent en ocasions, cal tenir en compte que si aquests són fàcilment detectables i són massa obvis, el seu ús es pot girar en contra. Un bon exemple de l'abast dels eufemismes és la sàtira televisiva del Polònia en què en un gag celebraven l'eufemisme número 100 expressat per Artur Mas per no dir independència. Alguns dels eufemismes que citen són: "no dependència", "sobirania fiscal", "dret a decidir", "autoafirmació" o "transició nacional"³⁴.

4.3. Estratègies comunicatives complementaries

Els discursos de Jordi Pujol es nodreixen d'altres estratègies comunicatives com la construcció de frases positives – que reforcen les conviccions de l'elector convençut - i la no negació dels propis arguments per evitar ressaltar-los. Alhora de formular els discursos polítics, cal tenir en compte que la gent està més disposada a votar en contra que a favor d'alguna cosa. Una altra estratègia comunicativa utilitzada per Jordi Pujol per a facilitar la comprensió d'un fet i també per a facilitar-ne la memorització era l'ús d'exemples. Un de molt il·lustratiu és:

Los catalanes hacemos un poco como los fumadores que dicen: "Voy a dejar de fumar". Y dejan de fumar, efectivamente, però luego fumant otra vez. Pues bien, los catalanes decimos de vez en cuando: "Tenemos que hacer una campaña para explicar lo que somos y adónde vamos al resto de los espanyoles"³⁵.

També recorria sovint a l'ús d'arguments d'autoritat de personatges que són emblemes catalans com el poeta Miquel Martí i Pol, del qual ha citat en nombroses ocasions: "tot està per fer i tot és possible". A més, utilitzava en els seus discursos altres recursos comunicatius que citarem i en detallarem algun exemple en l'anàlisi exhaustiu de diferents discursos de l'expresident que farem més endavant. Un altre element clau de la seva comunicació ha estat la utilització de expressions que s'han convertit en símbols *pujolistes*: "Això no toca", "El nostre món és el món", "Fer la puta i la Ramoneta" o "Café para todos", entre altres.

---

³⁴ Polònia, TV3, *Mas no gosa dir independència* (8x17): <http://www.youtube.com/watch?v=0OWhpAqp748>

³⁵ PUJOL, J. *El caminant davant del congost. Quan tot és difícil. I necessari*. Barcelona: Ed. Proa, 2012. (pàg. 95).

Una altre estratègia que cal esmentar és l'efecte AIDA (atenció, interès, desig, acció) que introduïem en l'inici. Per aconseguir-lo cal que el polític faci sentir al seu públic especial esmentant, per exemple, una notícia sobre la localitat a on es dirigeix per tal de cridar la seva atenció. Un cop cridada l'atenció dels receptors, cal atraure el seu interès mitjançant l'exposició dels avantatges i desavantatges del candidat, de la formació política o del programa electoral, centrant-se en els arguments que motivin al públic. El següent pas és crear el desig, associat al subconscient, mitjançant la transmissió de l'impacte, la persuasió i la suggestió racional. Tots aquests passos tenen un objectiu comú, aconseguir una acció final. Per aconseguir-la, cal exposar els avantatges de votar al candidat – o formació política – i citar-ne algun desavantatge per tal de que no sigui inversemblant.

Jordi Pujol ha utilitzat sovint l'estratègia comunicativa de la triangulació que consisteix en solucionar problemes que motivin als votants de l'adversari per tal d'aconseguir captar-los sense perdre els teus votants. Fet que s'il·lustra clarament amb el perfil pactista de l'expresident. Els reiterats pactes amb formacions polítiques de l'oposició van provocar la pèrdua de credibilitat dels seus votants envers a les seves conviccions –tot i que generalment no van canviar de vot– i va aconseguir acostar-se a electors que generalment votaven a l'oposició. Fet que es plasma en les majories aconseguides en varies legislatures. Jordi Pujol repetia constantment que el seu objectiu primordial era Catalunya, tot i això, va fer polítiques molt espanyolistes que tenien com a objectiu la seva recuperació després de la dictadura.

Abans que res sóc i em sento català. I, per tant, treballaré perquè Catalunya sigui respectada en la seva identitat i tingui l'autogovern que li permeti tirar endavant un projecte col·lectiu ambiciós com a país i com a societat al servei de la gent. (...) Crec que això pot fer-se en el marc espanyol³⁶.

4.4. Manipulació comunicativa

Al llarg del treball hem insistit en la importància d'emmarcar les paraules del polític basant-nos en els estudis que conclouen que els éssers humans pensem en base als marcs conceptuals. A més de que la seva utilització facilita la comunicació i assegura l'eficàcia del missatge. La utilització dels marcs conceptuals és primordial en política. Tot i la importància d'aquests, és imprescindible fer servir el propi llenguatge que reforça els marcs conceptuals creats per la formació política a la qual un està vinculat i no utilitzar el llenguatge de l'adversari, ja que el marc conceptual és

---

³⁶ Conferència de Jordi Pujol: *Residuals o independents? O alguna altra solució?* Del 29 de març de 2011 a la Universitat Pompeu Fabra. Extret del web de la Fundació de Jordi Pujol. Disponible a Internet: <http://www.jordipujol.cat/ca/activ/conferencies/967>.

diferent. El fet d'utilitzar unes paraules concretes que l'oposició utilitza per a definir determinades qüestions pot ser molt perjudicial, ja que no només no arribes als teus elector, sinó que reforces el missatge de l'adversari que és molt possible que et vagi en contra.

La comunicació d'en Jordi Pujol es caracteritza per la naturalitat en què s'expressa, per la facilitat de paraula que demostra i per la fluïdesa en la transmissió de les seves idees. És una persona que al parlar transmet convicció, fermesa, credibilitat i dóna peu a la suggestió. Molts han titllat a Jordi Pujol de pactista i d'ambigu però no ha estat considerat un mentider. Ha estat un polític que ha afrontat els conflictes amb naturalitat i que ha seguit defensant les seves idees tot i que fossin impopulars.

És important que el polític no sigui considerat un mentider per la opinió pública, però molt pitjor és que sigui considerat un traïdor. La majoria de gent creu que si el polític diu alguna cosa que és falsa però ell creia que era vertadera i no intentava enganyar ni aprofitar-se de ningú llavors és una mentida al servei d'una bona causa. Per tant, no és negativa. El problema real no és mentir sinó trair la confiança de l'elector. A les persones no els hi agrada canviar d'opinió. Un cop prenem una decisió busquem arguments que justifiquin que la decisió que hem pres és la òptima. És per això, que sentir que la decisió de vot presa envers a un polític era equivocada perquè aquest no ha acabat complint el que havia promès és un fet que enfada a l'elector. No només pel fet d'haver-se equivocat en la elecció sinó en haver-se sentit traït per algú amb qui havia confiat. La línia entre mentir i trair és molt fina i, per tant, cal anar molt en compte en la manipulació dels marcs conceptuals utilitzats. Generalment, es manipula mitjançant els *frames* quan es diu alguna cosa vergonyosa, ja que llavors es col·loca en un marc innocent perquè sembli normal. Els marcs conceptuals són molt útils per comunicar directament amb l'elector, tot i que si es manipula per a persuadir-lo de manera enganyosa pot acabar sent perjudicial.

4.5. El demagog

No podríem acabar l'anàlisi comunicatiu d'un polític sense parlar de la demagògia, una actuació molt generalitzada en política – associada quasi únicament a aquesta disciplina–. La demagògia és l'actuació política basada en la utilització de mètodes emotius i irracionals que fan acceptar als electors programes d'acció impracticables i fal·laciosos adreçats a mantenir situacions de privilegi. Els demagogs creen un enemic comú i sol anar contra els pesos pesants de la societat. La seva tasca és aconseguir el suport del poble fent-los creure que les seves idees concorden amb les d'ells. Aquestes atribucions al demagog semblen dures i poc practicables en

l'actualitat, però si s'analitzen els punts que Margarita Bassols descriu en el seu llibre per a detectar a un demagog, s'arriba a la conclusió que podem titllar l'expresident d'actuar de forma demagògica. En el llibre, la Margarita Bassols exposa vint sentiments i accions comuns en l'acció política d'un demagog. El primer punt que exposa és que el polític ha d'estar subjugat per una missió, en el cas de Jordi Pujol podríem dir que la seva missió inicial era la de construir Catalunya i al llarg de la seva vida era la defensa del respecte de la seva identitat per part de l'estat espanyol. El segon punt fa referència al sentiment del polític de pensar que ell és l'encarnació del bé enfront a la resta que són el mal. No es podria atribuir de forma radical aquest punt al perfil d'en Jordi Pujol, tot i que la defensa ferma i imperativa de les seves conviccions i la seguretat impositiva dels projectes fan pensar que s'establiria com a imatge del bé.

Tot i que la faceta religiosa de l'expresident és molt profunda no es pot afirmar que hagi utilitzat a Déu com a justificació de les seves accions ni decisions, un dels altres punts definits per l'autora. Si que ha estat molt present i ha influït en la seva vida, però no fins el punt de ser-ne el motiu dels seus actes polítics. Un dels punts que compleix sens dubte és la utilització dels valors com la família, el progrés o la justícia en la seva política. Fet que no és únicament atribuïble a un demagog però que Margarita Bassols posiciona com a tercer punt de la seva llista. Una definició que no seria precisa vincular-la amb l'ex-president és la creació d'espectacles per a fascinar, més enllà del pur espectacle electoral. Aquest és un punt fàcilment relacionable amb els polítics americans que en campanya electoral desenvolupen esdeveniments magnífics per a persuadir a la població. Sense anar gaire lluny, l'encara actual president dels Estats Units, Barack Obama, n'és un bon exemple. Els punts atribuïbles a Jordi Pujol serien la utilització del llenguatge per provocar i fascinar basat en les emocions i no en les argumentacions racionals – sobretot en les últimes legislatures amb l'ús d'un discurs més inspirador-; la seva presentació com una persona senzilla i del poble i no com un polític professional; l'ús de comparacions, analogies i metàfores – com ja hem vist anteriorment -; el fer creure que les seves idees són les de la gent que l'escolta; el diagnosticar la decadència del sistema i les amenaces imminents, i la rèplica de les crítiques que rep de l'adversari. Són moltes les característiques que Jordi Pujol compleix en relació a les que Margarita Bassols atribueix als demagogs. Per tant, podríem afirmar que Jordi Pujol és un demagog polític.

4.6. Adaptació als formats comunicatius

Cada format comunicatiu té les seves característiques i, per tant, el llenguatge polític s'hi ha d'adaptar. És lògic pensar que no es pot usar el mateix discurs en una entrevista, en una roda de premsa o en un discurs institucional. En una entrevista el polític ha de transmetre missatges senzills i ha de saber sintetitzar les seves idees en frases curtes pensades per ser titulars. És a dir, s'han d'anar transmeten eslògans de forma reiterada: "El país (Catalunya), és el que a mi m'interessa més". En les rodes de premsa s'ha d'utilitzar un discurs més lligat al relat, clar, concís i persuasiu. En l'últim s'ha de fer servir un llenguatge més tècnic i formal, menys proper al llenguatge del poble però sense desvincular-s'hi del tot. Per a conèixer més detalls procedirem a analitzar dues entrevistes televisives, una entrevista de premsa escrita, un discurs institucional dirigit al poble català i els discursos d'investidura dirigits, principalment, als membres del Parlament.

Per a l'estudi dels trets característics de Jordi Pujol referents a la comunicació oral, hem seleccionat l'entrevista televisiva desenvolupada per Mónica Terribas, dirigida a l'expresident, del febrer de 2005 al programa de la televisió autonòmica de Catalunya, *La nit al dia*. Tot i que en aquesta època Jordi Pujol ja no era president, hem cregut convenient seleccionar-la per la duresa de l'entrevistadora que ens permet dur a terme una millor avaluació dels recursos comunicatius utilitzats per l'entrevistat, Jordi Pujol. La organització d'íctica de l'entrevista està enfocada envers el "jo" i el "nosaltres". Les entrevistes orals de Jordi Pujol es caracteritzen per l'ús de col·loquialismes i per l'espontaneïtat, com per exemple l'ús de l'expressió: "Deu ni do eh!". El seu llenguatge és natural i proper. Fet que apropa el seu discurs al poble però que en altres casos provoca un cert caos en les respostes ja que habitualment acaba desviant-se del nucli de la pregunta. L'expresident respon amb llargues respostes formades per frases excessivament llargues. En aquesta entrevista, no s'evidencia en excés perquè les intervencions de l'entrevistadora són més llargues del que és habitual. Tot i així és fàcil d'observar la llarga duració de les respostes. Jordi Pujol estructura les seves respostes a partir de l'enumeració d'exemples que contextualitzen els missatges que transmet i, en ocasions, utilitza molts exemples de diversos àmbits que permet a l'espectador fer-se una idea del moment històric del qual parla. Sovint usa el passat per a contextualitzar les accions del present i les idees del futur. Tot i que recorri al passat, parla del futur i deixa explícita la seva voluntat de parlar sobre el que vindrà, fet que aporta dinamisme i innovació: "tinc el cap més girat cap al futur que cap al passat".

També es pot observar l'ús reiterat de metàfores com “Quin és el sostre que voleu?”, que l'expresident de Catalunya formulava a Felipe González. En aquesta entrevista Jordi Pujol segueix reforçant el missatge que va iniciar al 1980 de defensa de Catalunya: “El país (Catalunya), que és el que a mi m'interessa més” i s'autoposiciona com a líder dels 23 anys de Govern amb expressions com: “El govern, el meu govern”. També, segueix volent distanciar-se de respostes que hauria de fer el president i no un expresident, donant opinions personals i reforçant-les amb l'ús de la tercera persona del singular quan es refereix a ell mateix: “Personalment, Jordi Pujol, creu que(…)” o simplement deixant clar que és la seva opinió introduint la resposta amb un simple “Jo crec que”. És freqüent l'ús de marcadors interactius en les seves intervencions com: “Fixi's bé”, “Escolti” o “Si m'ho permet”.

Una altra característica molt comuna en les entrevistes de Jordi Pujol, referent a la nombrosa informació que transmet, és la dificultat per fer-li preguntes per part del periodista. Aquest excés d'informació acaba convertint-se en desinformació, ja que l'espectador no és capaç d'assimilar tantes dades en tant poc temps ni tampoc de reflexionar sobre totes elles. El que contraresta aquest desencert, és la constant repetició dels missatges, de les paraules clau i, fins i tot, del final de les frases que vol remarcar. En ocasions, ho repeteix fins a dos o tres cops seguits. En aquesta entrevista, es constata un dels punts que defineixen Jordi Pujol com ha demagog. Es tracta de la rèplica dels qui el critiquen, mitjançant respostes contundents i radicals. Aquesta capacitat de respondre ràpidament a una crítica es deu a la capacitat memorística i de vinculació de conceptes que parlàvem en el segon epígraf del treball. Tot i això, en l'entrevista observem que Jordi Pujol es manté al marge de les acusacions directes de Mònica Terribas, la qual busca un titular a partir de la desconcentració de l'entrevistat. Per tant, podem finalitzar conclouent que les característiques bàsiques de la seva comunicació verbal en entrevistes televisives de l'expresident són l'excés d'informació, la naturalitat de la paraula, la proximitat que transmet i l'ús d'exemples per a escenificar el que diu.

Com a exemple d'anàlisi d'una entrevista de premsa escrita, hem seleccionat l'entrevista que va publicar el suplement Presència del 31 d'agost al 6 de setembre de 2012. Tot i que en aquesta entrevista ja era expresident, les característiques del seu llenguatge no han variat en relació a la seva etapa de presidència. Aquest anàlisi es realitza amb l'objectiu de corroborar amb un exemple pràctic els atributs que hem citat com a claus de la comunicació verbal de Jordi Pujol.

Primer de tot destacar la simplicitat de les frases i del llenguatge amb la primera intervenció: “La relació és realment molt preocupant”. Una estructura bàsica i senzilla, comprensible per a tothom, utilitzant el concepte “realment” per donar èmfasi a la preocupació. Aquesta frase també ens serveix com a exemple de la utilització de frases curtes al llarg de tota la entrevista i per corroborar l’habilitat de portar les respostes al seu terreny. Xevi Xirgo, l’entrevistador li pregunta: “Les relacions entre Catalunya i Espanya sembla que es troben en un dels pitjors moments?” I Jordi Pujol per tal de no utilitzar la hipèrbole “el pitjor”, contesta: “La relació és realment molt preocupant”. Suavitza la resposta que el periodista pretenia aconseguir. Una expressió que utilitza és “ofec financer” un llenguatge que correspon al marc conceptual utilitzat per les formacions nacionalistes, ja que evidencia la mort imminent de qui s’ofega. Tot i que quan el periodista, amb encert, li pregunta directament: “Espanya ens ofega?”, Jordi Pujol evita respondre un sí rotund mitjançant una justificació més llarga i complexa: “El sistema financer que a hores d’ara Espanya ens vol imposar amb gran radicalitat significa el decandiment inexorable de Catalunya”.

També mencionàvem l’ús que fa l’ex-president de les metàfores per respondre de manera il·lustrativa qüestions espinoses: “Però ara ens trobem el camí barrat” o “Sembla difícil que aixequin la barrera”, tot parlant de la relació entre Catalunya i Espanya. O també l’ús de l’exageració: “I ho ha fet Catalunya. Tot Catalunya”. Al tractar-se d’una entrevista desenvolupada quan ja no era president de la Generalitat, Jordi Pujol emet missatges de suport a l’actual President i líder de CiU, Artur Mas, i allunya el focus de la seva persona. Aquest fet es constata amb la següent resposta: “No em correspon avançar-me a donar resposta a això. Jo tinc tota la confiança dipositada en el president.” I segueix enfocant l’entrevista a donar-li suport: “ Ja li he parlat abans del president Mas. Jo sempre hi he cregut” i seguidament en dóna una argumentació a partir del recurs comunicatiu del llenguatge reportat quan cita: “No penso en les eleccions de l’any que ve ni en les enquestes; penso en la generació vinent, que si no fem les coses bé, patirà molt.” Citant a Artur Mas el que aconseguix és reforçar el missatge que l’actual líder de CiU està emetent i a més, està seguint l’eix comunicatiu dels seus anys de Govern. És a dir, un i altre objectiu coincideixen i, per tant, en reforcen la credibilitat. Vol marcar distàncies entre ell i l’actual President, conferint-li tot el protagonista. Però el seu prestigi mediàtic fa que això sigui més difícil. D’aquesta manera, emet missatges al llarg de l’entrevista en la línia de deixar clar que ell ja no té influència en les decisions del seu partit. Per exemple, el periodista li fa una pregunta que comença de la següent manera: “A banda de CiU, que és evident que vostè representa (...)”. Alhora de respondre, Jordi

Pujol no passa per alt aquesta afirmació rotunda i deixa clar: “ El que jo digui o deixi de dir no compromet CDC, ni CiU.”

L'entrevista també es caracteritza per l'ús del passat més que del present, això es deu al fet de que Jordi Pujol justifica la situació actual contextualitzant-la amb accions passades. La tònica general de l'entrevista és d'un llenguatge formal i correcte a nivell semàntic i gramatical. Amb l'ús de frases curtes amb una senzilla estructura que facilita seguir el fil dels continguts. Les respostes són breus i concises, a diferència del que acostumen a ser les respostes de Jordi Pujol a nivell oral. No respon les preguntes fent servir el llenguatge del periodista – que busca titulars i fer dir al entrevistat paraules que s'allunyen del seu llenguatge – sinó que fa servir el llenguatge basat en el seu marc conceptual i estructurant-ne la resposta de tal forma que, tot i respondre el que se l'hi pregunta, no entra en el joc de les confessions espinoses. Es mostra sincer i proper, natural i amb un toc d'espontaneïtat que l'allunya de la rigidesa absoluta que pot caracteritzar les entrevistes en premsa escrita.

Ara procedirem a fer un anàlisi de la comunicació verbal del discurs de cap d'any de 1999 que va emetre l'expresident Jordi Pujol. El primer missatge que emet és de felicitació al poble català pel nou any. Aquest és un recurs eficaç per a cridar l'atenció de l'espectador, ja que es sent partícip de les paraules de l'emissor i percep una comunicació cara a cara amb aquest. També ho reforça els trets de la comunicació visual, com la mirada fixa en la càmera – en l'espectador – que transmeten la sensació d'un diàleg de “tu a tu”. Un cop cridada l'atenció de l'espectador posa de manifest la importància del canvi de segle exposant que aquest comporta “una càrrega emocional molt forta”. Aquesta és una manera d'atreure l'interès de l'espectador, parlant sobre una circumstància que involucre a tot el públic. “Congratulem-nos de poder viure en un moment així amb pau i en una situació general de benestar”, de nou involucre a l'espectador utilitzant la primera persona del plural. Seguidament congratula el fet de que Catalunya estigui viva i activa i posa de manifest els greus atacs soferts. D'aquesta manera idealitza Catalunya i de retruc als seus ciutadans, al deixar implícit que tot i les dificultats -molt dures- que ha viscut el país, s'ha sortit endavant aconseguint el seu ressorgiment. D'aquesta manera el receptor es sent útil i sent que l'esforç que ha dut a terme, individual i col·lectivament, ha servit al país. També, implícitament, referma la posició capdavantera de Jordi Pujol en la construcció i millora del país. En aquest fragment utilitza el condicional per exposar els pitjors pronòstics que podria haver viscut Catalunya per acabar lloant-se dient: “No ha estat així. Acabem bé el segle”.

Prossegueix a fer un balanç positiu de les accions de Catalunya, sense atribuir-se el mèrit, tot i que aquest queda implícit.

El missatge institucional de 1999 és un discurs per a motivar el poble, i com a tal, l'involucra constantment amb la utilització de la segona persona del plural. També recorre a metàfores per facilitar-ne la comprensió: "Aquesta estrella fugaç, aquest moment dolç de la nostra historia" o "Es poden fondre les perspectives positives", i recorre a estructures reiteratives per a facilitar-ne la memorització i per reforçar el missatge. "Es poden fondre (les perspectives positives) si perdem la il·lusió, és a dir el foc que ens fa moure, que ens fa estimar, que ens fa lluitar". Un clar exemple de reiteració en l'estructura, de llenguatge emocional i motivador i de simplificació del missatge amb l'ús d'una senzilla metàfora comprensible per a tothom. Utilitza un llenguatge col·loquial amb expressions com "Cadascú a la seva" o "el jo primer", per convertir el discurs en comprensible per a tothom.

S'ha de tenir en compte que aquest és un discurs emès a partir dels mitjans de comunicació i que va dirigit a tot el públic català i que, per tant, va dirigit a persones amb habilitats comprensives de diferents nivells. També utilitza l'argument d'autoritat de Carlos Vives, un cantant colombià molt de moda en aquella època i fàcilment interpretable per a tothom. En el discurs també apel·la als valors morals amb un enfocament to èpic i emotiu dels missatges, abandonant la racionalitat i apel·lant constantment a la reflexió de l'espectador. Finalment, acaba amb un missatge motivador i èpic, gens racional: "Només l'home, només la persona és el que dona sentit a les coses". I acaba involucrant a tot els ciutadans al construcció de Catalunya mitjançant la suggestió i la reflexió: "I la grandesa de Catalunya depèn de cadascú de nosaltres". Finalment, acaba el discurs desitjant a tots els catalans que siguin feliços, un missatge amb to positiu i de proximitat. El discurs es caracteritza per l'ús de frases no molt curtes, però amb un llenguatge fàcil de comprendre. L'organització d'íctica del discurs s'enfoca entorn el "jo" i el "nosaltres" i es recolza sovint de recursos comunicatius eficaços per a cridar l'atenció i despertar l'interès. De recursos emocionals que basteixen tots els missatges i finalment de recursos estilístics utilitzats per a reforçar-los. Estratègies comunicatives que transmet durant el dia a dia de la legislatura ja que qualsevol discurs és una oportunitat de reforçar els marcs conceptuals propis que un polític no pot desapropiar.

Per a conèixer la vessant més institucional de la comunicació de Jordi Pujol, hem estudiat els discursos d'investidura pronunciats per l'expresident. Un cop analitzats els sis discursos d'investidura emesos del 1980 al 1999 es poden treure varies

conclusions referents a la seva comunicació política. La primera és l'evolució que es constata dels primers discursos als últims. Els primers estan dotats de missatges més pràctics, més tècnics. Amb l'exposició dels objectius del Govern de manera detallada, numerant-los per a comunicar-ho de forma clara i concisa. En canvi, els últims discursos són més inspiradors, més emocionals i menys racionals. Són discursos que no es detenen a detallar el projecte del Govern sinó a estimular als receptors. En part, es deu al fet de que en els últims discursos els eixos comunicatius i de projecte polític ja estan comunicats i, per tant, es parteix d'una base sòlida. Una altra característica, en aquest cas comuna en tots els discursos, és la presència d'un llenguatge emocional: "Votaran un determini: el de construir un país, el nostre", "Entenem que cal donar-li (al poble de Catalunya) la confiança i la seguretat que existeix la voluntat d'atacar els seus problemes i d'atacar-los de debò", "Els parlaré de la nació, de la nostre nació, de Catalunya".

En els discursos d'investidura Jordi Pujol transmet els valors que més representen l'acció de govern que vol dur a terme i que utilitzarà al llarg de les sis legislatures. El valor democràtic i de responsabilitat: "Ara mateix pot donar-se el cas que el Parlament rebutgi les nostres propostes, i no cal dir, és obvi, que acatarem sense reticències sempre les decisions del Parlament". D'aquesta frases hi ha varis elements interessants. La utilització del terme "obvi" que pretén esvair tota mena de dubtes que d'aquest fet se'n derivin, deixant constància explícita i per escrit de la total dependència a les decisions del Parlament. També cal destacar el "sempre" que deixa clar que sigui quina sigui la decisió del Govern serà acatada per la seva formació política. Aquest és un missatge important però ho és més si es té en compte que va ser emès al 1980, després d'una devastadora dictadura i que va sembrar la desconfiança. També recorre al valor d'obertura i de diàleg, reforçant el missatge democràtic i plural: "La fermesa de la nostra política serà compatible amb uns criteris molt dialogants i molt oberts envers totes les forces polítiques catalanes". En nombroses ocasions el text es remet a la seva ideologia nacionalista. Utilitza estructures paral·leles ordenant el discurs per fer-lo més comprensible i memoritzable i, també, per reforçar el que transmet:

"Si vostès ens voten, votaran un programa nacionalista, un govern nacionalista i un president nacionalista. Votaran un determini: el de construir un país, el nostre. Votaran la voluntat de defensar un país, el nostre, que és un país agredit en la seva identitat. Votaran una ambició: la de fer de Catalunya no pas un país gran per la seva força material, que serà

sempre limitada, sinó un país gran per la seva cultura, el seu civisme i la seva capacitat de convivència³⁷.

En aquest fragment es reitera la paraula “país” per a definir Catalunya – reforçant el missatge de nacionalistes catalans - i el concepte “nacionalistes” – per a deixar clar ja des del primer moment- la seva ideologia. Aquest és un missatge inspirador, més emocional que racional, que exposa amb una estructura reiterativa el seu projecte de Govern des d’una vessant de persuasió i seducció. També utilitza els arguments d’autoritat per a refermar la seva defensa de la cultura catalana. En el text, Jordi Pujol apel·la a Pau Casals amb una declaració de principis fortament lligats als valors de Catalunya citant a un emblema català. “És un programa redactat tenint present la recomanació que un gran compatriota nostre, en Pau Casals, ens va fer quan ens deia als catalans que hem de defensar sempre els nostres drets, però que no hem de d’oblidar mai els nostres deures.” També utilitza una cita de l’expresident Macià, en el discurs de 1999, per a exposar el que pretén el seu projecte de Govern. És una forma eficaç de transmetre unes idees recorrent a uns ideals catalans que provenen del discurs d’un emblema català. Jordi Pujol comença: “De fet, volíem allò que havia volgut el president Macià”, i llavors cita el que l’expresident va defensar i que reforça el seu discurs: “Una Catalunya econòmicament pròspera, socialment justa, políticament lliure, espiritualment gloriosa”. En el discurs d’investidura de 1980, un cop exposats els valors que regiran la política convergent, un discurs dotat de llenguatge emocional, desglossa les accions que desenvoluparà dins el marc del seu projecte de país: “En una primera etapa, la nostra acció de govern es mourà en tres línies principals (...)”. A partir d’aquesta introducció del que serà el projecte de govern que duran a terme, comença a definir les línies principals i a detallar cada un dels projectes que té previst desenvolupar. Sovint recorre a les enumeracions per a fer més comprensible l’allau d’informació referent a l’execució dels projectes que exposa al llarg de les set pàgines que conformen el discurs.

A partir del discurs d’investidura de 1998, Jordi Pujol introdueix primer les accions de govern dutes a terme en l’anterior o anteriors legislatures i en fa un balanç exposant els fets positius i negatius. No és doncs, fins al final del discurs quan exposa les accions de futur. A partir del tercer discurs d’investidura, el llenguatge és menys concret i apel·la més a la consciència de país. Estructura el discurs en paràgrafs en els que, en cada un, desenvolupa un projecte. Utilitzant dades numèriques de l’evolució de cada una de les accions per a reforçar els projectes que ja ha iniciat el seu Govern, per acabar posant de manifest les accions que desenvoluparà en el

---

³⁷ Veure Annex 1 (pàg. 69).

futur per acabar de millorar cada un d'aquests. Per aconseguir-ho, no en detalla els punts principals, ni en concreta els passos que seguirà, sinó que exposa la importància del projecte i explicita la fita que vol aconseguir. Recorre sovint a expressions que ha utilitzat al llarg de les legislatures com, "El nostre món és el món" per a seguir reforçant els missatges. És a dir, el discurs d'investidura ja no és un discurs autònom, sinó que es converteix en una altra ocasió per reforçar els missatges clau de la seva política i per emmarcar els projectes de país en el marc conceptual referent a la seva formació política utilitzant el llenguatge que més s'escau.

En els discursos d'investidura s'utilitzen frases més llargues amb composicions més complexes. Està format per enumeracions que faciliten la seva comprensió i l'esquematzació mental del projecte que s'està defensant. Al llarg dels sis discursos d'investidura l'anàfora de termes com: nacionalisme, Catalunya, unitat, construir, identitat catalana, hi són mot present. Cal deixar clar també que l'escrit s'allunya del llenguatge col·loquial i espontani característic de les entrevistes de l'expresident.

5. La comunicació no verbal

La comunicació no verbal és determinant en la percepció pública d'un polític. Ja que els electors no només jutgen al polític per les seves paraules sinó també pel seu aspecte i la seva actitud. Per entendre l'abast de la comunicació no verbal, s'ha de tenir en compte que el 80% de tota comunicació entre humans és no verbal i el 95% es realitza a través del subconscient. Dins la comunicació no verbal trobem dues subclassificacions: la comunicació visual i la comunicació vocal. La primera fa referència a la imatge que transmet el polític amb els seus gestos i la seva actitud, i la segona a la manera de transmetre les paraules. És molt important analitzar aquests dos aspectes de la comunicació d'un ser públic ja que la gent, en general, respon "al que es diu", en un 7%, "a la forma en que es diu", en un 38%, i "al que veu" en un 55%. A partir d'aquestes dades extretes de diferents investigacions en aquest camp, es pot concloure que tot i que el contingut del que es comunica és molt important, la forma en com es comunica encara ho és més.

5.1. Comunicació visual

És popularment coneguda la dita que diu "la primera intenció és la que compta", i realment és així, ja que l'experiència vital que determina les nostres decisions és sensible als nostres prejudicis. Tal i com deia Albert Einstein: "¡Triste época la nuestra! Es más fácil desintegrar a un átomo que un prejuicio!" Per aquest motiu és

important emmarcar-se visualment un mateix, és a dir, definir l'actitud a adoptar com a personatge públic i expressar-ho i defensar-ho públicament. És primordial fer aquest procés abans de que ho faci la competència o els mitjans de comunicació, ja que l'emmarcament pot ser perjudicial. Aquest aspecte pot semblar poc important, però en política hi ha molts aspectes en joc i cada detall és important. Per tant, la definició cautelosa de la imatge d'un polític és clau alhora de fer política.

En quant a la imatge de Jordi Pujol cal destacar el paper de la seva dona. La Sra. Marta Farrusola, que mai s'ha volgut canviar el cognom pel del seu marit, ha jugat un paper de dona de gran personalitat, fortalesa i determinació. S'ha mostrat sempre respectuosa, cordial i distant, però amb una forta personalitat que l'ha va convertir en sòcia de l'aventura de Jordi Pujol i no en acompanyant d'aquesta.

Jordi Pujol quan va ser elegit president per primer cop transmetia frescor i joventut. La seva actitud d'hiperactivisme transmetia dinamisme i ganes de fer. Era un personatge que transmetia simpatia i intel·ligència, així com també era inspirador de confiança i proper a les preocupacions dels electors. Atributs no aconseguits únicament per la seva actitud natural sinó també recolzades pel seu discurs verbal. Jordi Pujol transmetia l'estil de vida que s'idealitzava en aquella època. Home casat i amb fills. Empresari amb estudis, intel·ligent, seriós i amb gran sentiment religiós. Defensor de la pau, la feina, la seguretat i els valors naturals.

L'estratègia visual que segueix Jordi Pujol quan emet un discurs està ben estudiada. Quan aquest emet un discurs i està assentat s'acosta poc a poc a la càmera. Aquesta és una estratègia utilitzada per a transmetre apropament envers el públic. També és important que el polític no estigui estàtic a la cadira, òbviament tampoc és visualment bo moure's en excés. La posició que normalment adopta en Jordi Pujol és d'estar assentat i recolzar-se amb un braç a la cadira. D'aquesta manera no se'l veu encarcerat a la cadira i al estar un mica inclinat, l'apropament cap a la càmera és més natural. La posició visual que transmet és de serenitat, comoditat, seriositat i seguretat. Aquesta actitud està reforçada per la comunicació vocal que analitzarem a continuació. Habitualment els *mass media* l'han gravat en primer pla o pla mitjà, ja que d'aquesta manera no s'evidencia la seva baixa estatura. En les seves intervencions audiovisual l'han mostrat, quasi generalment, amb els colors de la senyera a prop.

Hi ha molts estudis referents a les emocions que transmet la fisonomia de les persones. Per exemple, hi ha estudis que demostren que els homes amb aspectes

femenins transmeten més confiança i credibilitat; atribut que no se li pot atribuir a Jordi Pujol. Altres estudis, conclouen que les persones prefereixen que els líders cares que els transmetin la impressió de que són importants. Aquesta afirmació, aparentment inversemblant, corrobora el que dèiem el començament sobre els prejudicis. I és que en qüestions d'emocions el conscient no hi juga cap paper. Sense deixar de banda el rostre, cal apuntar que aquest és el reflex de l'estat d'ànim i és la part del cos a partir de la qual les persones acostumen a jutjar-se unes a altres. Dominar la gestualitat del rostre pot afavorir molt al comunicador ja que aquest transmet gran part de la informació que una persona expressa al parlar. Ja que la gent quan mira la televisió no l'escolta només la mira. En aquest sentit és important que en les aparicions públiques el polític mostri positivitat i no tristesa. Jordi Pujol no ha estat un comunicador que ha transmès molta alegria tot i que el seu rostre tampoc ha estat caracteritzat per la tristesa.

Tot i que Jordi Pujol ha transmès molta seriositat, en les seves intervencions ha mostrat un somriure sincer. Aquest és un aspecte important ja que el somriure és l'aliada natural de la política emocional i ajuda a la comunicació verbal a persuadir i seduir. Dos claus a tenir en compte per a seduir són el somriure i mirar als ulls del comunicador. Ara bé, els polítics s'han d'allunyar de la superficialitat del somriure buit, així com també del gest artificial i de la posició previsible. És a dir, és important controlar la gestualitat per transmetre el que un vol i per estar en concordança amb el que es diu i amb el que es defensa, però la pulcritud portada a l'extrem pot ser negativa. Un polític no ha de deixar de tenir en compte la seva actitud natural. Aquesta es pot adaptar però no canviar. Quan s'intenta canviar l'actitud d'un polític davant certes circumstàncies pot acabar transmeten el sentiment d'indecisió, de incredibilitat i de mentida.

En quant a la gestualitat, com ja apuntàvem, Jordi Pujol acostuma a mirar als ulls de l'interlocutor i evita mirar el terra, d'aquesta manera transmet seguretat i convicció. Hi ha analistes que afirmen que és important controlar la mímica i els ulls. Jordi Pujol sempre ha tingut un tic als ulls que l'hi ha empitjorat amb l'edat. Segons ha confirmat ell mateix en alguna entrevista, l'agitació dels ulls li succeeix quan està nerviós. En quant a la gesticulació de les mans, és freqüent veure l'expresident amb les mans a mitja altura i obertes. Aquesta gesticulació transmet sinceritat, voluntat de diàleg i és segell d'obertura. La naturalitat que caracteritza les intervencions públiques de Jordi Pujol també es transmet amb les mans, ja que gesticula de forma còmode sense exagerar-ne els canvis i no tanca els punys ni recorre en excés al dit índex. Si un polític usa molt el dit índex transmet sensació d'autoritarisme i si les té encarcerades

transmet to de traïció. El dit índex és utilitzat per Jordi Pujol per remarcar aspectes del seu discurs més que com a hàbit. Una altre gesticulació que sovint utilitza per a donar èmfasi a les idees que transmet és la enumeració d'aquest mitjançant els dits. Utilitzant una o l'altra mà indistintament. En aquesta mateix línia, l'expresident es recolza molt de les mans per acompanyar les paraules clau del seu discurs, així com també les relaxa quan parla de qüestions menys espinoses.

5.2. Comunicació vocal

La comunicació vocal de Jordi Pujol es caracteritza per la poca vocalització de les paraules. Té una gran capacitat expressiva en relació al to i als silencis, però el caracteritza, negativament, la seva incorrecta pronunciació agreujada per la rapidesa en la que parla i en la quantitat de paraules que transmet per minut. Tot i això, la claredat en la que parla i la utilització de frases curtes, fàcils de descodificar i de recordar contraresten la poca vocalització i l'alt ritme amb el que comunica.

Jordi Pujol domina els canvis de ritme i d'intensitat en un mateix discurs per a donar èmfasi en un o altre concepte, en una idea o en una frase que creu que és important remarcar. El canvi d'intensitat també ajuda a mantenir l'atenció de l'espectador, ja que una discurs amb to monòton pot provocar somnolència. També és un gran coneixedor dels silencis. Els utilitza per a transmetre reflexió, per a apuntar que el que dirà serà alguna cosa important, per canviar de tema, per emocionar i per expectar.

Un aspecte molt característic de Jordi Pujol és el gargamellejo que fa amb la veu mentre es col·loca la mà dreta davant la boca. Aquest atribuït que podria ser considerat com a negatiu s'ha convertit en icona i es relaciona directament amb l'expresident, fet que l'ha popularitzat i per tant n'ha generalitzat el record i la relació.

5.3. Anàlisi: Discurs de Jordi Pujol en motiu de la Diada de Catalunya de 1999

Per tal de constatar de manera pràctica els fets característics de la comunicació no verbal de Jordi Pujol, procedirem a analitzar el discurs institucional que va pronunciar en motiu de la diada de Catalunya de 1999.

Primer de tot observem que Jordi Pujol està assentat a una cadira col·locada en diagonal al pla mig de la càmera. D'aquesta manera no se'l veu encarcerat a la cadira ni rígid en el pla. Per altra banda, és important constatar que la figura del llavors President va acompanyada d'una senyera, colors que l'acompanyaren en les intervencions institucionals. El fet de gravar-se en un espai semiobert, dóna

dinamisme i activitat al discurs, així com també sensació d'obertura i optimisme. La cadira li dóna llibertat de moviment i li facilita la gesticulació de les mans acompanyant la seva comunicació verbal i el permet acostar-se a la càmera quan ho requereix.

L'expresident comença el discurs recolzant-se en la part posterior de la cadira, situant un braç sobre la seva cama i gesticulant amb l'altre aportant d'aquesta manera moviment al discurs. Un cop iniciat el discurs, l'expresident utilitza les dues mans per acompanyar la comunicació verbal i s'acota a la càmera per transmetre apropament i proximitat. La tònica de la seva gesticulació és d'ensenyar els palmells de les mans – senyal d'obertura o sinceritat– i d'una gesticulació gens rígida, ans al contrari, sincera i natural. No és freqüent veure l'expresident amb els punys tancats, però sí que utilitza el dit índex quan vol remarcar que el que està dient és important. També veiem que utilitza els dits per acompanyar l'enumeració verbal. La posició que utilitza més freqüentment és la unitat de les dues mans a partir dels dits de les dos mans. Sense formar un puny tancat, sinó mantenint un buit entre les dues. És una forma de col·locar les mans, sense transmetre rigidesa ni sensació de que amaga alguna cosa. Es pot observar que el ritme de moviment de les mans s'adapta al ritme de la seva veu. A diferència de les intervencions en entrevistes, el ritme de la seva paraula és menor i més controlat. En aquest discurs no hi ha excés d'informació ni caos en la transmissió. El discurs està ben estructurat, amb silencis reflexius, de canvi de tema i d'èmfasi en fragments importants. El to varia en funció del que diu. El to general és seriós i calmat, però es radicalitza quan emet missatges reivindicatius. Una característica positiva del discurs és el somriure franc que escenifica al llarg del discurs. Tot i tenir un posat seriós, en algunes circumstàncies somriu per transmetre positivisme, optimisme i esperança. La tònica general de la comunicació no verbal és de comoditat i naturalitat, ritme serè i calmat, amb silencis ben organitzats i una gesticulació i un somriure sincer que acompanyen i reforcen a la comunicació verbal.

Conclusió

L'anàlisi del perfil comunicatiu de Jordi Pujol que s'ha desenvolupat al llarg de les pàgines que precedeixen aquesta secció es va iniciar amb una breu introducció en la que es plantejava la hipòtesis del treball. És a dir, "determinar si la comunicació duta a terme per en Jordi Pujol, des del 1980, ha influït decisivament en la seva carrera política." I s'afegia que, "en cas de que s'arribi a la conclusió de que la hipòtesi plantejada és certa, la voluntat del desenvolupament d'aquest treball és, també, posar de manifest els elements comunicatius que ho corroboren."

A partir de la concisa biografia de Jordi Pujol i Soley exposada en el primer epígraf del treball arribem a la conclusió de que la seva carrera política no es pot entendre com a una trajectòria independent a la seva vida personal. Més aviat, es pot afirmar que la seva carrera professional, que es va iniciar amb l'etapa de "construir Catalunya", ha marcat el ritme de la seva vida personal. Aquesta estreta vinculació entre la vida personal i professional de Jordi Pujol ha influït en la redacció dels seus discursos polítics nodrint-los de referències a les seves experiències personals i ha incidit en la formulació de la seva imatge política.

Un cop analitzats els aspectes que han incidit en la trajectòria política i comunicativa de Jordi Pujol podem concloure que la comunicació política que ha dut a terme ha estat clau en el desenvolupament de la seva acció política. És a dir, no es pot entendre la carrera política de l'expresident sense tenir en compte la seva comunicació ja que aquesta hi ha influït significativament.

La segona premissa de la hipòtesis explicitada en la introducció del treball plantejava que en cas d'acabar determinant que la comunicació política de Jordi Pujol hagi influït en la seva carrera professional, tal i com ja hem expressat, s'establirien els elements comunicatius que ho han provocat. Aquests seran detallats a continuació i serviran, també, com a elements de corroboració de la conclusió que s'ha arribat a partir de la primera part de la hipòtesis.

Si fem una anàlisi crítica del perfil influent de Jordi Pujol podem concloure que les seves facetes característiques – ésser pedagog, local, mediàtic, democràtic i religiós - el van ajudar a posicionar-se com a líder del moviment nacionalista català. Segons la nostra opinió, el seu lideratge pro-actiu ha estat molt influït per la seva comunicació, directe i emocional, que va penetrar en el sistema neuronal de bona

part de la societat catalana. Un cop desenvolupada l'anàlisi de les facetes de l'expresident, creiem important destacar el seu perfil mediàtic, del qual hem observat que és especialment rellevant l'estratègia anomenada *agenda setting* que va ser determinant en el seu lideratge i en la transmissió dels missatges que el reforçaven.

A més, arribem a la conclusió que l'estratègia comunicativa que va dur a terme va ajudar a consolidar els marcs conceptuals utilitzats pel partit convergent i basats en el tema "sucursal". Aquest missatge, establert pel publicista Joaquín Lorente, va ajudar a Jordi Pujol a ser investit president de la Generalitat de Catalunya per primer cop l'any 1980. Segons la nostra opinió, l'eficàcia d'aquest missatge recau en la definició del públic objectiu al qual es dirigien, format per la minoria catalana, i en el seu posicionament com a únics defensors del poble català independents de Madrid. Aquest missatge ha acompanyat a Jordi Pujol en els seus vint-i-tres anys de Govern i, encara ara, segueix reforçant l'eix comunicatiu del partit convergent. Aquest fet es deu al bon emmarcament dels missatges que es reforçaven amb l'*agenda setting* que abans mencionàvem.

Una altra de les conclusions que extraiem de l'anàlisi comunicativa desenvolupada, és que la posició preferent de CiU en els *mass media* catalans van derivar a una situació d'espiral del silenci que va ajudar a l'hegemonia política que va viure la formació política de Jordi Pujol del 1980 al 1995. Aquesta situació s'explica, com hem vist, per l'establiment del missatge de Jordi Pujol com a opinió majoritària del poble català que va acabar silenciant a tots els ciutadans que s'hi sentien contraris per por a l'aïllament social. L'opinió a favor de Jordi Pujol es va posicionar com a majoritària davant d'una oposició que no va saber trobar el missatge adequat per a fer-li front. Aquest fet va provocar que fins al 1995 a Catalunya es visqués una situació de monòleg polític per part de CiU. Finalment, el cansament de la societat catalana de ser liderada durant quasi un quart de segle per la mateixa persona i la definició d'un missatge potent per part del Partit Socialista Català van ser els detonants de l'hegemonia del partit de Jordi Pujol.

Tot i ser els elements comunicatius citats anteriorment els més rellevants – segons la nostra visió crítica - en la influència del perfil comunicatiu de Jordi Pujol en la seva trajectòria professional, creiem que cal destacar altres elements que també han influït significativament en el seu posicionament com a referent espanyol, i català, en l'àmbit de la comunicació política. Aquests atributs comunicatius s'han determinat a partir de l'anàlisi a nivell verbal, vocal i visual desenvolupats en els dos últims epígrafs del treball.

En conclusió, a nivell verbal destaquem la bona utilització que en va fer del relat per transmetre idees complexes i per facilitar-ne la comprensió i, posterior, memorització per part dels espectadors. A més, els seus discursos polítics es caracteritzen per la claredat en l'exposició de les idees i en l'ús del llenguatge, en la simplificació dels missatges convertint-los en titulars, en l'ús del llenguatge emocional dotat de recursos estilístics i, especialment, per l'ús de metàfores que il·lustren de manera senzilla idees abstractes i difícils d'entendre. També cal destacar el llenguatge col·loquial i proper que ha utilitzat en les seves intervencions públiques i la naturalitat i sinceritat que ha transmès al comunicar.

A nivell vocal, destaquem la seva poca vocalització, l'elevada quantitat d'informació que transmet en pocs minuts i l'alt ritme amb el que parla. També concloem que és molt característic de Jordi Pujol el gargallejo que realitza amb la veu que s'ha convertit en icona de la seva imatge pública. Per últim, creiem necessari citar la bona utilització del to de veu per aportar dinamisme al discurs i dels silencis per emfatitzar, canviar de tema, suggerir o per invitar a l'espectador a reflexionar.

Finalment, a nivell visual destaquem el control de la gesticulació de les mans al parlar que acompanyen i reforcen la comunicació verbal. La seva gesticulació es caracteritza per la posició de les mans ensenyant els palmells – signe d'obertura i sinceritat – , l'ús del dit índex per remarcar la informació important i l'adaptació del ritme de les mans amb el ritme de la veu. També cal apuntar que el tic nerviós dels ulls de Jordi Pujol també s'ha convertit en un icona de la seva imatge.

En conclusió es pot afirmar que la faceta comunicativa de l'expresident Jordi Pujol ha influït significativament en la seva carrera política. Els elements comunicatius que ho corroboren són els avantatges aconseguits gràcies a l'*agenda setting*, l'eficaç definició i utilització del marc conceptual del nacionalisme català basat en el tema "sucursal", la consolidació de l'espiral del silenci català present des del 1980 fins al 1995 i l'eficaç utilització dels recursos comunicatius a nivell verbal, vocal i visual.

Bibliografia

1. Bibliografia bàsica

BASSOLS, MARGARITA. *El llenguatge dels polítics*. Barcelona: Eumo Editorial, 2007.

COLOMÉ, GABRIEL. *El príncipe mediático*. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2001.

COLOMÉ, GABRIEL. *El príncipe en campaña*. Barcelona: Editorial Mediterrània, 2005.

Convergència Democràtica de Catalunya. CDC. [online] Disponible a: <http://www.convergencia.cat/> (Consultat: setembre 2012)

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *La política de las emociones*. Revista Fundación Rafael Campalans. [article] Desembre, 2007.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *La política del relato*. Revista Fundación Rafael Campalans. [article] Abril, 2008.

LAKOFF, GEORGE. *No pienses en un elefante: lenguaje y debate político*. Madrid: Ed. Complutense, 2007.

LAKOFF, GEORGE. *The new Obama narrative*. George Lakoff blog. [article] Gener, 2011.

PUJOL, JORDI. *El caminant davant del congost. Quan tot és difícil. I necessari*. Barcelona: Editorial Proa, 2012.

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1980*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1980.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1984*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1984.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1988*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1988.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1992*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1992.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1995*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1995.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Discurs d'investidura de 1999*. [online] Barcelona: La Vanguardia. Disponible a Internet: <http://interactivos.lavanguardia.com/elecciones/discursos-investidura-jordi-pujol-1999.html> (Consultat: setembre 2012)

PUJOL, JORDI. *Entrevista al Presència per Xevi Xirgu*. [suplement] Presència, del 31 d'agost al 6 de setembre de 2012.

2. Bibliografia complementària

BRADER, TED. *Affective Intelligence and Beyond: Next steps in research on emotion in politics*. Political Communication Resport, 2006. [online] Disponible a: https://www.apsanet.org/~polcomm/newsletter/1603_2006_fall/roundtable_brader.html (Consultat: octubre 2012)

MAQUIAVELO, NICOLÁS. *El Príncipe*. Versió online: La Editorial Virtual, 2004. Disponible a Internet:

http://www.laeditorialvirtual.com.ar/pages/maquiavelo/maquiavelo_elprincipe.htm

NOELLE-NEUMANN, Elisabeth. *La espiral del silencio. Opinión pública: nuestra piel social*. Barcelona: Ed. Paidós, 1995.

PUJOL, JORDI. *Memòries. Història d'una convicció. (1930-1980)*. Barcelona: Editorial Proa, 2007.

PUJOL, JORDI. *Memòries. Temps de construir. (1980-1993)*. Barcelona: Editorial Proa, 2009.

WESTEN, DREW. *The Political Brain: The Role of Emotion in Deciding the Fate of the Nation*. New York: Perseus Publishing, 2007.

2.1. Articles

AMODIO, D.; J.T.J.; S.L.M, i M.YEE, C. *Neurocognitive correlates of liberalism and conservatism*. *Nature Neuroscience*. Publicat online: setembre, 2007.

ANGULO PINEDO, EDUARDO. *Izquierdas*. La biologia estupenda [bloc]. Juliol, 2010.

BURINOL, JUAN JOSÉ. *Distracción Masiva*. El País. Febrer, 2009.

CANALETA, PAU. *Estratègia*. Bloc d'en Pau Canaleta. Juny, 2007.

COLOMÉ, GABRIEL. *Crònica d'una derrota anunciada*. Revista de la Fundació Rafael Campalans. Primavera, 2011.

DOMÍNGUEZ, FERNANDO. *Més enllà de la nació catalana i la idea d'Espanya com a nació de nacions*. Revista Fundació Rafael Campalans. Tardor, 2000.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Vivir las ideas (políticas) para combatir el fragmento y el Olvido*. Revista Fundació Rafael Campalans. Juliol, 2007.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Lecciones de la campaña de Obama*. Revista Fundació Rafael Campalans. Tardor, 2008.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Filopolítica: filosofía para la política*. Revista Fundación Rafael Campalans. Tardor, 2010.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Los tristes no ganan elecciones (ni lideran, ni seducen, ni convencen)*. Revista Fundación Rafael Campalans. Maig, 2009.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *La neuropolítica: conocer el cerebro para liderar las ideas*. Revista Fundación Rafael Campalans. Tardor, 2009.

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Política: de la ideología a la filosofía*. Revista Fundación Rafael Campalans. Primavera, 2010.

JULIANA, ENRIC. *Final d'etapa*. Revista de la Fundació Rafael Campalans. Hivern, 2007.

LAKOFF, GEORGE. *How to frame yourself: a framing memo for occupy Wall Street*. George Lakoff blog. Desembre, 2011.

LAKOFF, GEORGE. *Untellable truth*. George Lakoff blog. Gener, 2010.

LAKOFF, GEORGE. *Words that don't work*. George Lakoff blog. Desembre, 2011.

LÓPEZ GONZÀLEZ, LUIS. *Encara estem educant pel cop de colze i l'exclusió*. La Contra, La Vanguardia. Setembre, 2012.

MERCET, JOAN. *CDC: De la "Casa Gran" al sobiranisme*. Revista de la Fundació Rafael Campalans. Tardor, 2008.

PALMA, MONTSE. *Política lingüística i pedagogia de la pluralitat*. Revista de la Fundació Rafael Campalans. Tardor, 2001.

PUIGVERD, ANTONI. *Canvi de torns*. Revista de la Fundació Rafael Campalans. Hivern, 2007.

TOMASKY, MICHAEL. *How democrats should talk*. The New York Review of Book. Maig, 2007.

URBANO, PILAR, 1992. *Entrevista a Jordi Pujol*. *La Gaceta*. [online] Disponible a: <http://www.intereconomia.com/noticias-gaceta/politica/entrevista-jordi-pujol-20120817> (Consultat: octubre 2012)

VIDAL BENEYTO, JOSÉ. *Cuéntame un cuento*. El País. Febrer, 2008.

2.2. Blocs

CANALETA, PAU. *Pau Canaleta. Estratega. Estratègia electoral, política i empresarial*. [blog] Disponible a: <http://paucanaleta.com/> (Consultat: setembre 2012)

COLOMINAS, JOAQUIM. *Joaquim Colominas*. [blog] Disponible a: <http://joaquimcolominas.cat/> (Consultat: setembre 2012)

GUTIÉRREZ-RUBÍ, ANTONIO. *Antonio Gutiérrez- Rubí. Artículos y reflexiones*. [blog] Disponible a: <http://www.gutierrez-rubi.es/> (Consultat: setembre 2012)

LAKOFF, GEORGE. *George Lakoff*. [blog] Disponible a: <http://georgelakoff.com/>

MARTÍN GRANADOS, IGNACIO. *Comunicación (política) y Relaciones Públicas*. [blog] Disponible a: <http://martingranados.es/> (Consultat: setembre 2012)

MEDRÁN, ALBERT. *Albert Medrán*. [blog] Disponible a: <http://www.albertmedran.com/>(Consultat: setembre 2012)

MORRIS, DICK. *Dickmorris.com*. [blog] Disponible a: <http://www.dickmorris.com/> (Consultat: setembre 2012)

2.3. Webs

Enciclopèdia.cat. *Jordi Pujol i Soley*. [online] Disponible a: http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0053330&SFR=1 (Consultat: octubre 2012)

Fundació Jordi Pujol. *Jordi Pujol: Centre d'Estudis*. [online] Disponible a: <http://www.jordipujol.cat/> (Consultat: agost 2012)

Fundació Rafael Campalans. *Publicacions / Revista frc*. [online] Disponible a: http://www.fcampalans.cat/publicacions_detall.php?id=1&idpubli=3#7(Consultat: setembre 2012)

Generalitat de Catalunya. *Sala de premsa*. [online] Disponible a:

http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/0/home.html (Consultat: setembre 2012)

Institut de Ciències Polítiques i Socials. *ICPS*. [online] Disponible a: <http://www.icps.es/>(Consultat: octubre 2012)

2.4. Hemeroteca

ABC. *Hemeroteca* [online] Disponible a:

<http://www.abc.es/hemeroteca/pdf/jordi%20pujol/pagina-20?nres=10&ord=0>
(Consultat: setembre 2012)

El Mundo. *Hemeroteca* [online] Disponible a:

<http://www.elmundo.es/papel/hemeroteca/1994/09/11/> (Consultat: setembre 2012)

El País. *Hemeroteca* [online] Disponible a: <http://elpais.com/tag/fecha/19800911>
(Consultat: setembre 2012)

La Vanguardia. *Hemeroteca* [online] Disponible a:

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1980/09/12/pagina-3/32900099/pdf.html>
(Consultat: setembre 2012)

2.5. Vídeos

Els documentals. Jordi Pujol, 80 anys. 2010. [online] Barcelona: TV3. Disponible a: <http://www.tv3.cat/videos/2971510> (Consultat: octubre 2012)

Jordi Pujol ¿Adiós España? 2012. [online] Barcelona: Salvados, La Sexta. Disponible a: <http://www.lasexta.com/videos/salvados/2012-marzo-5-2012030500018.html>

La nit al dia – Jordi Pujol. [online] Barcelona: TV3, 2005. Disponible a:
<http://www.tv3.cat/ptv3/tv3Searching.jsp?textBusca=JORDI%20PUJOL%20LA%20NIT%20AL%20DIA&categoria=videos&data=sempre&pagina=1>

Mas no gosa dir independència [online] Barcelona: Polònia (8x17), TV3. Disponible a: <http://www.youtube.com/watch?v=0OWhpAqp748>

Missatge del president Pujol amb motiu de la Diada Nacional. 1999. [online] Barcelona: La Generalitat de Catalunya. Disponible a:
http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriald=1353&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+1999&departament=&canal=&isRodesPremsa=true (Consultat: setembre 2012)

Missatge de cap d'any del president Pujol. 1999. [online] Barcelona: La Generalitat de Catalunya. Disponible a:
http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriald=1353&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+1999&departament=&canal=&isRodesPremsa=true (Consultat: setembre 2012)

Missatge de cap d'any del president Pujol. 2000. [online] Barcelona: La Generalitat de Catalunya. Disponible a:
http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriald=1352&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+2000&departament=&canal=&isRodesPremsa=true (Consultat: setembre 2012)

Missatge de cap d'any del president Pujol. 2003. [online] Barcelona: La Generalitat de Catalunya. Disponible a:
http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriald=1349&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+2003&departament=&canal=&isRodesPremsa=true (Consultat: setembre 2012)

Residuals o independents? O alguna altra solució? [online] Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 29 de març de 2011. Disponible a Internet:
<http://www.jordipujol.cat/ca/activ/conferencies/967>.

Roda de premsa balanç de l'any 1998: president Pujol i conseller Trias. 1998. [online] Barcelona: La Generalitat de Catalunya. Disponible a:
http://premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/multimedia/medies.do?idioma=0&galeriald=1387&galeriaNom=Rodes+de+premsa++Arxiu+1998&departament=&canal=&isRodesPremsa=true (Consultat: setembre 2012)

Annexes

1. Discurs d'investidura del 14 d'abril de 1980 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia

Honorable senyor President, senyores i senyors Diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer l'Honorable President del Parlament, i d'acord amb el que estableix la Disposició Transitòria Cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant d'aquest Parlament de Catalunya la meva candidatura com a President de la Generalitat als efectes de la qual, i sempre d'acord amb els mateixos termes estatutaris, sotmetré a la seva consideració i debat el programa de govern al qual penso ajustar la meva actuació per al cas d'obtenir-la confiança del Parlament, assenyalant també la composició del Consell Executiu al qual penso confiar sota la meva coordinació i direcció el govern de Catalunya. És sabut que la proposta de govern que jo personalment i en nom de Convergència i Unió els hauria volgut fer no és ben bé la que faré.

No em refereixo, òbviament, a les persones que constitueixen el Govern, sinó a la seva fórmula política. Però no ha estat possible, i per això Convergència i Unió assumeix amb plenitud la responsabilitat que el vot popular del dia 20 de març li va conferir, és a dir, la d'oferir al Parlament i al poble de Catalunya un programa i un equip de Govern. Un programa i un equip que han estat pensats i redactats tenint en compte, entre altres, dos factors.

El primer és que continua essent un **programa de centre esquerre**, tal com sempre l'hem defensat. El segon és que és un programa per a quatre anys. Estem oberts a totes les evolucions que el temps comporti, i, d'altra banda, Convergència i Unió, i jo mateix com a candidat, som conscients que el poder radica en el Parlament i que, per tant, podria ser que aquest, el Parlament, volgués imposar, mitjançant els instruments de control que l'Estatut de Règim Interior arbitri, un canvi en el govern del país. És més: ara mateix pot donar-se el cas que el Parlament rebutgi les nostres propostes, i no cal dir, és obvi, que acatarem sense reticències sempre les decisions del Parlament.

Però això són eventualitats que ja no depenen de nosaltres. El que depèn de nosaltres avui és presentar un programa fiable i políticament vàlid i un equip de govern solvent, i fer-ho pensant en termes de legislatura, és a dir, de quatre anys.

Perquè entenem que el país ha de superar l'etapa de la provisionalitat. Entenem que cal donar-li la confiança i la seguretat que existeix una voluntat d'atacar els seus problemes i d'atacar-los de debò, és a dir, amb decisió i amb perspectiva de temps.

No ens volem refugiar en les dificultats polítiques, evidents d'altra banda, del moment, per donar voltes als temes, per defugir els problemes, per posposar les coses, per fer veure que fem sense realment fer. Convergència i Unió, senyores i senyors Diputats, pretén, perquè aquesta és la seva responsabilitat, governar efectivament i efectivament atacar els problemes del país, evidentment d'acord amb el Parlament i sempre que el Parlament ens ho permeti.

La fermesa de la nostra política serà compatible amb uns criteris molt dialogants i molt oberts envers totes les forces polítiques catalanes. Ho hauria de ser, evidentment, per imperatius d'aritmètica parlamentaria, però ho serà també i sobretot perquè ho demana la nostra filosofia política. Convergència i Unió som bàsicament uns partits nacionalistes amb un **concepte globalitzador del nacionalisme**. És a dir, el nacionalisme comporta per a nosaltres una exigència de servei al conjunt de la col·lectivitat nacional. I som molt i molt conscients que nosaltres sols, ni que tinguéssim seixanta-vuit, setanta o setanta-cinc Diputats, no podríem construir Catalunya.

Ens cal, per tant, estar oberts a tots els suggeriments, a tots els apropaments i a totes,

dic a totes, les col·laboracions. Sobre aquest particular, crec convenient fer un aclariment: nosaltres, i ho hem dit prou clarament, no creiem convenient la continuïtat d'un Govern d'unitat. No vol dir que hi estiguem en contra per principi, Però no ho creiem convenient com a norma habitual.

En canvi, creiem que cal actuar, tant des del Govern com des de l'oposició, més amb sentit de país que amb sentit de partit. I això és una manera, una altra manera, evidentment, Però bé una manera també, d'intentar servir la totalitat del país i, per tant, d'actuar en termes d'unitat.

Però si la unitat en el Govern no és un model que ens resulti acceptable, creiem, en canvi, que hem de fer un gran esforç per tal de mantenir en aquests moments, en aquests moments d'institucionalització política de Catalunya, una unitat d'acció en allò que fa referència a la posició col·lectiva del país, de la posició col·lectiva de Catalunya, en la **negociació dels traspassos de serveis** i en la definició dels criteris bàsics que han de formar el contingut de les nostres lleis institucionals. En el programa que ara exposaré, aquest esperit dialogant que mirem de mantenir ha tingut ja alguns efectes. De fet, hi ha propostes i projectes que no són nostres, sinó d'altres partits o bé de sindicats, i que ells reconeixeran, n'estic segur, amb facilitat.

El nostre programa tindrà una altra característica: **serà un programa nacionalista**. Si vostès ens voten, votaran un programa nacionalista, un govern nacionalista i un president nacionalista. Votaran un determini: el de construir un país, el nostre. Votaran la voluntat de defensar un país, el nostre, que és un país agredit en la seva identitat. Votaran una ambició: la de fer de Catalunya no pas un país gran per la seva força material, que serà sempre limitada, sinó un país gran per la seva cultura, el seu civisme i la seva capacitat de convivència.

Finalment, el nostre programa ha estat preparat d'acord amb un criteri que per als nostres partits és bàsic: amb el criteri que no hi ha res pitjor que prometre el que després no es podrà complir; que no hi ha res pitjor que crear falses expectatives.

Pensem que no hem d'ocultar al país cap de les dificultats que hi ha, ni cap de les limitacions en les quals ens movem. I, sobretot, que no li hem d'ocultar que només ens en sortirem a través del rigor i de l'exigència en la nostra conducta ciutadana, a través del treball i a través de l'esforç.

És un programa redactat tenint present la recomanació que un gran compatriota nostre, en **Pau Casals**, ens va fer quan ens deia als catalans que hem de defensar sempre els nostres drets, però que no hem d'oblidar mai els nostres deures.

Hem de defensar, hem de reclamar, hem d'exigir els nostres drets, però hem d'explicar al país, sense por, quina és la situació real, què podem fer i que, de moment, no podem fer, i hem de demanar que cadascú compleixi els seus deures.

En una primera etapa, la nostra acció de govern es mourà en tres línies principals: la de la **institucionalització de Catalunya**, la de la **defensa de la catalanitat** i la de l'**economia**. En el primer terreny, ens proposem dur a terme dues coses: relançar la negociació dels traspassos de l'Estat i de les Diputacions i impulsar l'acció legislativa referent a l'organització bàsica del país, és propòsit del qui els parla, i del Consell Executiu que presento, mantenir en la Comissió Mixta de Traspassos Estat-Generalitat, pel que fa a la delegació catalana, una composició en que se sentin representades totes les forces polítiques catalanes.

Com he dit al començament de la meva intervenció és necessari mantenir una unitat bàsica d'actuació pel que fa a les qüestions que afecten la institucionalització del país, i en aquest sentit seria bo poder constituir un front unit en la negociació dels traspassos de competències. Aquesta, en tot cas, serà la línia inspiradora de la nostra actuació en aquest punt. I confiem, per tant, que en la negociació amb Madrid, de cara als traspassos

i a les seves valoracions, el Govern de la Generalitat podrà comptar amb el suport ple dels partits representats en aquest Parlament, la col·laboració dels quals, com he dit, i voldria subratllar-ho, pensem demanar de forma que no hi hagi motius vàlids perquè pugui ser negada.

Pel que fa als traspassos de les Diputacions a la Generalitat, que fa temps que estan paralitzats -tot i que hi ha una sèrie d'acords presos per les Diputacions catalanes, que venien a transferir les seves competències a la Generalitat-, pel que fa als traspassos de les Diputacions, dic, ens proposem prendre fes mesures necessàries perquè aquestes transferències es facin molt ràpidament.

Aquests traspassos afectaran la titularitat de les competències. Però és la nostra intenció que, fins que no s'aprovi la nova organització territorial i administrativa de Catalunya, aquestes competències, totalment o en part, puguin ser exercides, per delegació de la Generalitat, per les mateixes Diputacions, amb el fi de no allunyar totes aquestes funcions de les realitats comarcals que han de servir. Tot això representarà obrir una nova etapa d'actuació de la Comissió Mixta Generalitat-Diputacions, inspirada en idèntics criteris de representació que els assenyalats per a la Comissió Mixta Estat-Generalitat.

Serà aquest el punt de partida que, relligant amb la nova **Llei de Règim Local i d'organització Territorial de Catalunya** -de la qual parlaré més endavant- ens ha de permetre fer desaparèixer les actuals Diputacions, en tant que estructura de l'Administració local catalana.

Estic convengut, per les declaracions que conec de les diverses forces polítiques d'aquest Parlament, que totes elles voldran donar suport a aquesta política, d'una banda, de recuperació institucional catalana, i, de l'altra, de reforçament de les estructures locals i comarcals del nostre país. En aquest punt, per tant, i per resumir, diré que la nostra política perseguirà un triple objectiu: traspassar ràpidament la totalitat dels serveis i les competències de les Diputacions a la Generalitat; preparar la nova estructura territorial de Catalunya, i, mentrestant, utilitzar, sota ple control de la Generalitat, les estructures de treball de les actuals Diputacions.

He de dir, per acabar aquest tema, que creiem estar en condicions de relançar eficaçment la política de traspassos però, com els deia abans, per a això necessitem tenir, i confiem poder tenir, el suport massiu de tots els partits catalans. I com també els deia, procurarem que cap actitud sectària per part nostra faci difícil aquesta col·laboració de tothom.

Pel que fa a la legislació sobre l'organització bàsica del país, és a dir, tot allò que cal fer perquè el país funcioni d'acord amb la nova situació política, voldria fer unes observacions prèvies: estem en un règim Parlamentari; és, per tant, el Parlament a qui correspon la tasca de legislar sobre aquestes qüestions bàsiques institucionals.

Però hem de definir el paper que correspon al Consell Executiu, que té l'obligació d'impulsar l'acció parlamentària. I vull remarcar, en aquest punt de les relacions entre el Parlament i el Govern, que és el meu propòsit d'establir uns acords bàsics aportant dues grans qüestions. Per un costat, si bé el Govern està en condicions de presentar els pertinents projectes per a cadascuna d'aquestes lleis bàsiques institucionals, considera que haurien de ser elaborades del seu inici, totes o bona part d'elles, per una Ponència emanada de la Comissió pertinent d'aquest Parlament.

Creiem que així, en la mesura que ningú no protagonitzi la iniciació del procés legislatiu, tots plegats serviríem millor l'esperit que ha de marcar aquesta etapa legislativa que té una bona part de contingut institucional. No obstant això, respectem la sobirania parlamentària i la seva decisió i, per tant, si l'opinió del Parlament fos una altra, el Govern assumiria la responsabilitat d'iniciativa que també li correspon.

En un segon punt, es propòsit del Govern, que sotmeto a la vostra consideració, convenir

per a cada període de sessions el programa legislatiu; és a dir, sense cap mena de renúncia a la iniciativa legislativa que a uns i altres correspon, considerem que seria positiu, que seria molt positiu per al bon funcionament institucional, que es programessin els projectes legislatius que han d'entrar en el Parlament. En aquest sentit, el Govern pensa demanar al Parlament un debat a l'inici de cada període de sessions per fer conèixer el seu programa legislatiu i rebre els suggeriments que els diversos Grups parlamentaris li vulguin fer.

Dit això, i d'acord amb els principis que inspiren les anteriors manifestacions, considero que durant un període de sessions de, proposo, deu mesos, el Govern ha d'**impulsar un debat en el Parlament dels següents projectes de llei:**

Primer: *Reglament del Parlament català.*

Aquest reglament ha d'incloure un element de gran importància per a la futura estructura territorial de Catalunya, que és la iniciativa legislativa comarcal que l'Estatut reconeix. Puc avançar que el criteri del Govern serà d'inspirar el nou Reglament en les línies bàsiques del Parlament de l'any 32. En tot cas, ha de ser un reglament que permeti una actuació àgil i eficaç. Però sobre això no valdria dir res més perquè temo que a partir d'aquí les meves paraules podrien interpretar-se com una interferència en la sobirania del Parlament; que sigui el mateix Parlament que iniciï el procés que l'ha de conduir a dotar-se d'un reglament definitiu. En tot cas, el Govern, només d'una manera subsidiària, està disposat a presentar la seva proposta sobre aquest punt.

Segona llei, segon projecte: *Llei sobre Organització, Funcionament i Règim Jurídic del Govern i Administració de la Generalitat.*

És a dir, la llei que ha de regular les funcions de la Presidència, del Consell Executiu, del Parlament i dels Organismes Autònoms, així com les relacions entre ells. És el que l'any 32 se l'anomenà Estatut Interior de Catalunya. També aquí, com en totes les lleis del capítol d'organització bàsica, i per tant no em caldria ja repetir-ho, el Govern -tot anunciant el seu propòsit de defensar criteris que, bo i respectant les funcions i l'autonomia de cadascun d'aquests òrgans, assegurin un funcionament eficaç de la Generalitat-, el Govern dic, afirma la seva voluntat de mirar d'aconseguir una àmplia concertació, entre totes les forces polítiques.

Tercer projecte: *Llei sobre Patrimoni, Pressupost, Comptabilitat i Sindicatura de Comptes.*

Quart projecte: *Llei de Règim Local i Organització Territorial de Catalunya.*

Aquesta és també, i de manera especial, una llei de gran transcendència per al país. La revitalització de la vida local catalana i la seva adequació a la realitat comarcal en què s'integra reclama urgentment l'elaboració d'aquesta llei. Per al Govern que els presento seran característiques bàsiques d'aquesta organització les derivades de la Llei Municipal de 1934, degudament actualitzada per criteris d'eficàcia i racionalitat en la prestació dels serveis públics.

És evident -almenys aquest és el nostre criteri- que ens trobem en la necessitat d'una autèntica redistribució de competències en el marc nacional català. Moltes competències atribuïdes a la Generalitat hauran de ser redistribuïdes, hauran de ser assumides en un fort procés de descentralització pels òrgans locals i comarcals. En canvi, molts serveis locals requeriran una nova escala de gestió i planificació, que comportarà potenciar i agilitzar la mancomunitat de municipis.

Les comarques es configuraran com les unitats administrativa-polítiques de gran responsabilitat, ja que damunt d'elles haurà de descansar la política, precisament, la política de coordinació de municipis. Però aquesta organització no s'acaba aquí, i haurà de contemplar altres unitats i formes d'actuació que potenciïn l'eficàcia de la vida local.

M'estic referint a la necessitat de donar un **tractament globalitzador al fet metropolità**, que és un fet creador d'específiques necessitats i que la mancomunitat no sempre resol. I també s'haurà de contemplar el consorci com a figura administrativa idònia per a la coordinació de determinades activitats sectorials de les corporacions locals.

Però, en definitiva, hi haurà el que hi ha d'haver, que és una gran voluntat d'autonomia, d'enfortiment de l'autonomia local en tots els sentits, fins i tot en els financers. És obvi que els municipis han assolit progressivament serveis que no els eren propis, carregant els seus pressupostos per damunt de les possibilitats reals dels seus recursos. Aquest és un tema que s'hauria de resoldre en el marc d'una participació en els recursos financers de la Generalitat i de Estat.

Sobre aquest punt vull fer tres darreres, tres últimes consideracions. La primera és que el Govern, que en línies generals dona per vàlida la divisió territorial de 1936, defensarà en alguns casos concrets la necessitat de fer recurs al referèndum per a la fixació de límits comarcals. La segona és que la política territorial catalana ha de respondre a la voluntat de correcció dels equilibris territorials, demogràfics, econòmics, culturals i de tota mena que s'han d'instaurar a Catalunya. I la tercera és que el Govern que els presento no farà costat a les iniciatives que tendeixin a minimitzar la nostra competència en el camp de la regulació, del règim local que hagi de fer el Parlament espanyol. Aquesta ens afecta en una part mínima, que no condiciona la nostra actuació; i demanar des de Catalunya que es faci pel Parlament espanyol aquella llei, creiem que podria originar interpretacions i malentesos que el nostre Estatut no autoritza.

El **cinquè projecte** fa referència a la *Llei sobre la Funció Pública*. Pensem procedir al suport de la funció pública catalana, i per això cal amb urgència fer una llei sobre la funció pública. Aquesta urgència, aquesta urgent necessitat deriva del fet que en aquests moments hem de muntar, estem muntant, en tots els nivells i en tots els àmbits la nova Administració catalana, i cal fer-ha amb normes precises i ben definides, perquè, d'una banda, hem de donar estabilitat i independència als Funcionaris i, de l'altra, hem d'evitar la politització de la funció pública. Això, independentment de la qualitat típica de l'esperit de servei públic que hem de procurar i que estem segurs que tindran els funcionaris de Catalunya.

En aquesta línia, i ara fujo, m'aparto un moment de la línia estrictament legislativa, una de les primeres coses que el Consell Executiu es proposa fer és donar un gran impuls a l'Escola d'Administració Pública creada per la Generalitat provisional. En tot cas, volem subratllar una cosa: creiem que en gran part, en una gran part, l'èxit o el fracàs de la nostra autonomia dependrà de l'eficàcia i de la independència dels funcionaris catalans, i fem per tant una crida a totes les forces polítiques perquè ajudin a crear un clima positiu en aquest sentit. Fem igualment una crida a tots els funcionaris de Catalunya perquè se sentin responsables més que ningú de la tasca de fer funcionar el país, amb el benentès que hem de ser especialment sensibles a les seves justificades reivindicacions.

El **sisè projecte** fa referència a la *Llei electoral al Parlament de Catalunya*. Aquesta llei, òbviament, és de la més gran transcendència, i si la situo cap al final no és pas per disminuir-ne la importància, sinó simplement perquè no es podrà començar a discutir fins que no s'hagin aprovat algunes de les lleis que abans he esmentat, entre altres la de l'Organització Territorial de Catalunya. Almenys des de la nostra perspectiva, des de la perspectiva del qui els parla, aquesta llei, la de Règim Local i Organització Territorial de Catalunya, és prèvia, perquè, tot respectant plenament els principis democràtics de la representació proporcional, pensem defensar criteris comarcalistes en l'elaboració de la llei electoral.

I finalment, dues lleis potser no tan urgents, perquè igualment corresponen a aquest capítol de la institucionalització del país: hi ha la *Llei sobre el Síndic de Greuges* i la *Llei sobre Actualització de la Compilació del Dret Civil Català* de la qual parlaré més endavant.

I serà com a conseqüència de la política de traspassos i de l'aplicació, d'aquestes lleis institucionals catalanes que s'obrirà el procés que ens haurà de permetre concretar i mesurar l'abast de la revisió de l'Estatut, fins a abastar les màximes possibilitats del sostre constitucional. Això és el que ens proposem fer en el que n'he dit el camp de la institucionalització.

El segon gran camp de la nostra actuació és el de la **defensa específica de la catalanitat**. He dit abans que som un poble agredit en la seva identitat. És a dir, no som només un poble que vol recuperar les seves institucions polítiques; som un poble en perill de desnacionalització i també de ruptura interna profunda i radical.

No vegin en el que acaba de dir un signe de desànim. Catalunya és un poble del qual, com deia un de nosaltres no fa gaire, és un poble del qual a través de la història, els reis, els papes, els historiadors, els polítics i els sociòlegs i els estadístics han dit molts cops que ens havíem acabat, però que sempre hem tornat. I ara mateix estem tornant, estem superant un període difícil, d'amenaça mortal, i aquest Parlament mateix, aquest acte d'avui, en són la prova.

Però això no treu que si un objectiu prioritari ha de tenir un govern català, i molt més, evidentment, un govern nacionalista català com el que jo us presento, que si un objectiu prioritari ha de tenir és la defensa, l'enfortiment i la projecció d'allò que fa que, a través dels segles, Catalunya hagi estat Catalunya: la seva llengua, la seva cultura, l'evidència de la seva història, el sentiment i la consciència de col·lectivitat, la defensa dels seus drets polítics, la voluntat de ser.

Per tant, un dels objectius fonamentals del programa i del Govern que tinc l'honor de presentar en aquest Parlament serà la **normalització de la llengua catalana**. Actuarem fermament des d'aquest moment perquè el català sigui en la pràctica -i no solament com una afirmació de l'Estatut- que sigui en la pràctica la llengua pròpia de Catalunya. L'Administració, els serveis públics, els mitjans de comunicació, l'ensenyament i en general tots els àmbits de l'ús lingüístic ho han de fer evident.

És a dir, cal una política de normalització lingüística que evidentment, i ho vull subratllar, ha de ser respectuosa i no gens discriminatòria per a la llengua castellana, però que ha de ser eficaç i ha de ser de signe inequívoc i ha de conduir a una revitalització irreversible del català. I només aconseguirem la normalització de la llengua catalana si el seu ús esdevé predominant, tot convivint amb la llengua de l'Estat, oficial també a Catalunya, i, no ho hem d'oblidar, pròpia d'una bona part dels ciutadans de Catalunya. I això ho vull subratllar.

Donarem suport a les genuïnes expressions culturals d'aquest sector de la població de Catalunya, i la Generalitat garantirà a tots els ciutadans l'ús de la seva llengua, catalana i castellana, sense oblidar, però, que l'objectiu és d'aconseguir a través d'un procés que pot ser llarg, i que en tot cas ha de ser assumit lliurement i sense el més petit enfrontament, que, a Catalunya, la llengua i la cultura pròpies del país siguin les catalanes

Com a instrument d'aquesta política ens proposem crear uns serveis de normalització de l'ús oficial de la llengua catalana i d'assessorament lingüístic, com a instruments específics creats per una Llei de Bases d'Acció Cultural, i que pensem presentar en aquest Parlament amb el mateix paquet legislatiu que hem assenyalat en la part relativa a la institucionalització de Catalunya. Perquè tot és institucionalització, però l'enfortiment i la consolidació de la nostra cultura i la nostra llengua també ho són.

Aquesta llei ha de ser la base de la política nacional de defensa i enfortiment de la nostra cultura i de la nostra llengua. Hem de definir legislativament l'abast de l'oficialitat del català, hem de definir entre tots quines són les mesures que la Generalitat ha de prendre per a garantir l'ús de les dues llengües, del català i del castellà, per part de tots els ciutadans de Catalunya. I ens correspon, per tant, desenvolupar l'article tercer de

l'Estatut en l'esperit de convivència i de respecte que ens ha caracteritzat sempre, Però també en defensa de l'eficàcia de la definició comú oficial de la llengua catalana.

L'Estatut reconeix la competència exclusiva de la Generalitat en el camp de la cultura, i nosaltres durem a la pràctica aquest reconeixement esgotant totes les seves possibilitats legals. Ho farem, no pas exercint un nou dirigisme, que prou què n'hem patit, sinó a través de potenciar la llibertat de creació i d'expressió i de descentralitzar al màxim l'organització de la nostra cultura. I arribat aquest punt, vull expressar amb força una convicció profunda nostra i que el programa que els presento tindrà molt en compte en tot, i és que nosaltres creiem en la capacitat d'iniciativa del nostre poble.

En tot, en l'economia, en l'acció social, en la cultura. Ni la riquesa ni les formes més pròpies de relació d'organització social, ni la cultura de Catalunya no són principalment obra de l'Estat, sinó dels catalans. Catalunya ha estat feta pel treball i per la creativitat, pel treball i per la capacitat d'iniciativa dels catalans. I quan dic catalans, vull dir, ho recordo, tot i que probablement és innecessari en el meu cas, quan dic catalans, vull dir tots els homes que viuen i que treballen a Catalunya i que de Catalunya en volen fer el seu país i, sobretot, el país dels seus fills.

Des de la Generalitat caldrà, evidentment, prendre iniciatives, moltes. Però sobretot caldrà potenciar la capacitat del nostre poble de fer coses, la capacitat del nostre poble de crear. Això ho farem en el camp de la literatura, del teatre, del cinema, de la música i de les arts plàstiques, a través d'una política d'ajut, de premis i de suport a l'edició estrena, realització i exposició d'obres que potencii, en general, la producció editorial en català i faciliti la professionalització de l'escriptor en el marc d'una política teatral que afavoreixi la creació de companyies estables i que obri el camí a la creació d'un teatre nacional de Catalunya i d'una política cinematogràfica que, al costat de donar impuls a un cinema autòcton, faci hàbitud l'exhibició de pel·lícules estrangeres doblades o subtitulades en català; en el marc d'una política musical que, basada en la promoció de l'ensenyament de la música, aconseguixi alhora la seva extensió, a tot el país a través de grups corals i instrumentals, i tot plegat tenint com a base, tant com pugui, d'una banda, la promoció del més gran nombre possible de poblacions catalanes com a centres culturals i artístics i, de l'altra, la promoció de les entitats de caràcter popular, centres excursionistes, ateneus obrers, orfeons, esbarts, grups teatrals, cine-clubs, associacions recreatives, etc.

És a dir, totes aquestes institucions a través de les quals s'ha manifestat la creativitat del nostre poble i a través de les quals en els moments difícils el nostre poble ha respirat i ha sobreviscut. Ens proposem també de reprendre la creació o ajudar les iniciatives locals que actuï en aquest sentit; reprendre la creació, deia, de la xarxa de biblioteques, d'arxius i museus comarcals que va iniciar la Mancomunitat i que va continuar la Generalitat dels anys trenta.

No entro en el detall de moltes altres actuacions, però sí que vull assenyalar dos fets concrets per acabar aquest capítol. Un és que procurarem dur a terme una **política de projecció exterior de la política catalana**. Catalunya, Òbviament, no pot aspirar a ser un país internacionalment de primera fila en molts camps, però hi pot aspirar en el de la cultura i, sobretot, més específicament, en el de l'art, i convé que no desaprofitem aquesta força i aquesta capacitat de presència internacional.

De l'altre punt no puc deixar de parlar-ne tot i que és probable que se'n doni en alguns ambients una interpretació errònia i que s'atribueixi al que diré tota mena d'intencions. Em refereixo a la **unitat lingüística i cultural del Principat, del País Valencià i de les Illes**. Quedi clar que no dono a aquestes paraules cap intencionalitat política. Quedi clar que no parlo ni el Consell Executiu parlarà mai dels plantejaments polítics valencians i balears o del problema de la bandera, per exemple.

No plantejo res d'això, però la Generalitat de Catalunya no pot ser menys en la defensa de la llengua, que és la seva obligació defensar-la, no pot ser menys que l'Acadèmia de

la Llengua Espanyola. I per tant hem d'afirmar aquesta unitat lingüística i cultural del Principat, del País Valencià i de les Illes; i hem de dir que la llengua de Catalunya, la llengua que es parla a Figueres, a Reus i a Tàrraga, es defensa a Reus, a Figueres i a Tàrraga i a Barcelona, però també es defensa a Xàtiva i es defensa a Ciutat de Mallorca; i no podem oblidar que hi va haver moments en què qui més va defensar la nostra llengua varen ser un noi de Xàtiva i una noia de Mallorca.

Per tant, amb ple respecte i sense cap anim d'intromissió en res, el Consell Executiu procurarà mantenir una **relació cultural viva amb les terres germanes** del País Valencià i de les Illes.

2. Discurs d'investidura del 29 d'abril de 1984 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia

Molt Honorable senyor President, senyores i senyors Diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer el Molt Honorable President del Parlament i d'acord amb el què estableix la disposició transitòria cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant aquest Parlament de Catalunya la meva candidatura com a President de la Generalitat; a aquests efectes, i sempre d'acord amb els mateixos temes estatutaris, sotmetré a la seva consideració i debat el programa de govern, al qual penso ajustar la meva actuació pel cas d'obtenir la confiança del Parlament.

Però abans d'entrar en la presentació del programa, vull congratular-me per la consolidació de la democràcia, de l'autonomia i del procés de recuperació Nacional de Catalunya. Va acabar amb normalitat la primera legislatura, la Generalitat va convocar eleccions i s'ha iniciat, amb la sessió del dia 17, la segona legislatura autonòmica. I avui, per segona vegada, un candidat a la Presidència de la Generalitat ve a presentar al Parlament el seu programa de govern. Tot això no havia passat mai, i això sol significa, ja **un fet històric de gran transcendència** i molt positiu.

També abans d'exposar el programa, crec del cas fer uns comentaris de caràcter general. El primer és que durant quatre anys el Govern que jo he presidit ja ha aplicat un programa. És lògic que el programa que ara els presentaré per a la segona legislatura no sigui fonamentalment diferent del de la primera; per això, en el curs d'aquest discurs hauré de fer freqüents referències a l'acció de govern del període anterior. El segon comentari ha de ser un recordatori del que deia jo mateix fa quatre anys en el meu discurs d'investidura. Deia: si vostès ens voten, votaran un programa nacionalista, un govern nacionalista i un president nacionalista.

Votaran un determini: el de **construir un país, el nostre**. Votaran una voluntat: la de defensar un país, el nostre, agredit en la seva identitat. Votaran una ambició, la de fer de Catalunya no pas un país gran per la seva força material, que serà sempre limitada, sinó un país gran per la seva cultura, el seu civisme i hi seva capacitat de convivència. Crec que durant aquests quatre anys hem actuat d'acord amb aquestes afirmacions. Algú podrà creure que algunes decisions nostres al servei, justament, de la identitat nacional catalana haurien d'haver estat diferents, que no foren prou encertades; això és discutible, és clar, però el nord constant i principal de la nostra acció ha estat la defensa de Catalunya i de la seva identitat, i ho continuarà essent.

És a dir, refermo la meva convicció que Catalunya és una nació i **que tingui dret que sigui reconeguda** la seva personalitat en el terreny cultural i lingüístic, com políticament i institucionalment. Reitero la meva voluntat què això es faci en el marc de la Constitució, així com que Catalunya sigui un factor d'estabilitat i de progrés per al conjunt d'Espanya, i expresso amb especial força el meu determini que tot això es faci per vies de **diàleg i d'entesa**, dintre i fora de Catalunya, així com el meu convenciment que la convivència ciutadana dintre de Catalunya ha de ser la preocupació més dominant per a tots nosaltres, i, d'una manera especial, per els que explícitament ens reconeixem en el

nacionalisme.

I concretament en un nacionalisme no basat en l'abstracció o en un romanticisme històric, sinó en un concepte global del que Catalunya ha estat en la història i es avui en el present, amb tota la seva complexitat i el seu pluralisme. I és aquest component nacionalista, bàsic en el meu pensament polític, el que més que cap altre em fa dir, com a tercer comentari previ, que malgrat disposar de majoria absoluta buscaré la col·laboració del màxim possible de forces polítiques i socials. Deia també fa quatre anys, quan parlava només en nom de 43 diputats: Som molts i molt conscients que nosaltres sols, ni que tinguéssim 68 diputats - és a dir, la majoria absoluta-, no podem construir Catalunya.

Avui en tenim 72 i dic el mateix. Per això en l'anterior legislatura jo mateix vaig proposar que determinades lleis es fessin per una ponència del Parlament. D'aquesta manera s'assegurava la presència de tots els grups i de totes les opinions. I també per això es va procurar que moltes altres lleis fossin aprovades per consens i que en les Comissions Mixtes tots els grups hi fossin representats. Doncs bé, ja des d'ara anuncio que durant aquesta legislatura mirarem de fer el mateix, ja sigui a través de ponència conjunta o per la col·laboració directa del Govern amb els grups polítics.

Avenço alguns grans temes en que procuraré aconseguir aquest ampli acord: **la llei d'ordenació territorial, la de la funció política, la d'administració local, la llei electoral**. I hi afegeixo activitats no pròpiament legislatives, com tot el que fa referència a la seguretat ciutadana. Naturalment, el fet de disposar de majoria absoluta confereix una especial responsabilitat. I un aspecte d'aquesta responsabilitat pot ser, arribat el cas, l'obligació de fer valer aquesta majoria absoluta, perquè l'electorat ha donat un mandat, un mandat que no es pot defugir. Però interpreto aquest mandat en el sentit de creure que, abans de fer valer simplement la força dels vots cal intentar aconseguir en els temes més importants un consens al més general possible.

Finalment, el quart comentari previ és que, d'acord amb un criteri que sempre he mantingut, que sempre he mantingut, he procurat fer **un programa realista**, sobretot un programa que no prometi el que després no es podrà fer. No m'apartaré d'aquesta norma de conducta, de dir la veritat al país i de no prometre el que crec que no podem fer. Durant quatre anys he explicat al poble de Catalunya que la crisi seria llarga, que l'atur encara ho seria més, que l'autonomia catalana tenia i tindria certes limitacions importants, que no podríem resoldre ràpidament determinats problemes, per exemple, el deficient funcionament de l'assistència primària, etcètera. He dit i repetit coses com aquestes, poc falagueres.

Ho continuaré fent, sempre que calgui. Avui mateix, en algun punt ho hauré de fer. Perquè, només sabent la veritat, el país pot reaccionar i es pot salvar. I, només reclamant de cadascú l'assumpció de les pròpies responsabilitats, podrem anar endavant. No cal que els digui que al primer al qual cal exigir aquesta assumpció de responsabilitats és al Consell Executiu. Això era i és i serà feina meva, serà feina dels Consellers i serà feina molt principal d'aquest Parlament que, sens dubte, durà a terme amb la mateixa eficàcia que va demostrar l'anterior Parlament. Fets aquests comentaris previs, passo a un primer punt concret del programa que presento a la seva discussió i eventual aprovació: el de **l'aplicació de l'Estatut**.

Durant aquest temps hem dedicat una atenció preferent a l'aplicació de l'Estatut, que es troba en una fase avançada, i això permet a la Generalitat d'incidir ja substancialment en la societat catalana. Però cal dir que des de fa un temps **el procés de traspassos està sensiblement encallat** i que, a més, hi ha per part de l'Administració central una acció molt persistent d'erosió i d'interpretació restrictiva de les nostres competències.

Dic això, en primer lloc, perquè aquest fet obliga que una de les nostres primeres accions sigui plantejar al Govern central el tema del concepte d'autonomia. Ja he dit alguns caps que des de la sentència de la LOAPA, de l'agost del 1983, hi ha com una perplexitat en

matèria autonòmica per part del Govern central. Però és una perplexitat que juga en contra nostra per dos motius: perquè quan no sé sap ben bé que fer, quan falla la reflexió, la idea articulada, s'imposa l'instint, i l'instint de la classe política espanyola és centralista. I es pot comprendre que ho sigui perquè ho ha estat durant segles. I, a més, en una situació d'atonía o d'indefinició política s'imposa també el criteri burocràtic, que és més centralista encara. Vaig anunciar al President del Govern el meu desig d'entrar a fons en aquesta discussió amb ell. Si no aturem l'actual procés d'erosió, fet a base de petits rosecs de les nostres competències, ens podem trobar d'aquí a un temps amb un Estatut molt disminuït.

Aquestes accions, basades en lleis ordinàries, però molt també en ordres i altres actes administratius menors, i basades també en la pura, simple i sistemàtica ignorància que hi ha un Estatut d'autonomia, poden arribar a resultar més perilloses que les lleis de bases, que, almenys d'entrada, són sempre també molt restrictives, però sobre les quals la discussió sol ser- amb l'Administració central-, més franca i oberta i, sovint, més positiva. Una altra iniciativa a prendre immediatament és intentar accelerar els traspassos.

Com abans deia, fa temps que van molt lentament. Fins i tot traspassos aprovats de fa mesos, com els d'universitats i de cambres agràries, encara no han estat publicats en el Butlletí Oficial, i hi ha una negativa total a parlar de traspassos tan importants com el de l'INEM, el de la recerca i el de les obres hidràuliques. Vull recordar que a primers del 1983 la Comissió Mixta va prendre l'acord d'enllestir tots els traspassos abans del 31 de juliol de 1983. Aquest acord no s'ha complert i atenent al que diu la sentència de la LOAPA, segons la qual els acords de les Comissions Mixtes obliguen l'Estat, podríem presentar recurs d'inconstitucionalitat. És a dir, no ens caldria esperar a l'acabament del període de sis anys que preveu l'Estatut.

El meu propòsit no és fer-ho, almenys mentre no es demostrï la ja definitiva negativa per part del Govern central, però hem d'aconseguir **modificar l'actitud actual del Govern central**. S'imposa, per tant, una conversa a fons amb ell, amb el Govern central, sobre el concepte d'autonomia. No es tracta només ni principalment de discutir aquesta o aquella competència com de saber quina idea de l'autonomia té el Govern central. I fins i tot és tracta d'escatir qui és el seu grau actual de sinceritat autonòmica. Per temperament jo sóc més aviat optimista, i, per l'obligació que es desprèn de la funció de President, he subratllat sempre més el que era i és positiu en les actituds del Govern central que el que és negatiu.

Però la meua responsabilitat també m'obliga a dir que s'adverteix en molts llocs i en moltes accions tant del Govern com de l'Administració el que jo en deia, en una carta dirigida al President del Govern, la nostàlgia de la LOAPA. Els llegiré alguns fragments d'aquesta carta, datada del 7 de maig, perquè els situaran en el que era i és la meua visió de l'actual moment autonòmic i alguna iniciativa que volia prendre: "Pero aun siendo todo esto muy importante - m'havia referit a temes concrets-, lo que más me interesa es tener una conversación larga sobre el fondo de la actual política autonómica del Gobierno central. Creo sinceramente -y vea en mis palabras, señor Presidente, una actitud dialogante y comprensiva, no un ánimo polémico- que en la política autonómica actual hay una cierta perplejidad, un cierto titubeo. Por lo menos yo no acierto a ver exactamente su intención. A menudo, por ejemplo, se dice que las Autonomías no se pueden hacer con fotocopia, o incluso oficiosamente se afirma que las Autonomías históricas deberían ser diferentes. Al poco tiempo las mismas o parecidas personas proclaman la necesidad de una total homogenización autonómica".

Un altre paràgraf: "Señor Presidente: no quiero en modo alguno iniciar esta segunda Legislatura autonómica amparado en actitudes defensivas, ni atento a temas menores o anecdóticos, ni desde posiciones de recelo."Tampoco podemos iniciarla sobre bases ambiguas y contradictorias, o sobre la nostalgia que en algunos sectores importantes de la administración y del Gobierno centrales se sigue sintiendo por la LOAPA. Permítame que con franqueza y cordialidad me exprese así".

Un altre paràgraf: "Nosotros no fuimos en su día defensores del Estado de las autonomías. El espíritu de consenso, el sentido de responsabilidad y la voluntad de solidaridad nos condujeron a su aceptación. A su aceptación entonces y a su defensa ahora. Pero siempre sobre la base que no representaría recorte de las aspiraciones autonómicas catalanas, tal como las recoge el Estatuto. Usted y yo, señor Presidente, hemos actuado muchas veces de acuerdo con este espíritu. Me complace constatarlo, y a menudo lo he dicho públicamente, Pero en general la acción del Gobierno, y todavía más de la Administración, no se inspira en este criterio".

Un altre paràgraf: "Usted sabe, señor Presidente, que el autonomismo no es fruto en Cataluña ni de un programa político, ni de una coyuntura, ni de una táctica. Es algo mucho más profundo. El nacionalismo catalán de una forma u otra informa toda la política catalana y alienta su reivindicación. Afortunadamente es un nacionalismo abierto, integrado en el conjunto español, convivencial y pacífico. Pero no por ello deja de representar algo que requiere un tratamiento no mecánico y juricista".

I un darrer paràgraf: "Como puede usted ver en esta ocasión no pretendo hablar principalmente de temas concretos, sino del meollo de la cuestión. Realmente, ¿qué clase de autonomía va a haber en España? ¿Cual va a ser la autonomía catalana? La personalidad diferenciada de Cataluña dentro de España, ¿cómo quedará finalmente reconocida? Y, por supuesto ¿como puede Cataluña incrementar su aportación al quehacer común español?"

Aquesta era la meva posició, aquesta és la meva posició en aquest punt bàsic, que he de completar de tota manera amb algunes consideracions més. I una d'elles és que l'aplicació de l'Estatut no és només un problema de transferències i de defensa jurídica de competències. És un problema, també, d'**utilització a fons de les competències** i d'actuar eficaçment en el camp d'aquestes competències. Això requereix, entre altres coses, una bona administració, autonòmica. Durant quatre anys hem creat l'administració pública catalana.

A partir del nucli inicial de la Generalitat provisional, que fou de gran i ajut, i a cavall de les successives transferències la Generalitat ha anat creant una administració política important i que funciona. L'aprovació a Madrid, en un futur ja no llunyà, de la Llei de bases de la funció pública oferirà el marc dintre del qual la Generalitat -tant el Parlament com el Govern - podrà perfeccionar aquest procés de creació de l'Administració pública catalana.

Després els en parlaré amb més detall. L'Estatut i l'Autonomia, i la seva aplicació, depenen -deia- de les competències, de la seva adequada utilització i d'una bona Administració. Però **depenen també de les seves finances**. Per tant, parlem-ne, de les finances autonòmiques. Per començar reitero que haurà estat bo, que serà bo i correcte al tancament dels exercicis del 1981, 82 i 83, i, com és obvi, sempre dintre dels marges d'endeutament aprovats pel Parlament.

Pel que fa la Seguretat Social, la incògnita que encara subsisteix és la quantitat que finalment l'Institut Català de la Salut percebrà corresponent al 1983. Com molts de vostès saben, hi ha pendent encara per aquest concepte una darrera quantitat. Però, en canvi, com a mostra especialment palesa dels problemes que hi ha, pensin que el Consell Executiu no ha pogut, ni podrà en un futur immediat presentar el Projecte de Pressupost del 1984 perquè, a hores d'ara, el Govern central encara no ha presentat al Congrés del projecte de Llei que fixa els percentatges de participacions de les diverses Autonomies en les inversions de l'Estat.

I recordin que el Parlament català, a fi d'evitar l'aprovació d'un pressupost en el qual la partida d'ingressos fos incerta, va aprovar una Llei segons la qual el Consell havia de presentar el pressupost un cop aprovada a Madrid la Llei dels percentatges. Per tant, ja quasi és segur que enguany **farem més una liquidació de pressupost** que no pas un

pressupost pròpiament dit, i que tot just el pressupost del 85 podrà ser fet, esperem-ho, en el moment i en la forma deguts. Pensen que, a més, l'estancament d'aquests temes en el Ministeri té un altre inconvenient, i és que no poden fer-se els anomenats plans econòmics regionals, cosa que, en el nostre cas, seria desitjable poder fer aviat.

Però, durant els propers mesos, la Generalitat no solament haurà de defensar la participació catalana en la Llei de percentatges sinó que també haurà de reclamar una **revisió de la LOFCA**, que s'està veient que és una Llei molt dolenta i molt injusta envers Catalunya. D'ultra banda, a finals del 1985 es complirà el termini en el qual podem plantejar la revisió de les clàusules financeres de l'Estatut, d'acord amb el que estableix l'article 45, que avança ja alguns dels criteris que s'hauran de tenir en compte: renda, població, esforç fiscal, entre al tres. Si, a això, vostès hi afegixen que persones molt autoritzades del Ministeri d'economia reclamen ben públicament i obertament la modificació, del finançament de les autonomies en un sentit restrictiu, vostès comprendran tota la importància del futur immediat pel que fa a les finances de la Generalitat.

El **perill d'involució autonòmica**, que fa temps que denuncio, es pot fer realitat, entre altres camins, pel de l'ofegament econòmic. En un futur molt breu penso demanar l'opinió i la col·laboració de totes les forces polítiques sobre aquest tema. No em penso, per tant, pronunciar sobre si ha arribat el moment de la revisió de les clàusules financeres de l'Estatut -demanarem o no el règim de concert, tot i que jo personalment en sóc partidari. Només després d'una àmplia discussió aquí, entre nosaltres, i a Madrid, podem definir exactament la nostra posició. Però sigui quina sigui aquesta posició vull fer avinent al Parlament i a totes les forces polítiques que, en això, correm un gran risc i que caldrà potser enfrontar-s'hi amb el màxim suport possible.

Per acabar aquest capítol, vull fer un petit parèntesi i introduir una preocupació suplementària. L'administració central tendeix cada cop més a plantejar-se molts temes d'incidència territorial en uns termes que ells qualifiquen de racionalitat econòmica, però que sistemàticament sempre perjudiquen Catalunya o trenquen la seva unitat.

El cas de la Telefònica és especialment clar i escandalós per la forma absolutament desconsiderada com es va dur a terme. El projecte de mercats d'origen n'és un altre. **Diverses actuacions en matèria de política industrial han estat molt contràries als interessos catalans.** Cal posar tots aquests temes - també aquests-, i d'altres, sobre la taula, perquè són massa coincidents. Malgrat tot això, l'Estatut és una eina important per construir Catalunya, i el poble de Catalunya reclama que en fem ús plenament i eficaçment. Aquesta ha estat la meva norma durant l'anterior legislatura.

És més, de fet, més d'un cop la Generalitat ha assumit responsabilitats que no eren ben bé nostres. Responsabilitats en les quals hem actuat per iniciativa política i per capacitat de convocatòria social, tant o més que per estricta competència. Vostès m'han sentit a dir més d'un cop, des d'aquesta mateixa tribuna, que en un cert sentit tot el que passa a Catalunya és competència de la Generalitat. Doncs bé, el meu propòsit és continuar la política dels quatre anys anteriors, però amb canvis importants de prioritat i amb un més fort accent de millora i perfeccionament.

Permetin-me, per tant, tot i que pugui ser un pel carregós, una breu referència a la política practicada durant la darrera legislatura. En primer lloc, consolidació de l'autonomia, aplicació de l'Estatut, creació d'una Administració autonòmica. Ja n'he parlat.

En segon lloc, **una política intensa de creació d'infraestructures:** carreteres, ports, transports, etcètera. No els cansaré amb dades i detalls, entre altres coses perquè aquesta ha estat una feina prou important, prou coneguda i, fins i tot, reconeguda. S'ha treballat molt intensament també en la creació d'equipaments socials al servei d'una política de benestar social: escales, guarderies, instal·lacions esportives, residències per a gent gran, biblioteques, etcètera. Tot això fet amb el criteri d'atendre les necessitats

reals i amb voluntat d'equilibrar el país, tant socialment com geogràficament.

La política de benestar social s'ha complementat amb una acció de **modernització general del país**, que s'ha iniciat, tot just, tant en el camp de l'ensenyament, per exemple, com en el de la nostra indústria i, en general, de la nostra economia. Dic que s'ha iniciat, perquè molts cops el més urgent durant aquests anys ha estat l'acció purament quantitativa. Per exemple, abans s'han hagut de fer noves aules escolars que no introduir el vídeo o la informatització a l'ensenyament. A partir d'ara s'hauran de continuar fent aules escolars, però l'objectiu de millorament i perfeccionament haurà de primar més que no pas abans.

En el camp econòmic, durant aquests quatre anys **s'ha estimulat la inversió pública** directament, és a dir, la pròpia de la Generalitat, i indirectament, és a dir, la que la Generalitat ha pogut provocar i facilitar per al tres organismes públics o privats. I s'ha donat el màxim suport possible a la inversió privada i a les empreses privades, perquè sempre hem cregut que assegurar la viabilitat de les empreses és l'única manera de lluitar eficaçment contra la crisi i contra l'atur.

Ja són coneguts els mitjans que hem utilitzat, des dels **acords amb les Caixes** per incrementar el crèdit als ajuntaments fins als avals a empreses o la intervenció en la política de **reconversió industrial**, que en alguns sectors va poder ser molt efectiva. Passant al camp de la llengua i de la cultura, la política del Govern de la Generalitat durant la passada legislatura ha estat la de facilitar la recuperació i la generalització del català, i a això està ajudant molt un dels fets més reeixits de l'anterior legislatura, un dels orgulls, un dels grans orgulls, no solament de l'anterior legislatura, sinó que, jo crec que de la política moderna de Catalunya; **la Llei de Normalització**, aprovada per unanimitat pel Parlament.

També és bo recordar que l'objectiu del Govern de la Generalitat ha estat el d'aconseguir el real i efectiu **coneixement i ús de les dues llengües** per tats els catalans a través de l'acció a l'escola i de tots els elements de formació dels joves i dels infants, i no a través d'una acció segons com difícil sobre les generacions adultes. Vull recordar, com a judici positiu d'aquesta política, la Resolució que el Parlament de Catalunya va votar fa uns mesos, sense cap vot en contra, segons la qual la política lingüística del Govern de la Generalitat no havia incidit negativament en la convivència ciutadana, convivència ciutadana que ha estat sempre un objectiu prioritari per a mi, que ho fou del Govern anterior, i que ho seria del futur, si vostès em donen la confiança. Sempre el catalanisme polític ha donat una gran importància a l'acció cultural.

El Govern de la Generalitat ha dut a terme una política d'infraestructura cultural i d'estímul i d'**impuls de les iniciatives culturals**. Ho hem fet sense dirigisme, i en això i en tot hem jugat la carta del reforçament i del protagonisme de la societat civil, d'acord amb el que de sempre ha estat el nostre pensament polític i social. Finalment, durant aquests quatre anys, el Govern de la Generalitat ha procurat orientar la societat catalana en un sentit d'obertura. Des de la preocupació per l'**ensenyament de llengües estrangeres**, fins a l'estímul de les **iniciatives exportadores**; des de la presentació, sempre que hem pogut, de la cultura catalana arreu del món, fins a la presència en activitats polítiques de caràcter: internacional, especialment europees. Tot són exemples il·lustratius d'aquesta política que neix de la convicció que Catalunya tant podria perdre pes per dilució de la seva identitat com per tancar-se en la seva closca.

En molt poques paraules, això ve a ser un resum del que ha estat l'acció de govern i jo he fet—i dispensin aquesta digressió— perquè, en línies generals, serà continuada durant la present legislatura, però com els he dit, amb accents nous i prioritats noves. Un primer accent que no és pròpiament nou però si que ha de ser més intens, serà el de la **innovació i la modernització de la nostra societat**. No superarem la crisi econòmica sense innovació i la modernització, ni mantindrem un bon nivell de desenvolupament econòmic i social, i no defensarem bé la nostra identitat com a poble, si no som un poble modern.

Pensem per parlar només de camp econòmic- que a la dècada dels noranta, la producció de bens i de riquesa serà mol alta i feta amb més esforç que no pas ara. Una part important d'aquests béns seran nous productes, avui poc o gens coneguts, i hauran aparegut noves activitats, molts d'elles en el camp de l'anomenada economia posindustrial o del camp dels serveis socials. Serà una societat nova, completa i més sofisticada que la d'avui. Haurà estat un canvi important, i positiu. I , sempre que hi ha canvis importants, només els qui saben adaptar-se els qui saben ells també canviar, mantenen les seves posicions o en guanyen.

Aquest és el gran repte de la nostra societat. El procés que condueix aquest nova situació és alhora el procés de superació de la crisi. Catalunya pot fer aquest procés, tenim cartes, cartes importants, tenim capacitat, però hem de reforçar la nostra capacitat tècnica i cultura, i hem d'anar creant la modernitat que aquest procés requereix.

Permetin-me anomenar algunes iniciatives a prendre, o a continuar- algunes només- en aquest línia de modernització o d'innovació: la informatització en l'ensenyament, la difusió de coneixements informàtics entre els adolescents i els joves, estimular les vocacions científiques entre la joventut, incrementar l'aprenentatge de llengües estrangeres, subvencionar les innovacions tècniques, industrials agràries, facilitar els contactes del nostre món intel·lectual i cultura amb les iniciatives més interessants d'arreu del món. Donar més impuls a l'acció ja engegada de suport a la recerca, etcètera. Un llarg etcètera.

Una primera prioritat, per tant: la de la innovació i la de la modernització. Però no es tracta de fer un país molt modern però inhumà i només productivista: es tracta de **fer un país de progrés** i , alhora, d'humanitat, de benestar i de convivència, capaç de promoure els seus ciutadans i en el qual tothom tingui cabuda. Per tant, aquest procés de recuperació i de modernització ha d'anar acompanyat de dues altres línies d'acció, dues altres línies d'acció. La del **benestar social** i la de l'**ajut als qui** la crisi i, a voltes, el mateix procés de recuperació deixin **marginats**.

Què s'entén per benestar social? S'entén tot aquell conjunt d'actuacions i de serveis tendents a **satisfer les necessitats socials bàsiques** de les persones, i que molt sovint no poder resoldre individualment o amb els seus propis recursos; s'entén proveir la societat de tot allò que cal a l'home per tenir la base a partir de la qual pot viure dignament i desenvolupar-se personalment. La salut i l'ensenyament, la cultura i l'esport, l'habitatge i les pensions i altres serveis d'aquest tipus són part del conjunt d'aspectes que val que l'home tingui resolts per poder tenir el nivell de vida, la seguretat i la formació que necessita i als quals té dret. Doncs bé, l'acció en tots aquests camps, que fou molt important durant els anteriors quatre anys, serà continuada.

No faré ara - seria molt prolix- una explicació detallada de projectes ni dels canvis a introduir en la política de benestar social en general. M'aturaré només en dos punts. Un d'ells fa referència al camp de la salut. Durant els darrers anys, hi ha hagut una millora evident del nivell hospitalari a Catalunya, tant pel que fa als hospitals de l'Institut Català de la Salut com a la majoria dels concertats. També hi ha hagut processos en la promoció de la salut; en canvi continuem tenint una mala assistència primària. Millorar-la serà un dels objectius prioritaris del Govern.

No puc comprometre'm que en quatre anys la millora sigui suficient. En quatre anys **no hi haurà ni prou temps ni prou diners per a completar tot aquest procés**, però es pot fer -i el farem - un bon tros de camí. Els centres d'assistència primària actualment en construcció i d'altres que es faran, i la introducció de l'assistència jerarquitzada, seran els dos elements principals d'aquesta acció. He d'afegir una cosa en aquest capítol de la sanitat, de més contingut polític: a Catalunya tenim un sistema sanitari que no es dona -o que es dona poc- a la resta de l'Estat i que es pot qualificar de mixt. Tenim llits públics, però també molts de concertats, ja siguin d'hospitals privats, o d'hospitals diguem-ne de patronats o de mútues. Entenc que aquest sistema mixt respon a una bona tradició, que

ha estat i que és eficaç, que encaixa amb el nostre criteri de societat civil i que, per tant, ha d'ésser conservat.

De fet, durant els quatre anys precedents s'ha procurat alhora incrementar la xifra de llits de l'Institut Català de la Salut i millorar el seu servei, però també consolidar el sector concertat, al mateix temps que se li exigia un determinat nivell assistencial. I, com a conseqüència de tot això, sóc defensor, no solament de la lliure elecció de metge, que, sigui dit de passada, a Catalunya existeix exactament igual com a la resta de l'Estat, sinó de la lliure elecció del sistema. És a dir, crec que un malalt de la Seguretat Social hauria de poder triar entre anar a un llit de l'Institut Català de la Salut o a un hospital concertat, però no pròpiament de l'Institut Català de la Salut.

Això no depèn de nosaltres, però serà defensat en les nostres converses amb el Ministeri i amb el Govern central, i, en tot cas, és una explicació del per què crec que la política del Govern de la Generalitat ha de perseguir el manteniment del sistema mixt que tenim a Catalunya. L'altre punt del qual em vull aturar és el de l'**ensenyament**. Cal introduir en aquest camp -ja ho he dit- més esperit de modernitat i més exigència de qualitat.

Però pel que fa la construcció d'aules escolars -que cal continuar-, he de dir que, durant els anteriors quatre anys, la prioritat s'ha centrat sobretot a EGB - també s'ha treballat, però no tant, a BUP i a Formació Professional. Durant els propers quatre anys, en canvi, l'accent s'haurà de posar més a Formació Professional i a esmenar el dèficit que hi ha de formació permanent d'adults. I també aquí he de referir-me al model mixt de l'ensenyament, i el podria defensar amb paraules molt similars a com ho he fet en el cas de sanitat.

Crec que la Generalitat ha ajudat molt que el tema tan difícil -hi ha ajudat molt- i potencialment conflictiu de l'ensenyament públic i del privat tingués a Catalunya, darrerament, un tractament serè, dialogant i constructiu. En tot cas, també aquí em proposo de continuar defensant un sistema mixt que respon a la nostra tradició, a l'exigència d'eficàcia i de bon servei i al nostre concepte de societat civil. Innovació, modernitat, benestar social ...

Leer más: <http://www.lavanguardia.com/19840429/54067482120/discurso-de-investigacion-de-jordi-pujol-ii-legislatura-29-de-abril-de-1984.html#ixzz26UE8ell4>

Síguenos en: <https://twitter.com/LaVanguardia> | <http://facebook.com/LaVanguardia>

3. Discurs d'investidura del 29 de maig de 1988 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia

Molt Honorable senyor President, senyores i senyors diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer el Molt Honorable President del Parlament, i d'acord amb el que estableix la disposició Transitòria Cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant d'aquest Parlament de Catalunya la meua **candidatura com a President de la Generalitat**, i a aquests efectes, i sempre d'acord amb els mateixos termes estatutaris, sotmetré a la seva consideració i debat el programa de govern al qual penso ajustar la meua actuació en cas d'obtenir la confiança del Parlament.

Per més que aquest sigui el debat d'investidura de la nova legislatura, no podré deixar de fer referència als programes i a l'hora de govern de Convergència i Unió durant els vuit anys anteriors. Però, per altra banda, el que ja s'ha aconseguit, **els problemes nous que han sorgit, i també el fet de tanta transcendència com la integració europea i la evolució tecnològica** -cada cop més evident- obliguen a fer **plantejaments nous**. A més d'això, l'estructura del meu discurs també serà diferent, i no ho serà pas per ganes de fer les coses diferents, sinó per subratllar millor quina és l'estructura i la vertebració de la nostra concepció política i social.

És més, sóc conscient que l'estructura del meu discurs d'avui no és, potser, la més

adient per presentar un programa de govern detallat -me n'excuso per endavant amb la confiança que en el conjunt del debat, avui i demà tot el que calgui precisar podrà ser precisat. Però, com us deia, més que en una llista de projectes, vull basar el meu discurs d'avui en conceptes i línies generals d'actuació, vull subratllar els principis inspiradors de la nostra política. Per tant, els presentaré el nostre programa per a aquesta legislatura a l'entorn de tres fets bàsics que són: **la nació, la societat i les persones.**

Els parlaré de la nació, de la nostra nació, de Catalunya. No caldria, potser, perquè ho he fet molts cops, però un discurs d'investidura és un discurs d'investidura i requereix que els principis siguin dits i redits, dits i repetits. I en això que Catalunya és una nació hem de rebutjar tota mena de compromisos; n'hem d'acceptar molts d'altres de compromisos, però no aquest, Catalunya és una nació. Ho és per la seva cultura i pel seu dret; ho és per la seva història, que ha seguit el seu propi camí; ho és per les seves institucions; ho és per la seva mentalitat col·lectiva; ho és per la seva col·locació pròpia en el context espanyol, europeu i mediterrani; ho és per la consciència que té de tot això i per la voluntat de defensar-ho.

Tot això, per positiu. Per negatiu, podríem dir que és una nació perquè no és una regió. Sabem que és una regió, sabem que és una regió, una regió espanyola, o una regió europea, i salta a la vista que Catalunya no és això. Sabem que és molt més que això. No podem transigir en això. Si ho féssim, com a poble ens diluiríem, Sobre nosaltres pesen moltes limitacions, però, mentre ens considerem una nació, defensar la llengua i la cultura i les institucions i el nostre sentit històric i el nostre lloc en el món i en el futur tot això tindrà sentit, i només així la defensa reeixirà. Com hem de traduir concretament i políticament el nostre nacionalisme?

Deixin-me dir, d'antuvi, una cosa important -la dic a aquesta Cambra i a tot el país : ha passat l'època en què per a les nacions sense Estat no hi podia haver més objectiu que aconseguir un Estat; però no ha passat l'època en que les nacions -amb Estat o sense- aspiren, per una banda, a integracions supranacionals -i el procés d'unificació europea n'és l'exemple més clar- i, al mateix temps, a ser cada cop més el que són, a aprofundir en el que són i a reforçar el que són i a projectar-se com són i a rebutjar tot el que pretengui disminuir-les, a igualir-les o arraconar-les.

D'acord amb el que acabo de dir, la nostra política al servei de la nació catalana tindrà dues direccions principals : la de la **institucionalització**, és a dir, la de l'aplicació de l'Estatut de Manera que asseguri un sostre suficient d'autogovern, i la de **reforçar i fer operatius la identitat**, la consciència i el sentiment nacionals del poble català. Parlaré primer d'aquest segon aspecte. Volem que el clima general de Catalunya respongui intensament a aquesta consciència i a aquest sentiments nacionals, que respongui a aquest sentit d'identitat. Hem d'impulsar, tot el que reforci el sentit d'identitat de Catalunya.

De cara a això, per una banda, volem proposar al país—a tot el país, no només a la seva classe política - una gran reflexió sobre la nostra identitat i sobre el nostre futur. **Un país és, per una banda, el patrimoni que a través dels segles s'ha anat fent**, és l'herència que tots rebem, i és el projecte, és el projecte del que, sobre la base del que és, es vol ser en el futur. I és en aquest sentit d'invitació a la reflexió col·lectiva -feta des del que som en projecció en el temps i en l'espai, és a dir, en el futur i en el món - que s'ha d'entendre la commemoració del mil·lenari i que s'han d'entendre dues altres commemoracions -la de les **Bases de Manresa i la de l'Exposició del 88-**, i també -per més que estranyi a alguns- la del bicentenari de Carles III. Commemoracions totes elles a les que el Govern de la Generalitat dona gran importància i que s'escauen durant aquesta legislatura. Permetin-me un comentari sobre el tema de Carles III, que sé que sorpren a molta gent.

Jo ja sé -com diu, per exemple, Alexandre i Galí- que Carles III fou un rei molt despòtic, i realment ho feu molt, moltíssim, i també és cert que va prendre greus mesures contra la llengua catalana, també és cert, però és que el que crec convenient que s'analitzi a

través d'aquesta reflexió és com la segona meitat del segle XVIII i la seva projecció al XIX configura i explica la Catalunya d'avui d'una manera que crec que ens pot ser útil per al present i per al futur. Per altra banda, el Govern es proposa impulsar més i més la política de normalització i d'enfortiment lingüístics catalans, tant a través de l'ensenyament com a través de tot allò que pugui incrementar l'ús social del català, com a través del reforçament dels mitjans de comunicació en català.

I sobre això he de fer ara una referència concreta a la televisió. Si vostès ens donen la seva confiança, em proposo fer que s'incrementi l'oferta televisiva en català, preferentment a través d'un segon canal català. S'ha demostrat el fet que ja se sabia, i és que en la recuperació lingüística catalana juga un paper decisiu la televisió. I TV3, i també el canal de Sant Cugat, han tingut ja una influència molt positiva, però cal jugar més a fons en aquest sentit, i és el que farem. En aquest mateix sentit de reforçament del sentit d'identitat nacional, el govern de la Generalitat treballarà en la consolidació de tots els elements propis de la personalitat de Catalunya : dret civil, art popular, coneixement de la història, etcètera, i donarà especial suport a totes les iniciatives que estiguin en la línia de fer país, i en tots sentits i en tots els camps orientarà la seva doctrina i la seva acció en una línia d'integració catalana.

Tot això es farà en el marc d'un concepte molt ampli, d'un concepte molt global de Catalunya, en el marc d'una Catalunya de tots i per a tots. Es farà tenint ben present que Catalunya som tots i que tots hi han de cabre. Fem una Catalunya per a sis milions, i no podem considerar reeixit el nostre projecte fins que tots els catalans en participin; no podem permetre que, per impaciència, per partidisme, per interès o per visió parcial de la nostra realitat social i nacional, es produeixi l'exclusió de ningú. Per això, i també pel caràcter personalista que sempre hem donat al nostre nacionalisme, la convivència i el respecte mutu són bàsics per a la nostra política de nacionalització.

Catalunya és una nació i volem que tingui consciència de nació, però és una nació al servei de tots i cadascun dels seus ciutadans. Tot poble s'ha de construir en el respecte de tots i cadascun dels seus membres, però més Catalunya, que ha estat a través de la història - sobretot de la més recent- un país obert a tota mena d'influències. Sobre la base sòlida i ferma de la seva identitat primera, és a dir, de la identitat que durant més de mil anys ens ha conformat com a poble català, sobre aquesta base s'han anat empeltant homes i idees, valors culturals i socials que cal incorporar amb l'objectiu de fer de Catalunya un poble on tots -com abans deia- hi tinguin cabuda. Aquest és l'objectiu, i no pas el de recrear una Catalunya mítica i nostàlgica, ni tampoc una Catalunya escindida, però tampoc una Catalunya sense arrels.

Per tant, ha de ser prioritari tot allò que doni consciència i raó de ser al país, i, al mateix temps, que li doni cohesió interna, la qual **-aquesta cohesió interna- serà fruit de la cultura**, en el sentit més ampli del mot, per també del model social i en darrer terme de la identificació de les persones amb la societat i amb la nació catalanes. La nacionalització de Catalunya té un segon aspecte—com ja els he dit-, que és l'institucional. Cal aclarir, d'entrada, que **es pot aconseguir un alt grau de conscienciació nacional sense tenir ben resolta la qüestió institucional**. Fins i tot la no-resolució de la qüestió institucional pot ser un clement de conscienciació, de radicalització. I, de fet, tots els estudis sociològics assenyalen que durant els últims anys hi ha hagut un increment de la consciència de catalanitat i del sentiment de pertinença a Catalunya, malgrat totes les traves a l'Estatut.

Però el nostre objectiu no és ni la radicalització ni que el nostre poble hagi de seure sempre en una cadira de tres potes, vull dir que no tingui ben resolt el tema institucional. **El nostre objectiu és, simplement, que el nostre poble se senti molt català**, que actui d'acord amb aquest sentiment i que disposi del reconeixement i de les eines institucionals necessàries per a la seva acció col·lectiva. En el camp de la institucionalització, la posició del nou Govern de la Generalitat, si aquest Parlament em vota com a President, serà la que ja vaig expressar en el meu discurs aquí mateix, del dia 11 de febrer de l'any passat. Vostès em poden dir que el que ha passat des

d'aleshores ja ha deixat clar que el govern central no està disposat a modificar la lectura, summament restrictiva, de l'Estatut que està fent. De tota manera, deixin-me precisar que, durant uns mesos, el nou esperit que vàrem mirar d'introduir en les nostres relacions amb el Govern central va donar uns certs resultats; concretament, durant el segon semestre de l'any passat.

Això, combinat amb les recents sentències del Tribunal Constitucional, a més de l'interpretació del mateix Tribunal sobre lleis de bases, més aviat ha enfortit la nostra posició, i volem intentar, volem intentar novament introduir aquest esperit de diàleg en la línia de la lectura estatuària del 79. També durant aquesta legislatura caldrà replantejar el tema del finançament. L'acord de 1986 fou un progrés important respecte a la situació anterior, com també ho fou que s'aconseguí el mateix any sobre sanitat, però, apart no ser definitiu, ja que no s'ha complert plenament, i que l'orientació menys discriminatòria envers Catalunya que inicialment va tenir no s'ha mantingut. I quelcom de semblant pot dir-se en el cas específic de sanitat.

Realment, el finançament de la Generalitat resulta molt insuficient per al que és un país com Catalunya. I cada cop més l'aspecte econòmic és utilitzat per l'administració central com un element de pressió i, fins i tot, de desprestigi contra l'administració autonòmica. Fins i tot la forma de lliurar els diners esdevé sovint un element de pressió i, volgutament o no, de desprestigi. I molts cops el que es discuteix ja no és només una qüestió de diners, sinó un concepte d'autonomia. Caldrà, per tant, replantejar aquest lema ara ja aviat. Dic, per afrontar aquests temes institucionals no crec però convenient realitzar una trobada immediata, una trobada formal amb el **President González**.

Crec que no s'ha de produir fins que no es produeixi abans una aproximació previa important. I confio que això no serà més tard de setembre o octubre. Mentrestant, el nou Govern i jo mateix, farem una acció a fons d'aproximació als problemes pendents, discutint-los amb totes aquelles persones que són responsables d'un o altre aspecte de la política autonòmica. Es tracta de mirar d'estovar tota la problemàtica que hi ha plantejada, d'explorar els possibles acords, d'acostar posicions, de tornar a parlar de que s'entén per autonomia, de canviar el clima també. És aleshores, si tot això va bé, que l'entrevista amb el President González pot donar un resultat positiu.

El mateix President del govern central està d'acord que es facin les coses així. I no hi fa res que passin tres mesos o quatre abans d'aquesta entrevista -ni que fossin cinc-, si mentrestant anem treballant en la fórmula que els deia, sobretot perquè en diversos aspectes Catalunya va bé. Que Catalunya progressa, no era un eslògan electoral, sinó una palpable realitat, tant en el camp cultural com en el social, com en l'econòmic, com en el del prestigi internacional. Que el grau de convivència és alt, també és un fet indiscutible; que la política de normalització lingüística es continua aplicant, també. El tema autonòmic es el que va malament, i això acabarem pagant-ho molt car si no es resol, acabarem pagant-ho molt car si no es resol.

Però no és un tema d'urgència de dies o de setmanes, tenim mesos de coll, tenim uns mesos de coll, i, per tant, no seria bo de precipitar-se. No els puc negar que durant els darrers mesos l'actitud i l'actuació del Govern central han estat molt preocupants. Temes com la **Llei de Costes**, com l'acció de bloqueig que es pretén fer contra el desenvolupament de la Policia Autonòmica, com el **Projecte de Llei de Carreteres**, com l'oposició que Catalunya pugui tenir una presència econòmica internacional, com l'incompliment de certs aspectes de l'acord de finançament d'octubre de 1986, com la negativa a signar el conveni de transports de Barcelona, com la negativa a resoldre el terna pendent dels serrells, com la persistència de la política de retallada competencial que practica el Ministeri d'agricultura, com el conveni d'habitatge que set comunitats autònomes han hagut de recórrer, com l'amenaça constant que determinades aportacions econòmiques no es faran si no acceptem uns convenis que, de fet, representen una rebaixa competencial, com tantes i tantes altres coses.

Tot això, agreujat per un clima no positiu que es manifesta, per exemple, i ja que parlem

del conveni de l'habitatge, amb l'amenaça—i utilitzo la paraula més neutra que trobo— de represàlia econòmica si utilitzem el nostre dret a fer recurs al Tribunal Constitucional. O bé amb una voluntat manifesta d'ignorància del fet autonòmic en actes públics, o de declaracions per part, sobretot, d'alguns representants de l'administració perifèrica de l'Estat, que provoquen sistemàticament el desprestigi o que busquen el desprestigi de la Generalitat (remor de veus) o com tota una política tendent a disminuir la capacitat d'incidència de la Generalitat sobre els problemes que afecten la vida real de la població. No els puc negar que tot això és cert, tot això és cert, i que és preocupant, molt preocupant, i que sembla que dona la raó als escèptics.

Però, al President de la Generalitat i al Grup que ostenta la majoria política del país, els ha de costar molt d'arribar a la conclusió que l'acord no és possible i, per tant, a la decisió de canviar d'estratègia. Ha d'esgotar totes, totes, totes les possibilitats que hi hagi, i més encara. En tot cas, una cosa he de dir: no seria que ni vostès ni el Govern central confonguessin la manera pausada de procedir que els he anunciat amb conformisme. El Govern de la Generalitat i el seu President i la majoria política de Catalunya tenen l'obligació de ser prudents; però, al capdavant de la prudència, també podríem tenir l'obligació, també seria una obligació, de no permetre, de fer tot el que calgués per no permetre que Catalunya fos ignorada, displicentment marginada i maltractada. Aquesta legislatura que ara iniciem pot donar de tot. Pot donar una millora important en aquest camp autonòmic i institucional i pot donar la represa de la reivindicació i de la mobilització. No cal que els digui que el meu desig és que es doni la primera d'aquestes eventualitats.

El menysteniment en què es vol tenir Catalunya resulta més sorprenent si tenim en compte que durant tota la transició política, i també durant aquests darrers anys, Catalunya ha fet una contribució constantment positiva a la consolidació i el progrés institucional, polític, econòmic i social d'Espanya. Avui potser és d'actualitat dir que Catalunya --i la Generalitat-- han fet una contribució constantment positiva a la consolidació i al progrés institucional, polític, econòmic i social d'Espanya. És que això és una ingenuïtat? És que això ha estat una ingenuïtat?

Nosaltres, **Convergència i Unió**, i ja mateix, creiem que Catalunya ha de ser forta i respectada en una Espanya pròspera i estable. Són paraules que els dic amb solemnitat i amb agut sentit de la responsabilitat, i que els dic també des de l'esperança des de la voluntat de concòrdia. No puc cloure aquest capítol sobre la institucionalització sense parlar de dos temes més. Un fa referència a l'estructura interna catalana. Durant aquesta legislatura procedirem a completar l'aplicació, ja iniciada, les Lleis d'ordenació territorial; confio poder comptar, per a això, amb la col·laboració lleial de totes les institucions del país.

El règim democràtic ofereix als ciutadans i a les institucions moltes possibilitats de defensa, i, a voltes, simplement de demora en l'aplicació de les lleis, i és lícit que, si volen, en facin ús. En canvi, no seria bo, ni seria just, ni a la llarga rendible una actitud d'ignorància o obstrucció deliberades contra les lleis del Parlament de Catalunya, o una voluntat sistemàtica de sortir per la tangent. L'altre fa referència a la política administrativa de l'administració central a Catalunya: persisteix, agreujada, la tendència a duplicar els serveis i les competències; serveis de l'administració central que han estat transferits, persisteixen amb dotacions de recursos i de personal més alts que quatre o cinc anys enrere. De vegades sembla que les guardin esperant el dia que, d'una manera o una altra, el Govern central recuperi les competències que fa uns anys va haver de cedir.

De moment, creen una constant confusió i interferència, que entre altres coses contribueix a desprestigiar l'Administració en general, i l'actuació política, en general també. Demanem una clarificació en aquest sentit, i demanem també la desaparició de determinades delegacions ministerials i dels governadors civils. Entenem que no tenen raó de ser en l'Estat de les autonomies. Mentre hagin de persistir --i em refereixo ara, concretament, als governadors civils--, el Govern de la Generalitat demana que els seus

nomenaments li siguin consultats. Els parlaré ara de la societat. Si la nació és el que defineix la nostra profunda i permanent manera de ser, la societat és la forma com ens hem organitzat i com funcionem.

És el camp d'on neixen les nostres iniciatives i des d'on responem als reptes de cada moment. **La societat és, en part, fruit de l'acció dels poders públics**, però també de moltes coses més : dels individus, de les famílies, de l'acumulació històrica d'idees, de sentiments i de situacions que s'han anat creant i, sobretot, de moltes, moltíssimes iniciatives individuals i de grup que s'han anat prenent al llarg dels anys i dels segles. I tot això jugant en diversos plans : en l'econòmic, el religiós, el recreatiu, el de mutu ajut, el cultural, etcètera. Per acabar aquesta introducció deixin-me dir que també per a la societat, com abans deia per la nació, **el valor últim ha de ser la persona**.

Fet aquest preàmbul, passo a dir que un objectiu principal del nostre govern—si vostès em donen la confiança - serà el reforçament, com ja ha estat en legislatures anteriors, de la societat catalana, del que en solem dir la societat civil catalana, i de la seva capacitat d'iniciativa a partir de la seva idiosincràsia, de la seva estructura i de la seva realitat diversificant. Més que intervenir directament, el que el Govern de la Generalitat ha de fer és crear un clima i un marc favorables a la iniciativa i a l'acció de totes les cel·lules que formen la nostra societat. des dels individus i les famílies a les entitats de tota mena, a les empreses i a tots els cossos socials intermedis.

Per tant, a part d'una acció de suport legal i administratiu, aquesta política requereix dues coses : **limitar l'intervencionisme i donar molta llibertat, i crear un clima social, dialogant, creador i convivencial**. El dirigisme pot actuar o necessita actuar en una societat simplificada i poc liberal, però el desenvolupament de la societat civil requereix interrelació i esponjament. Això no respon tant a una filosofia liberal, en el sentit clàssic i polític de la paraula, sinó que respon, sobretot, a l'aplicació política de la naturalesa i de la dinàmica pròpies de la nostra societat. Els pobles som com la història ens ha fet, i Catalunya—que ha estat un país amb insuficiència de poder polític - s'ha estructurat, en bona part, entorn de la seva societat civil. Un segon punt a subratllar és el de la responsabilització del Govern de la Generalitat envers tots els ciutadans de Catalunya.

Ja sé que aquest punt, com el precedent, és sobretot una declaració d'intencions, però, en un discurs d'investidura, les declaracions d'intencions hi tenen cabuda. Hi ha molta gent amb perill de quedar al marge, per raons geogràfiques o d'edat; per raons professionals, o bé per raons de formació o de salut. I, a més, hi ha els que, simplement, no poden seguir la vertiginosa evolució del nostre temps. De cap d'ells no ens podem desentendre. Una altra cosa és que no es pugui arribar a tothom ni prou ni prou bé en la pràctica, però cal intentar-ho i tenir-ho sempre present. Cal no oblidar-los a les golfes perquè no portorbin la imatge de progrés que bona part de la resta del país pot donar. D'això, els en parlaré, els en tornaré a parlar en la tercera part del meu discurs, la dedicada a les persones.

En un altre ordre de coses, la nostra societat ha de créixer en nivell econòmic i en modernitat. Catalunya ha resistit bé a la crisi econòmica, si bé cal precisar que en aquesta crisi Catalunya ha torna a perdre alguns actius econòmics i polítics molt importants. Això obliga a matisar molt l'afirmació primera que ha resistit bé la crisi. Amb tot, és cert que en aquests moments l'economia catalana sembla en condicions d'aprofitar bon part de les perspectives positives que la conjuntura ofereix. Catalunya està demostrant ser una bona plataforma de recepció dels capitals i de les tecnologies de l'estranger. L'empresariat català -el d'abans, que ha resistit, i el que ara apareix, demostra capacitat d'iniciativa; és a dir, **l'esperit empresarial del país no s'ha perdut**. A més, la capacitat d'assimilar les innovacions és important.

La societat catalana, en el seu conjunt, té vitalitat, és oberta, es posa al dia, va aixecant el seu nivell. És una societat perfectament homologable al model europeu progressiu. Per altra banda, ara Catalunya es troba amb un gran repte, i, alhora, amb una gran possibilitat, que són marcats per l'horitzó del 1992. Penso, naturalment, en els Jocs

Olímpics, però més encara penso en quelcom de més decisiu i determinant per al nostre futur, que és la implantació del mercat únic europeu.

I això, en una conjuntura de canvi arreu d'Europa, en un moment d'aquells que o s'aprofita l'oportunitat o es perd terreny, és, podríem dir; el moment de l'escapada: O t'enganxes al grup que se'n va i que posa distància als que segueixen, o et quedes enrere en una situació de segona fila que pot durar dècades i dècades. O, dit d'una altra manera, durant els anys propers viurem una revolució. De fet, l'estem vivint ja. És ara que es poden guanyar posicions o que se'n poden perdre.

Leer más: <http://www.lavanguardia.com/19880529/54068458225/discurso-de-investigacion-de-jordi-pujol-iii-legislatura-29-de-mayo-de-1988.html#ixzz26UEKUSDw>
Síguenos en: <https://twitter.com/@LaVanguardia> | <http://facebook.com/LaVanguardia>

4. Discurs d'investidura del 9 d'abril de 1992 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia

Molt honorable senyor, senyores i senyors diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer el molt honorable president del Parlament i d'acord amb el que estableix la disposició transitòria cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant aquest Parlament de Catalunya la meva candidatura com a president de la Generalitat i demanar la seva confiança. A tan poca distància de les eleccions i amb un programa com el nostre, ja tan sabut i conegut per tots vostès perquè és l'adaptació i la continuació del que hem estat aplicant durant dotze anys, em permet fer un discurs que en alguns aspectes serà una mica atípic, amb tot el perill que això té. El més fàcil per a mi -i probablement el més difícil per a l'oposició seria que dedicués el meu discurs simplement a explicar, en termes generals, el que farem durant quatre anys, i, en termes més concrets, el que encetarem d'aquí a finals d'any. I, en part, també faré això, tinc l'obligació de fer-ho; però de fet, **renunciaré al que podria ser un discurs triomfalista** i tindrè l'atreuiment de fer algunes aportacions diferents i que no sé si tothom considerarà pròpies d'aquesta sessió; en tot cas, acceptin-les com una **invitació a la reflexió**, que sempre és bona. De tota manera -com els deia-, començaré parlant-los de coses molt concretes.

Durant la darrera etapa de l'anterior legislatura, Convergència i Unió va insistir en el següent: durant els darrers anys Catalunya ha avançat, però ara **pot avançar més i ha d'avançar més**. Naturalment, aquesta serà avui també la meua línia argumental. El fet important és que hem de fer d'ara endavant, però convé que abans definim bé la nostra situació d'avui i que tinguem present el camí a través del qual hi hem arribat. **El balanç ha estat positiu**, francament positiu; això no vol dir que no segueixin havent-hi aspectes negatius en la nostra societat: limitacions en la nostra autonomia, perills de competitivitat insuficient en la nostra economia, falles en la nostra sensibilitat social, conductes blasmables en alguns sectors dirigents del país. Però ningú no posa en dubte—ningú—que el resultat de sumar i restar és molt positiu i, més encara, que el progrés que hi ha hagut ens obre unes perspectives noves i uns horitzons nous. Senyores i senyors diputats, aquest mateix discurs l'any 1980, i en bona part encara l'any 1984, va estar marcat per la necessitat de lluitar contra la crisi.

Després, l'any 1988, ja varem poder parlar un altre llenguatge, i avui, tot i una situació incerta meu i que repercuteix a casa nostra, també ens podem proposar avançar més. Les dades que tot seguit els ofereixo ho demostren. De 1985 a 1991 el **producte interior brut català** ha crescut un 4,9% anual, contra el 4,2 espanyol i el 2,8 de la comunitat; l'any 1984 el **producte interior brut per càpita a Catalunya** representava el 84% de la mitjana comunitària i l'any 1993 ha representat el 102,3. La **inversió estrangera** ha passat a Catalunya de 60.000 milions, el 1985, a 972.000, l'any passat, i de representar el 18,2% del total espanyol al 43. Les nostres **inversions a l'estranger** han pujat els dos darrers anys de 37.000 milions a 108.000 i representa més del 40% de les inversions industrials espanyoles a l'estranger. Les

nostres **exportacions** han crescut durant els últims sis anys a un ritme anual de l'11,9%, contra el 10,3 del conjunt de l'Estat. Hi ha una altra manera d'analitzar això, que és l'evolució de l'atur. Hem passat d'estar per sobre de la mitjana espanyola els anys 84 i 85, i en alguns moments per sobre del 20%, a la situació del mes de febrer, en que la **taxa d'atur** a Catalunya era del 10,56410, la mitjana espanyola del 15,45 i la de la resta de l'Estat del 16,44, o sigui, la d'Espanya sense Catalunya; és a dir, pràcticament, sis punts més que la catalana.

Si això mateix ho mirem per la banda no de l'atur, sinó de l'ocupació, veiem que durant aquest mateix període del 84 al 91 la població ocupada de Catalunya s'ha incrementat en un 23%. **Tot això són dades molt objectives**, que es presten poc a la discussió. El progrés també ha estat important en altres aspectes de presentació no tan aritmètica i, per tant, menys òbvia; de tota manera, ningú no nega el canvi quantitatiu i qualitatiu que hi ha hagut a l'ensenyament -més de quatre-centes noves edificacions escolars, per exemple- o bé el **gran increment d'equipaments socials de tota mena**, des dels de sanitat amb, per exemple, tretze nous hospitals, fins als esportius amb prop de mil dues-centes noves instal·lacions; des dels culturals fins als assistencials. Ningú no pot negar l'efecte positiu, en termes d'infraestructura però també en temes de projecció i prestigi interaccionals, que ja han tingut els Jocs Olímpics i tot el que a l'entorn d'ells entre tots hem fet. I no nega tampoc que en camps tan difícils com el de la gent gran o el dels minusvàlids les coses han canviat molt i per bé. És evident, per altra banda, que hem passat de tres universitats a vuit. Això sol -aquest tema de les universitats- indica fins a quin punt estem transformant el país.

Pel que fa les **infraestructures viàries, ferroviàries i hidràuliques**, no els desgranaré el que s'ha fet; seria massa llarg i molt prolix i encara me'n deixaria moltes. Simplement els diré que la inversió de política territorial i obres públiques -i no és l'única que fa la Generalitat en obra pública- era de 30.700 milions l'any 1984 i, incloent-hi GISA, serà de 94.630 enguany. Hi ha hagut un increment de més del 300%. Com que sovint es fa més cas del que diuen els de fora que no els de casa, permetin-me que em refereixi a dos testimonis ben recents, tots dos molt prestigiosos. L'un és un extens estudi sobre Catalunya, fet per The Economist, l'altre és un treball de la Fundació FES, dirigit pel professor **Fuentes Quintana**. El primer fa una valoració molt positiva de Catalunya i del que s'hi ha fet durant els anys vuitanta i preveu per als propers cinc anys un bon creixement de la nostra economia. Del segon estudi i del que el professor Fuentes Quintana ha declarat sobre aquest estudi, més que dades concretes vull utilitzar- ne alguns judicis i opinions, judicis d'elogi per a la política que ha fet la Generalitat d'inversió pública en infraestructures viàries, educatives, sanitàries i industrials, ja que "és la política que es necessita per incrementar la competitivitat general d'un país", diu el professor Fuentes Quintana, i segueix: "I m'atreviria a dir que és l'única comunitat autònoma que ha demostrat ser conscient del que significa la competitivitat". I afegeix que des estadístiques actuals no recullen encara les grans potencialitats que té l'economia catalana. O sia que ell també, com The Economist, creu que **hem posat bases sòlides de futur**.

Hi pot haver més diferències d'apreciació i més discussió dels temes polítics i més encara autonòmics i de reconeixement de la realitat nacional de Catalunya. Avanço, tocant a això, que el meu propi judici és més matisat, i que **no hem donat encara definitivament el tomb**. De tota manera, ningú no pot negar que en aquest terreny hem guanyat posicions i posicions importants; ningú no pot negar que hi ha hagut un **progrés substancial en el terreny lingüístic**, concretament, l'any 1986 -i l'any 86 ja s'havia millorat molt, molt- el 31,5% dels catalans sabia escriure en català, el 64 el sabia parlar, el 60,5 el sabia llegir; cinc anys més tard aquestes xifres havien passat a 40,69,68 i 92%. Per altra banda, ningú no pot negar que de mica en mica va esdevenint més i més necessari conèixer bé el català a la funció pública a Catalunya. Ningú no pot negar, tampoc, el progrés que hi està havent en el camp de l'edició, de l'ensenyament, de la presència en general del català, i s'ha difós més la consciència de pertànyer a Catalunya. I això és important en un país que ha rebut tanta immigració i que la va rebre en condicions que feien difícil la seva integració. De fet, seria contradictori -realment

seria contradictori- que, després de les eleccions del 15 de març i dels seus resultats, algú negués que hi ha creixement, en extensió i en intensitat, del sentiment català.

Si tot això -i moltes altres coses que per raó de la brevetat tampoc no detallo, si tot això és així, forçosament ho ha de ser, si més no, en part, perquè disposem d'instruments institucionals i de poder polític, És a dir, perquè **institucionalment estem millor que abans**, també això seria contradictori negar-ho. Ara bé, com abans he dit, és cert que en aquest capítol, és a dir, l'específicament nacional **ens falta encara molt de camí a fer**. Resumint, si un país són la seva llengua i la seva cultura, la seva gent i la seves institucions, el seu poder polític i la seva economia i la seva cohesió social, la seva convivència i el seu equilibri, el seu sentiment de pàtria i el seu prestigi internacional, si un país és tot això i si Catalunya és tot això, no hi ha dubte que Catalunya ha fet durant els darrers anys un gran salt endavant. I ara, sobre la base del que hem fet i del que tenim, ara ens podem preguntar amb més possibilitats que mai quin país volem fer, quin projecte de país per a començaments del segle XXI. Una manera de dir-ho genèricament seria la següent: **un país de progrés i de benestar, ben cohesionat socialment i amb bona convivència, capaç de projectar-se internacionalment i amb un molt fort contingut i una molt forta consciència d'identitat catalana**. Això és una mica genèric, vaig a precisar més: un país de creixement demogràfic moderat, amb una bona distribució en el territori de la població, de la riquesa, del benestar, de la cultura i de la capacitat d'iniciativa, amb un creixement econòmic fort superior a la mitjana dels països de l'actual Comunitat Europea, amb un important grau de mobilitat social, amb un clima humà i social molt convivencial, amb molta capacitat d'integració entorn de la cultura i de la personalitat pròpies de Catalunya, que crea una societat unitària encara que matisada, amb un nivell cultural alt i amb gran sensibilitat per la gent amb handicaps i programes de tota mena i amb possibilitat, per part de la meitat, de ser capaç de traduir a la pràctica aquesta sensibilitat. Un país, també, capaç d'arribar al més alt nivell de reconeixement institucional i efectiu de la seva entitat nacional, en el marc de realitats institucionals més àmplies, la de l'Estat espanyol que s'ha d'anar reformant en profunditat i la de la Comunitat Europea. Un país, a més, capaç d'esdevenir un motor d'Europa, al cor de l'arc mediterrani nord-occidental, i un centre de lligam del nord i del sud d'Europa, i també del nord d'Àfrica.

Perquè això sigui possible, què cal fer d'aquí a l'any 2000 i més enllà? I que cal fer ara, durant aquesta legislatura? Què és el que farà el Govern de la Generalitat? S'ha de continuar fent una **política d'infraestructures**, s'ha de continuar quadriculant el país amb carreteres, autopistes i ferrocarrils, i s'han de deixar ben solucionats problemes bàsics com ara el de l'aigua o el del transport per tot el territori. Mantindrem tan alta com puguem la inversió en aquest capítol, com ja hem fet durant aquests anys darrers. Sense entrar en massa detalls enumeraré d'una manera no exhaustiva - gens exhaustiva- alguns projectes que tirarem endavant durant aquesta legislatura; projectes com l'acabament de l'eix occidental fins a Lleida i del transversal, de Girona a Vic, amb el túnel de Cap-sacosta i la carretera de Mataró-Granollers; com la portada d'aigua a al sector central de la Costa Brava: corn l'embassament entre d'altres- de la Llosa del Cavall -necessari per ai subministrament d'aigua a Barcelona-; com els canvis d'Algeri-Balaguer, Segarra-Garrigues i Garrigues Baixes; com la política de portada d'aigua als pobles de la Catalunya més seca; com definir i començar a aplicar el Pla de desenvolupament integral del delta de l'Ebre; com continuar la política sistemàtica de terrenys industrials, etcètera.

Per altra banda, **s'ha de seguir posant l'accent en la formació**, en tota ella i, especialment, la professional i la universitària. En aquest camp la reforma de l'ensenyament -la nova Llei- ens obliga a seguir fent un esforç molt important, però a part d'això -i en la línia que hem estat fent en aquests darrers anys-, donarem especial importància a la formació professional accentuant, com ja estem fent, accentuant al màxim possible l'alternança entre escola i empresa, procurant que el món empresarial hi participi cada cop més, estimulant els ensenyaments no reglats, etcètera. El recent traspàs de formació professional, ocupacional, obre noves perspectives en aquest camp. Pel que fa a l'ensenyament universitari, ajudarem a engegar bé les noves universitats,

sense oblidar les ja existents que segueixen atenent el gruix molt principal de l'alumnat universitari de Catalunya. Tot això fa que molt aviat, i en tot cas dintre d'aquest any, aprovarem un nou pla plurianual, universitari, donat que enguany s'acaba l'actualment en vigor. S'ha de fer un esforç renovat en el camp de la recerca i del desenvolupament. Durant l'anterior legislatura ja hi hem dut a terme una activitat remarcable, hem modificat l'estructura de la CINT per fer-la més àgil i s'ha multiplicat per sis el seu pressupost. Aquesta política ens ha permès, entre altres coses, concedir anualment 450 beques per a la formació d'investigadors i posar en funcionament, per exemple, el Centre de Supercomputació i el Programa de química fina.

Però, a més, cal recordar que la Generalitat no limita l'acció en el camp de la recerca a la CIRIT, ja ho fa, a més, a través de l'RTA, que ha estat reforçat, i de diversos departaments, des del d'indústria fins a de la Sanitat. Caldrà ara continuar treballant, per tal d'acabar de posar-nos a l'alçada dels països capdavanters amb els quals volen ser competitius. Això requerirà més recursos de la Generalitat, però també estatals - als quals tenim dret- i comunitaris, i requerirà, també, potenciar més les relacions entre el món de la recerca i el món econòmic. Tal com ja he anunciat, per tal de potenciar la nostra relació amb l'acció del terreny de l'ensenyament superior i de la recerca, procedirem a crear un comissionat encarregat especialment d'aquestes activitats tan importants per al futur del país. **S'ha de reforçar l'educació industrial** i, en general, productiva de Catalunya i completada amb una creixent presència de l'economia de serveis.

Crec que no és cert -i aquest és un tema que es discuteix molt actualment-, crec que **no és cert que a Catalunya hi hagi un procés de desindustrialització**. I cert que el percentatge de persones ocupades a la indústria baixa, que baixa en benefici dels serveis. "a passat del 39,5%, l'any 1980, al 32,9 el 1991, i de 760.000 treballadors a 726.000. canvi, el nombre de treballadors ha pujat des de 1986 a 1991, de 663,000 a 726,000, encara que això sí- ha seguit baixant el percentatge. Que vol dir això?

Primer, que de 1986 a avui hi ha hagut una clara recuperació industrial; segon, que aquí passa el que passa arreu, és a dir, que en les economies modernes cada cop hi ha més gent que treballa en els serveis i menys en la indústria pròpiament dita. Però això és una mica enganyós, perquè en realitat molts serveis i molts llocs de treball en els serveis existeixen perquè són necessaris per a la indústria i, en general, per a la producció: informàtica, transports, manteniment, publicitat, disseny i comercialització. Tot això són una sèrie d'activitats creixents i tipificades com a serveis, però que en realitat són subsidiàries de la producció i, especialment, de la producció industrial. Crec -ho repeteix- que no hi ha desindustrialització de Catalunya, però sí que és cert, primer, que la situació de la nostra indústria en general i la d'alguns sectors en particular és fràgil i no ha assolit un grau suficient, encara, de competitivitat; segon, que en part aguantem la nostra empremta industrial a causa de la penetració estrangera.

Si a això hi afegim que **el govern central no fa una política de competitivitat industrial**, arribem a la conclusió que el govern de Catalunya ha de mantenir i intensificar, tant com pugui, la política d'ajut directa i indirecta a la indústria, a fi d'evitar que la desindustrialització, que ara no hi ha, no acabi sent un dia realitat. S'ha d'aconseguir, tant com es pugui, en tota la Catalunya de base ago-ramadera, l'equilibri entre l'agricultura, la indústria i el turisme. Convergència i Unió creu en l'agricultura catalana; si no hi cregués, el Govern de la Generalitat no hi invertiria el que hi està invertint; per exemple, no faria l'Algerri-Balaguer, ni el Segarra-Garrigues, ni el Garrigues Baixes, ni els revestiments dels canals d'Urgell i de l'Ebre, ni les preses de Margalef i de Sant Martí de Tous; hi creu, creu en l'agricultura catalana, però no es pot negar que tota l'agricultura europea no només cal haver vist la televisió d'ahir o d'abans - d'ahir amb les manifestacions d'Estrasburg-, no es pot negar que tota l'agricultura europa -i també la catalana- passa uns moments difícils. Malgrat això, com que hi creiem i com que el progrés i el benestar del camp català són essencials per a l'equilibri territorial i social del país i com que, a més, és de justícia fer-la, seguirem defensant-la al règim. Però aquesta **defensa del nostre món rural** no l'hem de fer, només, actuant sobre

l'agricultura i la ramaderia, sinó creant un equilibri entre diverses fonts de riquesa.

A les comarques rurals de Catalunya, l'agricultura i la ramaderia han de seguir essent l'activitat econòmica bàsica, però que s'ha de complementar, segons els casos, amb indústria i turisme o amb ambdós alhora. S'ha de continuar la política de medi ambient que estem practicant i que comença a donar resultats. En alguns moments de la legislatura anterior aquest tema fou conflictiu, però el cas és que ara aquest tema entenc que el tenim ben enfocat, si bé per la mateixa naturalesa del que és una acció mediambiental, caldrà temps perquè el progrés que hi està havent sigui del tot evident, que sigui evident a simple vista, no només a través de les dades objectives, que això és més ràpid i més fàcil.

En tot cas, el país que abans he descrit - i que és el nostre objectiu per d'aquí a deu anys- ha de ser un país amb un bon nivell mediambiental. Els estalvio referències concretes al turisme, a la política de reconversió i diversificació del turisme, i a la seva difusió cada cop més per tot el territori català, o al comerç, on seguirem buscant un equilibri entre les grans empreses i el comerç petit i mitjà capaç de posar-se al dia, o a la pesca o a l'agricultura o als serveis en general. En tots els camps, el nostre nord serà l'aprofitament al màxim de les nostres competències i dels nostres recursos per fer de Catalunya un país competitiu, un país equilibrat, un país, en tots els sentits, d'alt nivell europeu.

Per altra banda, **s'ha de mantenir i incrementar l'esforç en el camp dels serveis socials**. Concretament, en el camp de la sanitat s'han aconseguit fins ara unes millores molt importants, però que s'han de complementar especialment pel que fa l'assistència primària; això ho podrem activar més o menys segons quin sigui el resultat de la negociació sobre el finançament de la sanitat sobre el qual he d'expressar una certa inquietud i, sobretot, ja que volem fer un país just i humil no només competitiu, caldrà donar més i més atenció a tota la gent en perill de restar al marge, a tota la gent amb problemes humans i socials. En aquesta relació conscientment incompleta sobre alguns dels camps a treballar especialment durant els propers anys hi ha el de l'habitatge. Com vostès saben, hem preparat el Pla d'habitatge a aplicar durant el proper quadrienni. Aquest pla el fem conjuntament amb el Ministeri i, a més, requereix una bona col·laboració de les entitats financeres. Convé que el Parlament conegui les magnituds del Pla d'habitatge i també del de rehabilitació, orientat -com saben- cap a la correcció de les patologies estructurals. Concretament, el Ministeri aportarà en quatre anys 45.000 milions de pessetes per al Pla de l'habitatge i la Generalitat, 88.000.

Pel que fa al **Pla de rehabilitació**, el Govern central aportarà 12.000 milions i la Generalitat, 15.000, o sia que, en conjunt, durant els propers quatre anys es dedicaran a aquests dos plans 160.000 milions: 57.000 el Govern central i 103.000 la Generalitat. Acabo aquest capítol dient-los que tant el Pla de l'habitatge com el de rehabilitació ja funcionen, des de fa algunes setmanes, de moment amb bons resultats.

Resumiré, d'una manera crec que molt clara, el que ens proposem fer amb unes dades: l'any 1983, com els deia, el producte interior brut per càpita de Catalunya estava situat en el 84% de la mitjana comunitària. L'any passat es va situar en el 102,3; o sia que l'avenç ha estat molt substancial. Ara **ja som un país mitjà a escala comunitària**, si bé dotat d'un dinamisme i també d'unes característiques socials, polítiques i culturals que li donen un contingut i un pes global superior. Però, de tota manera, el nostre objectiu és situar-nos, com els deia, en el nivell alt europeu, molt per sobre de la mitjana. Aquest és l'objectiu, i això requereix competitivitat, però també requereix equilibri territorial, cohesió com a país i com a societat, bons serveis i bons equipaments socials, bona formació, i requereix—com ja els ho he dit— mantenir: i incrementar l'esforç d'atenció a tota la gent en perill de restar al marge d'aquest progrés. Probablement, vostès han advertit que, parlant d'inversions, més d'un cop he introduït expressions de cautela, de prudència en el meu discurs. He dit, per exemple: "Mantindrem tan alta om puguem la inversió" en un determinat camp. I és que no podem deixar de banda un tema bàsic avui, i és la política de convergència econòmica que deriva dels acords de Maastricht. Aquest tema no es

decideix en aquest Parlament però, segons com es faci aquesta política, tant el finançament autonòmic com l'evolució econòmica catalana es podrien veure afectats negativament. Per tant, els he de dir que el Govern de la Generalitat segueix defensant que la convergència econòmica es faci amb menys radicalitat que no propugna el ministre Solchaga.

Comprenem que el ministre i el Govern central vulguin utilitzar la política pressupostària per **reduir molt el dèficit** i, consegüentment, la inflació, els tipus d'interès i la cotització de la pesseta. És mes, estem d'acord amb aquest objectiu, però ens sembla realista l'objectiu que s'han fixat de rebaixar el dèficit públic del 4,5% al 0,95 d'aquí a 1996, i creiem que forçar molt la màquina en aquest sentit perjudicaria greument altres aspectes essencials per al progrés general i per a benestar general i també per a la competitivitat, com serien les infraestructures, la reforma de l'ensenyament, el suport logístic a les empreses, les inversions en R+D, etcètera; i que ho perjudicaria sense, probablement, assolir els dràstics objectius monetaris que es proposen. En tot cas, una cosa queda clara: el Govern de la Generalitat defensarà que la gradual disminució del dèficit autonòmic en general i del català en particular es faci al mateix ritme -no superior, al mateix ritme- que, efectivament -no en les previsions, sinó efectivament-, es faci al de l'Administració central.

Hi ha un altre punt relacionat amb la política del Govern i central que ja he comentat de passada, però en el qual he d'insistir. **No estem gens d'acord amb la política industrial del Govern central**, i també he de dir que ens preocupa la seva política agrícola. Entenem que no hi ha política industrial espanyola o que, en tot cas, no n'hi ha per a l'empresa privada, petita o mitjana, i menys encara per a la privada familiar. No n'hi ha des d'un punt de vista fiscal, ni pel que fa les inversions, ni pel que fa a les amortitzacions, ni pel que fa a la formació, ni pel que fa als drets successoris; no n'hi ha des del punt de vista del suport a la internacionalització; no n'hi ha des del punt de vista del preu de l'energia o des del punt de vista de l'ajut de la transferència tecnològica. Això és molt negatiu especialment per a l'economia catalana que, per altra banda, contràriament al que ha passat i passa a molts llocs de l'Estat, no ha rebut ajut per a les reconversions industrials. Per tant, el Govern català es proposa continuar dos tipus d'actuacions: pressionar sobre el Govern central perquè canviï la seva política industrial, i, en el que és de la Seva competència, dedicar cada cop mes recursos i més atenció per tal de compensar l'handicap que avui per avui resulta de la política del Govern central i posar la nostra indústria i la nostra agricultura en condicions d'aguantar la forta competència comunitària i mundial.

Fet aquest toc d'atenció sobre aquestes dificultats amb que topem torno al fil del meu discurs que és quin país volem i què hem de fer per aconseguir-ho. Per arribar a fer el país que abans els he descrit calen moltes coses de les que he dit; no només carreteres i regadius, no només habitatges i més assistència social a domicili, no només formació professional o unes institucions financeres més fortes; calen, com a mínim, dues coses més. Abans de res, aquest projecte de país comporta un **reforçament i una consolidació de la nostra identitat nacional**. En aquest terreny ja he dit abans que, encara que no prou, encara que no prou, havíem avançat, que havíem avançat en el terreny lingüístic i cultural, en el de la cohesió i en el sentiment nacional, en el de l'enfortiment de les nostres institucions, però també hi ha hagut un altre canvi, positiu i de gran transcendència, i és que avui està més clara que mai la força del sentiment i de la identitat nacionals com a factor de llibertat, de creativitat i de dinamisme i com a element de retrobament de l'home amb ell mateix. Han passat moltes coses, des de l'ensorrament del mur de Berlín a la crisi ideològica de sectors polítics i culturals molt extensos que no són només els que fins fa pocs anys es proclamaven específicament comunistes. Ara i aquí no pensa analitzar això des d'un punt de vista polític i social, entre altres coses perquè, si no m'hi obliguen, no vull entrar en una polèmica que podria ser amarga.

El que vull subratllar és que la idea que una ideologia dita de progrés podia esborrar i substituir la identitat dels homes ha fracassat clamorosament. Totes les versions d'aquesta ideologia, dita de progrés, també les democràtiques, han produït una visió molt

mecanicista i parcial de la persona; una visió poc connectada amb la complexitat de la realitat i de l'esperit humans que ha desembocat en una menysvaloració d'allò que constitueix la raó de ser de les persones. L'home soviètic, per exemple, ha resultat una ficció, però també ho és l'home escèptic ben classificat, ben ordenat, obedient a les autoproclamades i fins fa molt poc suficients elits democràtiques -això sí- que li diuen, que li deien, que li diuen com ha de ser: i culte, net, ordenat i, sobretot, feliç. El tema és d'una gran complexitat o d'una gran profunditat i va més enllà de la crisi ideològica del socialisme, perquè - i això és evident- la crisi d'idees i de valors no s'atura en el camp del socialisme. És cert que hi ha altres plantejaments de caràcter general que aguanten molt millor, i només cal pensar en l'eufòria, jo crec excessiva, de molts liberals i més encara d'alguns utraliberals; i és cert també que hi ha qui està mirant de formular nous plantejament o de posar-me al dia alguns de no tan nous.

Pensem, per exemple, en el crit d'alerta que representa l'encíclica Centesimus annus; però, en conjunt, el que domina és una considerable incertesa de la qual, al meu entendre, només una cosa emergeix com un valor segur: la persona humana. El principi que Convergència i Unió ha aplicat sempre al nostre nacionalisme, el que el valor dels sistemes i de les ideologies es mesura pel bé que fa a les persones concretes, a hores d'ara és l'únic punt de referència. Ara bé, contra tota la doctrina oficial i dominant d'aquestes darreres dècades, **una de les necessitats de la persona és el sentit de pertinença i el sentit d'identitat**. La consciència de comunitat o de país o de nació és cada cop més un punt de referència bàsic. Justament, jo sempre he defensat l'individualisme entès com a l'autonomia de la persona enfront del col·lectivisme entès com un sistema que nega aquesta autonomia, però la persona no es fa sola, la persona es fa en comunió espiritual i cultural amb els altres, amb uns altres. Quan per la raó que sigui el centre de tot torna a ser la persona, que és l'essencial, la necessitat d'aquestes comunions que no vénen donades pel diari oficial de cap estat torna a fer-se molt evident, i és el que ara passa. Deixin-me afegir només que ja sé que hi ha nacionalismes bons i dolents, però això passa amb tot. Tot el que és bo porta dintre d'ell la llavor de la seva mateixa perversió, i cal saber de defensar-se'n. Perdonin aquesta mica de digressió que potser era innecessària; algú pot pensar que no calia records que una de les coses que més pot ajudar a superar el malestar espiritual i moral, psicològic i cultural de bona part d'Europa és la vivència profunda del propi país; vivència no feta en termes de confrontació d'exaltació agressiva, sinó veient en el propi país la font de seguretat i de força que dóna sentir-se part d'una història, d'una tradició, d'un patrimoni i, a l'hora, veient també en el propi país la possibilitat d'un projecte entenedor i a l'abast d'un projecte vitalment lligat a cadascun de nosaltres i als nostres fills.

Leer más: <http://www.lavanguardia.com/19920409/54067638011/discurso-de-investidura-de-jordi-pujol-iv-legislatura-9-de-abril-de-1992.html#ixzz26UEU9VqT>

Síguenos en: <https://twitter.com/@LaVanguardia> | <http://facebook.com/LaVanguardia>

5. Discurs d'investidura del 14 de desembre de 1995 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia

Molt honorable senyor president, senyores i senyors diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer el molt honorable president del Parlament, i d'acord amb el que estableix la disposició transitòria cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant aquest Parlament de Catalunya la meva candidatura com a president de la Generalitat i demanar la seva confiança. Iniciem aquesta legislatura en condicions diferents que les tres anteriors. Això és evident, d'antuvi, per la composició del Parlament, i es farà evident durant tota la legislatura. Entre altres coses, això significa que, en el supòsit que el Parlament em doni la investidura, l'aplicació del programa de govern que els presentaré **requerirà negociar suports parlamentaris**. Per tant, l'aplicació del programa que els presentaré dependrà d'aquests suports, que, com és lògic, Convergència i Unió i jo mateix som els primers a desitjar que, arribat el moment, d'una forma o altra que ara no puc preveure, es produeixin. Però això no treu que avui els parli del programa de Convergència i Unió per als propers quatre anys. És reglamentari que ho faci i políticament necessari, perquè és sobre la base d'aquest

programa que Convergència i Unió treballarà i negociarà. I no treu tampoc que els parli, a més del programa per als propers quatre anys, d'horitzons més llunyans i més a fons del projecte de país que tenim. No se sap mai qui és que culminarà un projecte a llarg termini, qui és que assolirà un horitzó llunyà, però el que passa és que una fita llunyana primer s'ha de definir i, a més, requereix que les passes immediates s'orientin en la seva direcció. Com volem que sigui Catalunya d'aquí a deu o quinze anys i què volem que sigui? La resposta pot semblar genèrica, però ja veuran que no ho és, i pot semblar molt en la línia del que no només la Generalitat sinó en general tot el país ha estat fent durant aquests darrers quinze, setze, disset anys. I així és: el progrés que hi ha hagut a Catalunya durant aquests anys té dues característiques dignes d'esment. La primera—que sempre m'ha agradat subratllar—és que és **un mèrit compartit**; hi ha jugat un paper molt principal la Generalitat—Govern i Parlament—, però hi han participat tota mena d'institucions de tots els colors polítics i de tots els sectors socials. La segona característica és que ha estat **un progrés molt important**, que s'ha produït una autèntica i positiva transformació del país. Per tant, és lògic que es mantingui l'orientació bàsica de la nostra acció col·lectiva.

Dit això, contesto aquelles dues preguntes—com volem que sigui Catalunya i què volem que sigui—dient que **volem fer una Catalunya, un país de fort creixement econòmic, modern, competitiu i molt internacionalitzat**; un país de benestar molt generalitzat, i benestar vol dir salut, vol dir seguretat social i econòmica, habitatge a l'abast de la gent, atenció als que tenen dificultats, lleure, igualtat d'oportunitats home-dona, etcètera; un país amb **bona formació a tots els nivells** i en tot moment per assegurar la capacitat de guanyar-se la vida, la competitivitat personal i col·lectiva i la realització personal de cadascú; un país amb bones infraestructures bàsiques, des de les del transport, que són especialment decisives, a l'aigua, des de les carreteres als ports, des de les xarxes de telecomunicacions al TGV; un país amb un **bon equilibri territorial**, tant de població com d'activitat productiva, com de benestar i qualitat de vida, i amb un bon nivell mediambiental. En un altre d'ordre d'idees, aspirem que sigui **un país d'alt nivell cultural**, també en tots els àmbits, des del popular a l'acadèmic, i combinant l'arrelament amb el cosmopolitisme. Entenem que des del punt de vista de la cultura i de la sensibilitat Catalunya s'ha de vertebrar entorn d'un eix central d'identitat catalana que cal reforçar, amb un bon encaix i bona incorporació de les aportacions d'arrel no catalana. Aspirem, igualment, que sigui **un país de civisme i, molt especialment, un país de bona convivència**. Tot això ha de fer que Catalunya se situï, en tots sentits, en el termini d'uns anys, en els nivells més alts del rànquing europeu. A tot això cal afegir, naturalment, un nivell d'autogovern molt més alt que l'actual. M'hi referiré després. I també un pes molt important en el conjunt d'Espanya i una consideració i un reconeixement. Finalment, aspirem a una presència franca, clara i forta de Catalunya a Europa i a una possibilitat i alhora capacitat de projecció internacional en tots els terrenys. Aquest és el país al qual aspirem.

Permetin-me que assenyali alguns elements concrets sense els quals no podrem assolir aquest objectiu global. En primer lloc, **un suficient creixement demogràfic**; potser un creixement moderat, però hi ha d'haver creixement. La molt baixa natalitat catalana i l'envelliment que, entre altres coses, en deriva amenacen seriosament aquest objectiu ambiciós que els he descrit, i la molt probablement indispensable immigració que provocarà crearà problemes que potser sabrem resoldre bé—de fet, Catalunya, aquests problemes, tradicionalment els ha resolt—, que potser ho sabrem resoldre bé, però que no hem valorat encara de debò, en tota la seva profunditat. Catalunya té un seriós problema de població. És cert que no és un problema només català, és un problema europeu, però a pocs llocs preocupa tan poc com aquí.

En segon lloc, cal que Catalunya disposi d'**un sistema de protecció social positiu**. Sense això serà difícil la cohesió social i nacional de Catalunya. I ara això és de la màxima actualitat, perquè arreu d'Europa es procedeix a una revisió de l'estat del benestar. De revisions, n'hi pot haver de moltes menes, des de les que es fan per salvar l'estat del benestar, fent-lo més racional, eliminant els abusos i els disfuncionaments, però no simplement escapçant-lo o suprimint-ne molts aspectes, fins també aquells

plantejaments que el que realment pretenen és rebaixar-lo molt sense oferir possibilitats compensatòries a qui realment les necessita. Aquesta qüestió, que serà essencial durant els propers tres o quatre anys, en gran part és competència de l'Administració central, però la Generalitat ha de fer el màxim ús de les seves possibilitats i dels seus recursos i de les seves competències perquè Catalunya mantingui un alt nivell de protecció social.

Tot això subratlla la importància del **creixement econòmic**. No ja des d'un punt de vista estrictament econòmic, sinó des del punt de vista social i nacional, el creixement econòmic no és condició suficient d'èxit, però sí que n'és condició necessària, o almenys condició molt convenient. Pensin–i això és important–que a la democràcia la recuperació nacional de Catalunya i la integració a la societat catalana d'amplis sectors d'origen no català, que el reforçament del teixit social i associatiu i, en general, de la cohesió de la nostra societat, així com la seva maduració durant els darrers anys, que tot això s'ha produït a cavall o bé d'un progrés econòmic bastant generalitzat o bé a través de la satisfacció de moltes expectatives socials i, en conjunt, vistes les coses en perspectiva, a cavall dels dos fets alhora. No vol dir que aquests processos positius no puguin continuar en moments de crisi o d'estancament, però és un fet, és un risc, fins i tot, un possible risc, si més no, a tenir en compte. Per tant, donar prioritat al creixement econòmic, naturalment ben conduït, i quan dic ben conduït vull dir un creixement que beneficiï el conjunt de la societat, que no sigui només allò que els americans en diuen job killer, és a dir, matador o suprimidor, per dir-ho així, de llocs de treball, sinó que creï feina i que, per tant, no produeixi fractura social. Ho repeteixo, donar prioritat a un creixement econòmic ben conduït és una exigència social i nacional.

També aquí voldria fer notar que això no és un problema català: recordo que fa uns mesos vaig sentir una conferència d'un dels analistes que passen per ser més lúcids en el camp de la sociologia, de la política, de l'economia a Europa, que és Ralf Dahrendorf, que havia sigut el rector de la London School of Economics, i deia això, més o menys, no ho puc citar ara textualment, però venia a dir això, deia: «A alguns països europeus els èxits democràtics han anat sempre, o almenys de des fa dècades, vinculats a més benestar.» I es preguntava: «Què passarà el dia que hi hagi molta gent a Europa que se senti econòmicament amenaçada i socialment amenaçada?» Bé, jo espero que a Europa i a Catalunya això ho sabrem superar bé, però no deixa de ser un tema que hem de tenir molt en compte i que subratlla la importància d'un bon creixement i equilibrat creixement econòmic.

D'això es desprèn que caldrà que el Govern de la Generalitat empri tots els recursos de què disposi–polítics, econòmics, tècnics i científics, d'acció educativa i de creació de clima social i humà–perquè a Catalunya hi hagi un fort creixement econòmic i de l'ocupació, **un creixement de l'ocupació**. I aquests mitjans els haurà d'utilitzar en el marc català, en l'espanyol i en l'internacional. Ho ha de fer tenint ben clar i fent entendre a tota la població, a través d'una bona pedagogia, que avui en economia el camp d'acció i de competició és el món. Aquella frase que he dit molts cops que «el nostre món és el món» és veritat en tot, i en economia més que en cap altra cosa. D'això es desprèn també que cal donar–més encara del que ja s'ha fet, i s'ha fet força, però més encara–gran atenció a tot el referent a formació, a recerca, a R+D, **recerca més desenvolupament**, a qualificació de mà d'obra, a coneixement de llengües estrangeres. Un altre component d'aquest projecte de país, sense el qual fracassarem, ha de ser la capacitat, la nostra capacitat de ser capdavanters de determinades idees l'interès de les quals transcendeixi Catalunya i transcendeixi Espanya. La capacitat també d'esdevenir l'àrea més dinàmica o una de les més dinàmiques de tot el sud d'Europa, de fer de Barcelona la ciutat amb més força i iniciativa de la Mediterrània occidental i de fer de Catalunya el cor de l'anomenat «arc llatí». Tot això sense que en res minvi la tradicional vinculació de Catalunya amb l'Europa central i del nord–aquest lligam per a nosaltres és absolutament necessari–, amb l'Europa central i del nord, i arrossegant en aquestes accions tot l'Estat espanyol. I, naturalment, Catalunya ha de seguir sent dintre d'Espanya la impulsora principal de la integració europea, superant totes les temptacions d'euroescèpticisme que hi pugui haver.

Catalunya no es pot limitar a salvar la seva identitat o a mantenir un bon nivell econòmic i de qualitat de vida. Ha de ser, **ha d'aspirar a ser i ha de ser el motor principal d'Espanya**, el principal per a segons què i un motor més modest, òbviament més modest, però eficaç i valorat a Europa. Ha de tenir una ambició de lideratge. Que la defensa i el reforçament de la pròpia identitat no hagin de ser els únics objectius de Catalunya no vol dir, òbviament, que siguin molt importants; de fet, són del tot prioritaris, són—ho subratllo—del tot prioritaris. Necessitem millorar el nostre autogovern i tot el que ens confereix identitat pròpia. Durant els darrers dos anys l'hem millorat, però no prou. Caldrà veure si ara hi podem donar una nova empenta i si el mètode que hem seguit ens permet arribar fins al sostre que encalquem, és a dir, aquell sostre per sota del qual ni la plenitud de Catalunya no està assegurada ni el risc de marginació o de residualitat no està definitivament superat. Efectivament els vull parlar ara del mètode, del mètode que hem seguit i pensem seguir en la nostra reivindicació nacional: és el de la gradual i sistemàtica negociació que mirem de conduir en el marc de la Constitució i de l'Estatut actuals. Sé que hi ha qui defensa que hauríem de reclamar la reforma de l'Estatut i, per tant, quasi amb seguretat de la Constitució. Això no és descartable del tot i, de fet, seria legítim i democràtic fer aquest plantejament. Podria passar que el camí del gradual progrés autonòmic fins arribar a cotes realment altes d'autogovern i que ens donessin garantia plena quedés un dia del tot bloquejat perquè l'actitud negativa que en bona part de l'opinió pública i política espanyola hi ha envers la nostra autonomia, i sovint, simplement, envers Catalunya, podria passar que això ofegués la possibilitat i l'esperança de, a través d'un gradual procés, assolir cotes realment altes i suficients d'autogovern dintre de l'Estat espanyol.

Però vull fer dos comentaris. El primer és que **reclamar amb possibilitats d'èxit la reforma de l'Estatut** s'ha de fer d'una manera que podria comportar certs riscos i que Convergència i Unió no desitja córrer, si no és que, com deia, queda definitivament tancada la porta de la negociació. El segon comentari és que durant els dos darrers anys s'ha demostrat que la negociació pot donar resultats considerables si es fa en determinades condicions. Quines condicions? Primera, elaborar i vendre bé una interpretació de la Constitució que en destaquí totes les portes que deixa obertes a l'heterogeneïtat i, per tant, a les personalitats diferenciades. Segon, disposar de prou força política i institucional a nivell d'Estat perquè a Madrid no se'ns puguin treure de sobre així com així. A la legislatura anterior es donava una tercera condició, que fou molt favorable, i és que el Govern de la Generalitat disposava a Catalunya d'una majoria que li conferia a Madrid molta llibertat d'acció. Els propers mesos diran si aquesta tercera condició pot ser substituïda eficaçment.

Dit el que havia de dir sobre el mètode, parlem ara del contingut de l'autogovern que reclamem. Primer, de les **competències** i després, del **finançament**.

Quan ens hem vist obligats a interrompre el procés negociador que seguíem amb el Govern central des de l'estiu de 1993, teníem sobre la taula de la Comissió Mixta de Transferències els temes següents, que reprendrem, que reprendrem així que puguem: policia de trànsit, polítiques actives d'ocupació de l'Inem, Institut Social de la Marina, ampliació de les funcions de Medi Ambient, gestió i territorialització de les beques dels ensenyaments universitaris i no universitaris. També estava en discussió, a través del Projecte de llei orgànica de l'Administració general de l'Estat, el paper i, de fet, des del nostre punt de vista, la supressió dels governadors civils. A tot això, de seguida que es donin les condicions per reprendre les negociacions amb el Govern central—que ara no es donen—, anirem afegint d'una manera gradual les següents **noves reclamacions de traspàs**: gestió del 0,52% de l'IRPF destinat a associacions sense ànim de lucre; paradors de turisme; funcions relatives al trànsit, com ara són les autoescoles, els permisos de conduir, etcètera; servei meteorològic; mútues, patronals d'accidents de treball i malalties professionals; inspecció de la indústria farmacèutica; inspecció de treball; competències en recerca, i modificar certs aspectes dels plans d'obres i serveis. També reclamarem novament l'aplicació generalitzada de l'anomenada «Administració única». Ara a Catalunya, en un camp concret, el de l'agricultura, això des de dilluns, des

de dilluns passat, ja ho tenim, i ho hem de generalitzar. Les competències signifiquen poder, poder administratiu, polític i econòmic, però per a la Generalitat signifiquen una altra cosa importantíssima, una cosa cabdal, que és poder estar present en la població i en el territori de tot Catalunya a tots nivells. En un país com el nostre, tan necessitat d'integració i de cohesió, tan mancat de tradició institucional i tan sotmès a atencions disgregadores, cal que la institució que més i millor pot donar sentit d'unitat i de representativitat pugui arribar capil.larment, d'una manera eficaç i constructiva, a tot el país.

La batalla per les competències és constant i reconec que a voltes és extenuant, però, de tota manera, avui podem dir, com a balanç, que al capdavant, si més no durant aquests darrers tres anys, hem sumat bastant més que no hem restat.

Lligat amb aquest balanç positiu i lligat amb aquesta voluntat de fer present la Generalitat arreu de Catalunya hi ha un dels guanys més importants d'aquests darrers temps que ha estat **el nou model policial**, l'aplicació del qual volem activar al màxim durant la present legislatura. L'objectiu és que d'aquí a quatre anys els Mossos d'Esquadra tinguin no menys de cinc mil agents i estiguin desplegats a més de la meitat de les comarques de Catalunya, i que s'hagi produït el lògic replegament de la Policia Nacional i de la Guàrdia Civil. Parlem del finançament. He de començar per dir que durant els darrers anys s'ha produït una millora relativa en aquest terreny, tant pel que fa al finançament autonòmic català en general com a l'específic de sanitat. Concretament, l'any 1991, el finançament de Catalunya en concepte de percentatge de participació en els ingressos, de tributs cedits i de fons de cooperació interterritorial–interterritorial–representava el 87% de la mitjana de les cinc autonomies de l'article 151; l'any 1994, aquest percentatge era del 95. Però és una millora limitada i insuficient, que segueix essent discriminatòria contra Catalunya. I a aquesta discriminació cal afegir-ne una altra–que després comentaré–, que és la forma com es duu a terme a Espanya la redistribució de la renda.

La millora relativa a què suara he al.ludit és fruit sobretot de dos acords, assolits els anys 1993 i 1994: el del Comitè de Política Fiscal i Financera, del 7 d'octubre de 1993–és a dir, el referent a la participació de les comunitats autònomes en el 15% de la quota líquida de l'IRPF–, i el del 21 de setembre de 1994, sobre despesa sanitària. Són prou coneguts perquè calgui tornar-los a explicar. A aquests acords cal afegir-hi alguns acords..., alguns acords més, puntuals, com per exemple els del Fons de cohesió, que situen l'increment d'ingrés per al 1995 en 42.000 milions.

Encara podem afegir un fet molt positiu d'aquests darrers temps, i és que **el cost de la normalització lingüística ha estat incorporat d'una forma ja permanent al càlcul del finançament autonòmic**. Això ve a pujar uns 4.500 milions anyals, i a més–i a més–és políticament..., és un fet políticament significatiu.

Cal dir que aquests acords deixaven alguns serrells no prou ben resolts, i que per altra banda no s'han aplicat prou bé. A més, no hi ha hagut temp–és un altre tema que teníem ara sobre la taula–d'aplicar un altre dels acords a què vàrem arribar amb el Govern central, que és el de la capacitat normativa. La importància d'això s'entén si pensem, per exemple, que la seva aplicació pot obligar–de fet, obligarà–a modificar la LOFCA. En tot cas serà l'objectiu del futur Govern de la Generalitat de Catalunya arrodonir aquests acords i reclamar- ne el total compliment formal.

Però, a part d'això, el més important serà reclamar **un major grau de corresponsabilitat fiscal** a través d'una participació més alta en les quotes líquides de l'IRPF, i també d'una participació en altres impostos de l'Estat, com per exemple l'IVA, i certs impostos especials, com tabac, benzina, matriculacions, etcètera. Opinem que la potenciació de la corresponsabilitat fiscal és la via que tenim per acostar-nos als resultats econòmics dels sistemes de finançament forals, aixecant el nivell d'ingressos i reduint el nostre grau de dependència de l'Estat. Per altra banda, per aquesta via creiem també que això ha de permetre una **més gran recaptació directa d'impostos a Catalunya**. En contra del que de vegades es vol fer creure, ha estat sempre interès del Govern de la

Generalitat de recaptar directament impostos. És una manera, també—i no ho dic pas irònicament, ben al contrari—, de treballar en aquella línia de capillaritat i de presència de la Generalitat a tot arreu, a tot Catalunya. Sobre això, és cert—i m'avanço a algunes observacions que sé que em faran—que l'aplicació del sistema de finançament foral a Catalunya, amb un «cupo» similar al basc—o al navarrès, que encara és millor—, seria francament més favorable. Però és evident que, per raons que ni analitzo ni critico, i que s'apliquen per motius polítics i socials, històrics i actuals, que tots vostès coneixen, el País Basc i Navarra tenen, des d'aquest punt de vista, un tracte especial. En tot cas, d'acord amb el que recentment ha estat el nostre programa electoral, sí que vull deixar clar que el que el Govern de Convergència i Unió no podria acceptar és que en un temps prudencial no s'arribi que totes les autonomies amb un mateix nivell competencial no tinguin uns recursos similars. Això ja implica un esforç important de solidaritat, per part de Catalunya, que assumim. I un esforç no només de Catalunya en termes globals, sinó dels ciutadans de Catalunya, que pagarien impostos segons la seva capacitat i rebrien serveis segons un criteri igualitari. També aquí, si veiéssim bloquejat el camí cap a una solució justa i equitativa, ens veuríem obligats a reclamar una modificació total i radical del sistema. Tenint present que, en el Pressupost de la Generalitat, Sanitat representa quasi el 34%—exactament 561.000 milions, l'any 1995—, no es pot parlar de finançament autonòmic sense parlar del **finançament específic de la sanitat**. Aquí també s'ha aconseguit en el passat una millora relativa, sobre la qual no insistiré, però també aquí la millora és insuficient, entre altres coses perquè no té en compte alguns serrells que en realitat pugen molts diners. Un exemple d'aquests serrells és la compensació econòmica per als desplaçats, a la qual no s'ha trobat encara, o no s'ha volgut trobar, una solució definitiva. Però, a més, l'acord de finançament de l'any 94, que es basava en un increment anual lligat a l'increment del PIB nominal, cosa que ens era favorable, s'ha vist alterat per una..., hem de dir que «suposada» racionalització de la despesa de l'Insalud, racionalització que en cap cas ha estat demostrada i que s'ha fixat en nivells autènticament incomplibles. Aclarir això, i en general negociar novament el finançament de la sanitat, serà una prioritat primera del Govern de la Generalitat. El Govern de la Generalitat pensa plantejar al Govern central un altre aspecte del finançament, que és el municipal. Ens cal fer-ho per raons econòmiques, però també polítiques. Com saben, les promeses que per part del Govern central en aquest sentit s'havien fet, més d'un cop, no s'han complert. Més aviat hi ha hagut una regressió—una regressió percentual, aclareixo—, més aviat hi ha hagut una regressió, i això crea problemes als municipis, però indirectament també a la Generalitat. Li'n crea, entre altres raons, perquè els municipis li reclamen el que troben a faltar de l'Administració central, i que en termes estatutaris no correspon a la Generalitat donar, ni competencialment ni per criteris de finançament autonòmic, cosa que explica que tota aportació directa al finançament municipal creï dèficit pur, cosa que cada cop ens podem permetre menys, especialment si és per qüestions que estatutàriament no pertocuen a la Generalitat. Aquest és un tema important que caldrà debatre a fons i que estic disposat a fer-ho amb ànim constructiu.

No podem parlar de finançament sense referir-nos a dues altres qüestions econòmiques. La primera fa referència a la **política de redistribució de la renda a Espanya**. Cal deixar clar que a Espanya la redistribució és més forta que a cap altre país europeu occidental. Marcadament més forta. I també cal deixar clar que, contràriament a la imatge que s'ha creat, els desequilibris regionals són semblants als de molts d'aquests països europeus—per exemple, els de França. Cal deixar clar, també, que aproximadament una tercera part dels recursos que es destinen al reequilibrament procedeixen de Catalunya—pels volts de 700.000 milions de pessetes l'any. D'aquí ve que, si bé el PIB per habitant a Catalunya supera la mitjana espanyola en un 23%, la renda real de les famílies només ho fa en un 10%. Cal afegir que aquesta transferència de fons de Catalunya..., aquesta transferència que fa Catalunya a la resta de l'Estat, té una característica negativa que no es dona en l'altre gran transferidor de recursos, que és Madrid: a Catalunya, molt més que a Madrid, el pes d'aquesta transferència es fa sentir sobre les empreses petites i mitjanes i sobre els autònoms, mentre que a Madrid un pes important recau sobre les grans empreses industrials i financeres, vinculades o bé a grans grups o bé al mateix Estat, és a dir, sobre empreses que per via d'impostos transfereixen riquesa que s'ha creat a altres indrets d'Espanya. És a dir, en el cas concret

de Catalunya, aquestes transferències afecten més la competitivitat. Els estudis-objectius, imparcials-ens indiquen-ho subratlló-que els desequilibris territorials a Espanya no són més grans que a altres països importants de la Unió Europea, però que l'exercici de la solidaritat va bastant més enllà, sense que-i les estadístiques són clares-la reacció en termes de PIB-de producte interior brut, no dic de renda:de PIB-, sense que en termes del producte interior brut de les regions menys desenvolupades..., sense que la reacció en termes de PIB, d'aquestes regions, sigui millor que en aquests altres països de la Unió Europea. És a dir, per tant, tot admetent la necessitat de transferir recursos a favor de la solidaritat envers la resta d'Espanya-cosa a la qual mai no ens hem negat-, la pregunta és fins a quin límit. I la pregunta també és com se'n treu, d'aquest exercici de la solidaritat, més profit.

Dic això perquè jo he dit que aspirem a ser motor d'Espanya, i més modestament, també, factor de dinamisme europeu. Hi aspirem. I a nivell espanyol, a més, això se'ns reclama. Però no ho podem fer si l'economia catalana és obligada a descapitalitzar-se més del compte. I, realment, Catalunya està en condicions de créixer més i d'ajudar el conjunt d'Espanya a créixer més.

Malgrat tot els que els acabo de dir, l'evolució de l'economia catalana no solament és millor quantitativament que la mitjana d'Espanya, sinó que també ho és qualitativament. En termes relatius **ha guanyat en competitivitat i en grau d'internacionalització**: Catalunya, durant aquests últims anys, ha tret profit de les bones cartes que té, que entre altres són-entre altres-una tradició i una vocació empresarials notables, una bona xarxa industrial, més maduresa sindical, situació geogràfica favorable, presència ja antiga d'inversions estrangeres, un nivell relativament-i, en certs aspectes, francament-bo de formació-i que ha millorat recentment-,etcètera. Cal afegir a això l'acció que durant els darrers anys s'ha fet especialment-s'ha fet especialment, si bé no únicament-per part del Govern de la Generalitat en el camp de les infraestructures, dels elements de suport a la indústria, a l'agricultura i a la ramaderia, les actuacions en el camp del sòl industrial, de la formació, de la projecció internacional, etcètera. I també cal afegir que el canvi que el Govern de la Generalitat, indirectament, però eficaçment, ha aconseguit introduir en la política econòmica espanyola, si bé ha estat molt útil a tot Espanya, ho ha estat especialment per a la nostra economia, per la senzilla raó que nosaltres tenim molta més economia productiva.

Tot plegat dibuixa un quadre aparentment contradictori, però en el qual els elements dominants són dos: **el finançament autonòmic és molt insuficient**-el més insuficient de tots, juntament amb el del País Valencià-,i **l'aportació de Catalunya a l'equilibri espanyol té una magnitud que frena el seu desenvolupament** i pot acabar fent fracassar el seu esforç de modernització i de competitivitat, esforç del qual, per cert, es beneficia tot Espanya.

Leer más: <http://www.lavanguardia.com/19951214/54068674433/discurso-de-investidura-de-jordi-pujol-v-legislatura-14-de-diciembre-de-1995.html#ixzz26UEcuHIH>
Síguenos en: <https://twitter.com/@LaVanguardia> | <http://facebook.com/LaVanguardia>

6. *Discurs d'investidura del 17 d'octubre de 1999 extret de l'hemeroteca digital de La Vanguardia*

Molt honorable senyor president, senyores i senyors diputats, en compliment de l'encàrrec que em va fer el molt honorable president del Parlament, i d'acord amb el que estableix la disposició transitòria cinquena del nostre Estatut, em correspon presentar davant aquest **Parlament de Catalunya** la meva candidatura com a president de la Generalitat, i demanar la seva confiança. Ara fa vint-i-cinc anys, a l'inici de la democràcia i de l'autonomia, quin país volíem? Volíem un país democràtic, socialment just, modern, creador de riquesa i econòmicament dinàmic: un país europeu. Volíem un país amb una societat civil forta; volíem un país amb la **identitat catalana** ben consolidada i amb un alt

grau de reconeixement polític i institucional; volíem que Catalunya fos un sol poble, i que tanta gent vinguda de tants llocs s'hi sentís bé i se'l sentís seu; volíem un país convivencial i cohesionat.

De fet, volíem allò que havia volgut el president **Macià**: "Una Catalunya econòmicament pròspera, socialment justa, políticament lliure, espiritualment gloriosa." Volíem també—i calia aconseguir-ho per fer possibles molts dels objectius que he anomenat—, volíem també un canvi molt radical de l'estructura de l'Estat espanyol. I també volíem que Catalunya fos prou forta i, en tot, prou capaç per esdevenir un factor molt important de progrés econòmic, social i polític d'Espanya; d'una Espanya que volíem que deixés de ser l'Espanya tancada en ella mateixa i marginal a Europa. I ja he dit abans també que volíem una Catalunya molt europea.

Tot això, s'ha aconseguit? Entre tots, ho hem aconseguit? En una part important—i deixant per a després precisions no tan positives—, en una part important, sí. No entraré en detalls ni en dades, simplement, en una part important, crec que sí. I crec que aquesta deu ser, igualment, l'opinió d'aquesta cambra. I així s'expressa també l'opinió pública, segons les dades coincidents de moltes enquestes sociològiques que sobre això s'han fet. I així ens veuen també des de fora. A Catalunya, així ens veuen també des de fora; des de la resta d'Espanya, des de la resta d'Europa, des de molts llocs del món parlen del que molts en diuen "**el model català**", amb elogi. Un model que fa pocs dies, un diari italià definia molt esquemàticament—i potser massa esquemàticament—, però d'una manera molt expressiva, amb dues paraules; definia: "identità e progresso"—identitat i progrés. I també fa poques setmanes, concretament a primers d'octubre, Le Monde parlava de la "réussite"—de l'èxit—d'algunes autonomies en situacions similars a Europa; parlava "des succès de la Catalogne"—dels èxits de Catalunya—, i concretament els atribuïa, Le Monde els atribuïa a haver conjugat un molt fort sentiment nacional—s'entenia nacional català—, amb una obertura "sur le grand large"—, és a dir, de fet, al món—, i una realitat econòmica positiva.

Sempre dic i repeteixo—i inútilment, em sembla, perquè això no impedeix que se'ns acusi injustament de voler-nos apropiat de tot el mèrit—, sempre he dit i ho repeteixo—i ara ho faig—que en aquest èxit molts i molt diversos hi tenim la nostra part. I avui menys que mai pretenc atribuir a **Convergència i Unió** ni una engruna més del que ens correspon, perquè la qüestió que plantejo, que plantejaré al Parlament, no tindrà res a veure amb l'atribució de mèrits, sinó que serà aquesta altra, ja que ningú no discuteix que a **Catalunya hi ha hagut, durant els darrers anys, un progrés**—durant els darrers vint anys..., vint, vint-i-cinc anys—, un progrés molt important. Fins a quin punt això és degut a l'autonomia que tenim? Ja els avanço que, al meu entendre, hi ha contribuït molt—repeteixo que aquest, almenys, és el meu criteri, ho he dit molts cops i ho repeteixo—que, del 1714 ençà, Catalunya no havia tingut mai tant durant tant de temps. Per tant, el balanç crec que és innegablement positiu i ens n'hem de congratular, i ens en podem congratular tots.

Ara bé, ha servit prou? Crec que no. I, sobretot, la pregunta és: el conjunt d'instruments institucionals, polítics i financers de què disposem són suficients per seguir progressant—parlo de futur—i fer-ho en tot el front, en tots els camps? També els avanço que, al meu entendre, no. Fer..., fer que la resposta pugui ser més afirmativa d'aquí a quatre anys, fer això és l'objectiu prioritari de Convergència i Unió durant aquesta legislatura. **Hem arribat a un punt molt per sobre del país que érem, però no som encara el país que volem ser**, i que, a més, crec—jo crec—que necessitem ser, no és que el vulguem ser només: necessitem ser per assegurar la nostra viabilitat; fins i tot la **nostra viabilitat com a país**. Quin país volem que sigui Catalunya? I quin país, en tot cas, jo proposo que sigui? És, naturalment, una pregunta clau en un debat d'investidura. Resseguiré la frase que els he recordat del president Macià. Comencem, per tant, per "un país pròsper".

Un país amb un producte interior brut alt, amb una renda per habitant alta, modern, competitiu; per tant, un país que practica una política de creixement econòmic, que vol dir, entre altres coses: infraestructures, formació, modernització de tot el país,

internacionalització, prendre mesures per incrementar l'índex d'activitat laboral, atracció d'inversions estrangeres, estímul de tot el que sigui recerca i innovació. Un país "socialment just". Un país pensat per a tots els seus ciutadans—els sis milions-, basat en l'equitat i que prioritzi les persones, i, per tant, amb un estat de benestar equiparable als més avançats d'Europa. **Un país que faciliti la promoció de les persones i la igualtat d'oportunitats.** Un país amb vocació integradora i incloent, amb cohesió social, amb convivència i, per tant, amb voluntat i amb possibilitats de dedicar a la creació i consolidació d'aquesta societat—d'aquesta societat equitativa—un esforç prioritari. Un país "políticament lliure".

He de dir un país democràtic i, a més, respectat i reconegut en la seva identitat. Un país amb poder propi, amb l'última paraula en allò que és bàsic per a la seva personalitat com a poble, i amb l'última paraula, també, en allò que un país té l'obligació de proporcionar als seus ciutadans per al seu benestar: la seva seguretat i la seva promoció. Deia finalment, deia finalment el president Macià, amb un llenguatge molt dels anys vint, que Catalunya havia de ser un país "espiritualment gloriós". **Es a dir, un país de llibertat i respecte, d'alt nivell cívic, autoexigent i generós,** culte i sensible. I és així com ell, que personalment era autoexigent i generós, i que era un enamorat de Catalunya, és així com ell desitjava que fos. Aquests quatre punts que ara he descrit molt per sobre, els reprendré més tard més a fons per explicar el programa de Convergència i Unió per a aquesta legislatura, i més enllà ja els avanço que ho faré situant alt el llistó, almenys el llistó de l'objectiu, el llistó de l'objectiu que volem ser...

Perdó, el llistó del país que volem ser. Però encara que sigui seguint un ordre no del tot lògic, perquè l'ordre lògic seria parlar primer de l'objectiu i després dels mitjans per assolir-lo, encara que, repeteixo, l'ordre no sigui ben bé lògic, vull, abans, plantejar el tema de si disposem de les eines i dels recursos necessaris per fer el que volem ser. I aquest és el punt central del meu discurs, de cara als propers quatre anys..., el punt central. Podem fer-ho, tot això? Tenim les eines i els recursos per fer-ho? Podria semblar que sí; podria semblar que sí, per què?

Perquè—comencem—apliquem una llei tan ambiciosa, tan cara i tan difícil com la LOGSE, més que ningú a Espanya. Escolaritzem els nens de tres a sis anys, més que ningú—fora d'Euskadi i Navarra, que ja tenen el finançament que vostès saben. **De 1986 a 1998 hem fet pujar el nostre PIB del 86%,** pràcticament, al 100%, respecte a la mitjana de la Unió Europea. L'Organització Mundial de la Salut valora altament—ells ho valoren en els seus documents—el nostre sistema sanitari. Estem fent regadius; apliquem un ritme superior a l'exigit a les normes mediambientals de la Unió Europea; despleguem la policia autonòmica per tot el territori, etcètera, etcètera, etcètera; un llarg etcètera.

Per altra banda, l'oposició, l'opinió pública i la societat civil aixequen constantment el sostre de les seves peticions, cosa que podria significar, almenys pel que fa a les persones i als sectors amb més coneixement de les coses i amb més responsabilitat, que creuen que **Catalunya disposa de molts recursos i possibilitats.** Finalment, hi ha l'opinió dels que ens miren des de fora—des de fora de Catalunya-, que no solament valoren altament el resultat de la nostra autonomia, sinó que en dedueixen, amb una certa lògica, que disposem de molts mitjans. I el mateix passa amb l'opinió pública espanyola. Doncs, no, no és així. No solament no és així, sinó que si no millorem substancialment el nostre finançament i el nostre poder polític no podrem fer aquell país que abans breument els he descrit, no podrem.

Hi ha una sèrie de fets que, malgrat tot, fins ara ens han permès fer el gran salt endavant que hem fet—que l'hem fet; deixo de banda el mèrit que, concretament, hi pugui tenir i que hi té el **Govern que ha governat Catalunya durant dinou anys.** Ja en parlaré, si cal, en un altre moment. Em refereixo ara que durant els darrers quinze anys, o vint, hem viscut, en general, un moment bo des del punt de vista econòmic, tant en l'àmbit espanyol com en l'europeu, en l'àmbit econòmic, durant els últims quinze anys. I també em refereixo a l'etapa políticament i socialment bona que estem vivint, i als efectes molt positius que ha tingut la integració a la Unió Europea.

Aquesta situació favorable, Catalunya l'ha aprofitada bé; quasi podríem dir que molt bé. I això ha estat així perquè, en general, **les institucions catalanes han treballat**—hi hem treballat, les institucions—bé, francament bé. I perquè tant les institucions—des de la Generalitat als ajuntaments—com el país en general hem viscut una etapa d'entusiasme i de confiança. I perquè és veritat que tenim una societat civil important, que ha sabut treure profit de tot això: hi ha aportat idees, hi ha aportat iniciatives, il·lusions, esforços, diners... Diners—sigui dit de passada—, al marge dels que ja aporta a través d'una fiscalitat que, envers Catalunya, és injusta i que, envers els catalans, és injusta.

En un moment positiu del nostre viure col·lectiu, Catalunya ha pogut treure profit del que havia acumulat durant dècades—i fins i tot segles—**en el camp de les estructures socials i econòmiques, de la mentalitat col·lectiva, en una sèrie de fets que en fan un país modern, emprenedor i capaç d'integrar**—capaç d'integrar—gent i idees. El resultat ha estat bo. Hi ha qui opina que, fins i tot, molt bo. Però no ha estat tan decisivament bo com ho hauria pogut ser i, sobretot—sobretot—, el que hi ha és que no és segur que puguem mantenir ni el nivell ni el ritme que ens calen. No és gens segur.

Repeteixo el que abans he dit: molts que ens miren des de fora valoren molt el que hem fet i el que fem, però nosaltres—vostès i jo mateix—, nosaltres, que volem obtenir una molt bona marca en la cursa que estem fent, sabem que ens fan córrer en condicions d'inferioritat. Això, mirin-s'ho pel costat que vulguin. Comencem pel de la competitivitat. Amb qui hem de competir? Hem de competir amb el País Basc i amb Madrid, amb Irlanda, amb Holanda, amb els länder alemanys, amb Rhône-Alpes i la regió de París, amb Flandes i Llombardia, i amb el sud-est asiàtic i amb alguns estats nord-americans.

Hem de competir amb aquests, no amb uns altres; amb aquests. I això no ho podem fer sense els instruments idonis. Vegin el que diu recentment el professor **Salvador Giner** en el llibre *La societat catalana—fa poc*. Fa una valoració, en molts aspectes positiva, del que s'ha fet a Catalunya i del que avui és Catalunya, però llança un crit d'alarma. Diu, textualment: "**La situació de Catalunya queda gravada pel fet de no comptar amb el suport fiscal necessari ni del Govern espanyol ni de la Unió Europea**, tal com el tenen altres regions semblants. Si la situació no canvia—si la situació no canvia—", diu el professor Giner, "és evident que no tindrem tots els elements desitjables per fer front a la profunda reestructuració de la competitivitat en el marc mundial en què ens trobem".

I els professors **Castells i Martí Parellada**, per introduir aquí, en aquest debat, doncs, gent prou significada, han escrit fa poc: "**La competitivitat de les regions europees dependrà, en bona part, de la redistribució de la renda que es produirà a través del circuit fiscal**", amb el benentès que ells mateixos afegeixen que Catalunya té un dèficit fiscal molt fort. I, per reblar el clau, els diré que el molt prestigiós estudiós francès dels sistemes de finançament subestatsals d'Europa, el professor Prudhomme, qualifica el nostre, el català, com el pitjor de tots. (Remor de veus.)

Bé, això, per la banda de la competitivitat. Mirin-s'ho ara per la banda de l'estat del benestar, incloent-hi la formació. Ens sentim orgullosos de tenir les nostres escoles molt més informatitzades que les alemanyes, i d'estar en els nivells més alts, europeus, en matèria de trasplantaments; i de tenir escolaritzats, com els deia, tots els nens de tres a sis anys, i que el nostre programa *Vida als Anys* hagi estat copiat per diverses comunitats espanyoles —comunitats autònomes espanyoles—; i de tenir la millor política espanyola en matèria de barreres arquitectòniques o de tallers ocupacionals. Però els dèficits que encara tenim en aquest tema de l'estat del benestar són prou evidents. I molts són prou urgents, amb el benentès que Catalunya, precisament pel que és la seva realitat econòmica, social i demogràfica, té necessitats específiques, té necessitats pròpies.

Hi ha una evidència, per a Convergència i Unió—i crec que així ho deu ser també per a tota la cambra; hi confio—, que ha de marcar aquesta legislatura: no podem fer un país

d'alt nivell europeu—econòmicament i socialment, en tots sentits—amb el finançament pitjor d'Europa. Ho repeteixo: no podem fer un país d'alt nivell europeu amb el finançament pitjor d'Europa. I seria absurd, no seria sensat, pensar que ho podem fer. No és que no hàgim aconseguit, aquests últims temps, millores en el nostre finançament; és cert: durant aquesta legislatura que ara acaba—de fet, pràcticament, durant els darrers tres anys—, hem aconseguit 400.000 milions més—exactament 404.000 milions més—dels que hauríem rebut sense aquestes millores.

I potser ara el professor Prudhomme podria mitigar una mica el seu judici tan negatiu, però no gaire, no gaire: el nostre dèficit fiscal segueix essent insuportable i ens tanca les portes del futur. És d'això, sobretot, del que els vull parlar. Però, abans—i havent ja insistit repetidament en les conseqüències socials i econòmiques d'això—, els he de dir que també les nostres institucions i la nostra mateixa identitat es veuran, finalment, afectades, no només la competitivitat o l'estat del benestar. Ja no els parlo del component econòmic, del sobrepreu, del sobrecost que comporta la política lingüística, en general, o l'ensenyament, o del sobrecost que comporta el suport a la cultura catalana, en general, o dels costos que deriven de la **voluntat de mantenir el dret civil català**, o la policia de la Generalitat—com a exemples, jo dic.

Ja no els parlo d'això. Els parlo del perill de marginalització que gravita sobre el poder polític català; és a dir, sobre l'eficàcia de les institucions catalanes. Si, per insuficiència competencial i per insuficiència financera, el Parlament i el Govern de Catalunya no poden enfrontar-se eficaçment als problemes del país i dels ciutadans, aniran perdent pes i consideració. Fins ara, això no ha estat així, però correm el perill que passi. Cada vegada que, en un tema, teòricament, de competència exclusiva de la Generalitat, el Govern central, a través de fórmules diverses—i això passa ara i passava amb el PSOE—, ofereix més diners dels que pot oferir la Generalitat, o un suplement de diners, simplement, l'autoritat del nostre Govern, i també del nostre Parlament, se'n ressenten.

I, a més, això pot generar dubtes sobre qüestions relacionades amb la defensa de la nostra identitat. O sigui que el mal finançament no només afecta la nostra economia i el nostre estat del benestar, sinó també la nostra identitat. En pot fer quelcom—en la percepció de la gent—de secundari. És per això que l'objectiu, molt principal—repeteixo que molt principal, principalíssim—d'aquesta legislatura és un **nou sistema de finançament**, que, d'una manera substancial, incrementi els nostres recursos. L'objectiu principalíssim. És coneguda la proposta elaborada pel Govern de Catalunya— i, més concretament, del conseller Mas—per tal d'aconseguir aquesta millora. La recordaré, aquesta fórmula, ben breument. Primer: recaptació, per part de la Generalitat, de tots els impostos pagats a Catalunya.

Segon: distribuir-los d'acord amb una posició que permeti una reducció substancial del dèficit fiscal català; concretament, la nostra proposta consisteix a reservar per a la Generalitat el 60% de l'IRPF, el 50% de l'impost de societats i de l'IVA, el 100% dels impostos especials i de les matrícules de vehicles i, naturalment, el 100% dels tributs cedits. Tercer: dotar la Generalitat de més capacitat normativa. Quart: fer de la Generalitat l'Administració gestora de tots els impostos que es paguen a Catalunya. Som conscients que, en una negociació, no sempre s'obté tot el que es pretén, i som—i sempre ho hem estat—realistes i possibilistes.

Assumim, també, la part que ens toca en la política d'equilibri territorial de tot l'Estat, la **política de solidaritat**. Però hem de tenir ben present que, si no és que renunciem a fer de Catalunya un país de primera fila—si no és que hi renunciem—, no podem seguir tenint i acceptant un finançament com el que tenim: l'hem de millorar, i no només a base d'un retoc; l'hem de millorar molt substancialment. I vull recordar una cosa als qui considerin—que n'hi deu haver—que això és demanar la lluna. Ara, tant des de sectors populars com socialistes, es diu que s'ha d'anar al cistell d'impostos. I no per personatges poc importants.

Això ens havia estat negat sempre, i en sóc testimoni de primera fila, personal. Tant a

començaments dels anys vuitanta, quan per part de la Generalitat negociava en Trias Fargas, com a finals dels vuitanta, en què el Govern de l'època ens ho va tornar a negar adduint dificultats tècniques que no eren veritat, com a l'any 1993, com a l'any 1996, també, sempre, amb els mateixos arguments, que no eren veritat. Ara, uns i altres diuen que això és possible, i alguns, fins i tot, s'ho atribueixen, i que «parlem-ne, que n'hem de parlar». Bé, i també havien dit—uns i altres—, durant molts anys, que la cessió d'un tram de l'IRPF era tècnicament i políticament inacceptable, fins que la força negociadora de la Generalitat va provocar un canvi d'opinió dels uns i dels altres.

Per tant, les coses que poden semblar molt difícils, arriba un moment que no ho són tant. En tot cas, discutir i resoldre aquest tema té una data límit, discutir i resoldre aquest tema, que, òbviament, no té res a veure amb problemes de constitucionalitat; absolutament res, sinó només de voluntat política. Discutir i resoldre aquest tema té una data límit: l'estiu del 2001. I i no perquè sí. És la data que marca la LOFCA. Serà responsabilitat principal del Govern de Catalunya conduir aquesta negociació, però ja vaig advertir fa temps—i ho reitero—que convindrà discutir-ho abans en aquest Parlament, i seria molt positiu que, sobre aquest tema, poguéssim arribar a un consens al més ampli possible.

Aquest debat serà molt important, perquè no tractarà només dels aspectes més tècnics o, àdhuc, dels aspectes més pròpiament polítics. Serà molt important perquè obligarà a discutir dos aspectes més, i molt cabdals: un, quin país volem? L'altre, què està disposada a fer cadascuna de les forces polítiques catalanes per fer possible el país que volem? Concretament, què estan disposades a fer de cara a cobrir el decisiu flanc financer del projecte de país, i de quin projecte de país. Perquè, en aquest debat, més o menys expressat, o no, però, en tot cas, subjacent—i decisivament subjacent—, en aquest debat hi haurà dues grans opcions, es discutiran dues grans opcions. Es pot dir, algú pot dir, o pot donar a entendre, o pot actuar com si pensés això: "**Volem un país més modestet, menys ambiciós, menys competitiu, socialment menys avançat.**" Algú podria dir: Si hi ha un consens de les nostres limitacions, acceptem-les definitivament, deixem-ho córrer, vivim amb el que tenim". En aquest cas, amb poc més que ens donin, passarem.

Però també hi pot haver una opció que digui: "No, ara volem situar-nos en el nivell alt europeu, i per això necessitem més diners i més poder polític"; d'una manera més o menys explícita, això es debatrà en aquesta discussió. Si al seu moment no hi ha acord, el Govern de la Generalitat assumirà les seves responsabilitats i negociarà, amb les cartes que tingui, però torno a dir—i ho subratllo—que, com a molt, d'aquest Parlament en surti una proposta i que, com els deia, el debat aclareixi, a més, quin grau de compromís cadascú assumirà. No serà un debat només econòmic—jo ho dic—ni social; serà, de fet, un debat sobre el projecte de país, primer sobre el projecte de país, i sobre el compromís de cadascú i sobre la capacitat de cadascú per fer progressar aquest projecte.

És a dir, en tot cas serà un molt bon debat per definir posicions. Ara bé, no tot s'acaba amb diners; també cal poder polític, cal capacitat de decisió. El poder polític que ens atorguen l'Estatut i la Constitució tal com s'apliquen té limitacions importants, i, a més, està constantment amenaçat de retallada. L'aplicació que es fa de l'Estatut i de la Constitució comporta que el Parlament i el Govern de Catalunya no tenen la capacitat d'influència en tot el referent als ciutadans que volem que tinguin, que crec que hauríem de tenir, i, a més, hi ha el perill que aquesta influència minvi. No entro ara en la valoració de l'Estatut, tal com finalment va sortir després de Sau i després de la discussió a les Corts Generals; em centro, simplement, a constatar que hi ha una pressió molt forta per reduir-ne la incidència i per aplicar-lo a la baixa; per a no aplicar-lo amb l'espirit amb què es va concebre.

És un procés que ve de molts anys, de fet, de 1980-81. Que de 1993 ençà aquest procés l'hem pogut frenar i, en alguns casos, fins i tot en alguns casos i no poc importants, fins i tot n'hem pogut invertir la tendència. Però la pressió persisteix i no ve només de les instàncies polítiques, sinó de tot el pes de l'Administració espanyola. **Per fer el país que**

volem fer—en l'ordre econòmic i social, en el cívic i en l'identitari**necessitem més capacitat de decisió:** des de l'increment de la taxa d'activitat laboral fins a l'elaboració dels programes escolars, des de la normativa universitària fins a les bases de règim local, des de la funció notarial fins a la legislació sobre aeroports, o sobre règim del sòl, o sobre telecomunicacions, i fins a tantes altres coses.

Tot això són temes que afecten l'economia, la formació, el dret privat, afecten el conjunt de la nostra societat. I en tot això podem fer més o menys—més o menys-, segons quin sigui el real poder, el nostre real poder competencial. Insisteixo que tot això està amenaçat des de fa temps a través d'un doble mecanisme: el d'interpretacions a la baixa de les competències—en la pràctica, sovint, la supressió-, en la pràctica la supressió del concepte de competència exclusiva, o d'introducció de mecanismes que permeten vorejar les competències; aquest és un mecanisme, i l'altre és el de l'ofec econòmic.

Exemple del primer mecanisme. El professor Marc Carrillo ho explicava fa pocs dies en un diari de Barcelona—agafo aquest exemple perquè va sortir fa tres o quatre dies-: deia que la competència exclusiva de la Generalitat en matèria d'esports fou molt escapçada per una llei del 1990, pel biaix de les competències de l'Estat en matèria d'educació, dret d'associació, relacions internacionals, sanitat, etcètera. Diuen: "sí, vostès tenen competència en esports, però no en relacions internacionals, i per tant nosaltres legislem sobre això; no del tot en matèria d'educació, per tant legislem sobre això; no del tot en dret d'associació, per tant..." I a través de tot això, la competència exclusiva queda realment molt malmenada.

D'exemples d'aquests n'hi ha una pila, no?, però n'hi ha prou amb un. Exemple del segon mecanisme, que és l'ofec econòmic. Diuen: "És veritat. Vostès, la Generalitat, en cultura tenen la competència exclusiva, és veritat, però com que no tenen prou diners i nosaltres, l'Administració central, en tenim molts més dels que ens tocarien després d'haver traspasat Cultura a totes les comunitats autònomes, que vingui qui sigui directament a Madrid, tots els que tinguin una idea, un projecte o, simplement, una dificultat d'ordre econòmic.» És allò que diuen: «que vengan a por el alpiste", no? És una expressió que utilitzen molt sovint, i que fa molts anys que s'utilitza, ja fa ben bé quinze anys que la sento. A canvi d'això, l'Administració central demana la corresponent contrapartida, o no cal que en demani cap, no cal; simplement, la Generalitat, amb un mecanisme d'aquest tipus, queda disminuïda.

És allò que en deien fer de la Generalitat—Parlament i Govern—quelcom de marginal i secundari. He dit que tot això ve de lluny. **Tot just l'any 1993 vàrem aconseguir frenar-ho quan el PSOE i el PSC** ens varen necessitar per a la governabilitat espanyola, tot just aleshores. I el que deia val tant per al mecanisme competencial com, més encara, per a l'econòmic. Tant en un cas com en l'altre la pressió dels governs socialistes fou molt dura, però això no vol dir que ara això s'hagi corregit del tot, ni de bon tros. Per tant, reitero que durant la propera legislatura ens proposem recuperar franges de poder autonòmic, almenys aquest és el nostre objectiu, i és en nom d'això que demano sobretot la investidura.

I, a més, ens proposem anar més enllà guanyant noves àrees de poder a base de cinc actuacions tendents a aconseguir els següents objectius. Els enumero: primer, recuperació del concepte de competència exclusiva; segon, modificació d'una sèrie de lleis en un sentit clarament més autonomista, sovint seguint criteris—sovint seguint criteris—expressats pel mateix Tribunal Constitucional; tercer, aplicació general de l'Administració única; quart, participació efectiva en les preses de decisió referents a les institucions europees, i cinquè, millora substancial del finançament, com ja he dit abans.

No demano cap impossible. Algunes de les coses que reclamem poden ser—ho reconec—tècnicament farragoses, però ni contradiuen la Constitució ni depenen de res més que no sigui la voluntat política del Govern central i, per anar bé, també del principal partit de l'oposició espanyola, sigui el que sigui. Concretament, hi ha seixanta-una lleis estatals

que podrien ser reformades en el sentit que els deia. D'aquestes seixanta-una... No, n'hi ha seixanta-una perquè durant quinze anys han treballat en aquesta línia, i n'hi ha moltes.

Però bé, ens hem de posar ara a mirar de canviar-ho, això, i, concretament, d'aquestes seixanta-una, n'hi ha trenta-cinc en les quals el Tribunal Constitucional ha reconegut expressament un marge d'espai legislatiu més favorable a l'autonomia. En posaré uns exemples. La Sentència 198/1991, sobre la Llei de costes—els exemples són més o menys importants, entenguem-nos, pel seu contingut, però ho són, en canvi, pel seu significat. Aquesta Sentència diu que si bé el Reial decret que la Generalitat havia impugnat no és inconstitucional, no és tampoc **"el único sistema constitucionalmente lícito"**.

I la Sentència 79/1992, sobre subvencions comunitàries, diu que: "la fórmula adoptada" pel Govern "no es lo único admisible dentro del orden constitucional" i que "las fórmulas que puedan adaptarse dentro del marco constitucional y estatutario son variadas". Me'n salto uns quants per no allargar-ho, per no fer-ho massa pesat, però dues més sí que els les vull dir. La Sentència 28/1991, sobre circumscripcions electorals per al Parlament Europeu... En aquesta Sentència, el Tribunal Constitucional diu: "Nada impediría, en principio, que el legislador estatal pudiera disponer en el futuro la organización territorial del cuerpo electoral en los comicios europeos, atendiendo al diseño autonómico." I de la consideració que es fa en la Llei orgànica del poder judicial dels cossos de l'Administració de justícia com a cossos nacionals, el Tribunal—que és un tema prou important, molt important-, el Tribunal Constitucional diu que: "posiblemente no fuera la única constitucionalmente aceptable."

Ara bé, en un altre lloc, i parlant del nostre desig de formar part d'un organisme estatal: "Hubiera sido igualmente legítimo constitucionalmente dar entrada a las comunidades autónomas con competencias en el mercado secundario de valores para la composición de dicho consejo."

I pensin, per exemple, que fa ben poc, i representa fins i tot accentuar aquesta postura, diguem-ne oberta, que ha deixat, aquesta porta oberta que ha deixat tantes vegades el Tribunal Constitucional, representa en aquest sentit subratllar-ho, en una sentència del 25 de febrer d'aquest any, sobre una llei del Parlament basc, el Tribunal Constitucional ha dictaminat—i amb aquesta contundència no ho havia dit abans—que, quan es tracta de competències reconegudes formalment com a exclusives a l'Estatut, **les bases estatals han de ser menys intenses que en els altres supòsits competencials i que han d'actuar únicament com a límit extern**—com a límit extern-, és a dir, sense condicionar l'opció legislativa autonòmica.

I a això hi poden afegir que l'exclusivitat competencial es pot aconseguir també amb l'aplicació de l'article 150.2 de la Constitució, com una eina més que podem tenir en el futur. Tot dependrà de la nostra voluntat política i de la nostra capacitat d'influir o, si cal, de forçar determinades decisions, o si cal de forçar determinades posicions, si podem, a nivell estatal. I també hi poden afegir que aquests mateixos mecanismes es poden aplicar per a implantar **l'Administració única**, tot i que, en molts casos, això es pot fer simplement aplicant directament les previsions estatutàries als corresponents traspassos de serveis.

Leer más: <http://www.lavanguardia.com/19991017/54068689534/discurso-de-investidura-de-jordi-pujol-vi-legislatura-17-de-octubre-de-1999.html#ixzz26UEuMu3x>

Síguenos en: <https://twitter.com/@LaVanguardia> | <http://facebook.com/LaVanguardia>